

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatus Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Dispvt. X. De variis statibus entium, seu rerum, atque adeo obiectorum
intellectus humani.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](#)

existentialia, ut à formalitate, ab statu existentiali non praefindentes, nimirum cùm iudicamus de rebus existere, quod cognoscentes intuitu p̄fāre nequeunt: veritas enim obiectiva correspondens his verbis, *Petrus existit*, composita est apud nos ex duplice formalitate obiective praefixa, ex essentia scilicet Petri, & existentiali eius, apud illos verò minime; sed ipsa est simplex entitas Petri existens, sicuti est à parte rei. Imò verò quotiescumque nos iudicamus de aliquo, quod existit, non possumus non obiectuè p̄scindere existentialiam à subiecto existenti, quantumvis ex parte ipsius subiecti exp̄sè existentialiam concipiamus. Sic cùm iudicamus, *existētia existit*; aut *existēns existit*. Existētia posita ex parte p̄dicati formalitas est ratione nostra distinguita ab existentiali posita ex parte subiecti, & ei superaddita; ob idque propositiones iste accidentales sunt de accidenti p̄dicibili metaphysico, vt pote, quarum p̄dicatum aliquid adiicit subiecto, iuxta doctrinam tradendam *infra d. 17.* Nec terreat te, quod iuxta hanc doctrinam progressus infinitus formalitatum videtur necessariò admittendus: nos enim libentes illum admittimus in formalitatibus trascendentibus, qualis est formalitas existentialia. Putamus enim connaturalissimum esse modo, quem iudicandi habemus, prorsusque immunem ab omni incommmodo, cùm syncategorematicè tantum, non item categorematicè sit infinitus; De quo non semel in sequentibus sermo redidit.

216 Hinc vnum colliges notandum. Si hæc proposi-
tio, *existēns est existēns*, sumatur in sensu quiditati-
o, ut sub ipsis terminis soleat, eam quidem existentiali-
am esse, & necessariæ veritatis, atque ita eius p̄di-
catum nihil subiecto adiicit, sed illud repetit, formalitasque proinde existentialia posita ex parte p̄di-
cati in concreto eadem est omnino, qua pariter posita est ex parte subiecti. Si verò dicta proposi-
tio in sensu existentiali sumatur, vt potest, ita quod huic
omnino æquualeat, que in tali sensu sumi solet, *existēns existit*; tunc quidem formalitas existentialia posita ex parte p̄dicati in concreto distinguita erit ab
ea, qua pariter posita est ex parte subiecti, & ei su-
peradiecta. Quo fieri, vt proposi-
tio, & sit accidentalis,
vt pote, cuius p̄dicatum aliquid adiicit subiecto, &
sit veritatis contingens, vt pote, quia existentialia crea-
ta, de quâ tractamus, accidens contingens censetur
subiecti existentialis, prout *sapientia proposita*. I. explicatum
est. Pariterque de similibus propositionibus philosophandum est; solerterque attendendum semper, an
propositio in sensu quiditatio; an in sensu existentiali sumatur: plerique enim possunt sumi in virtutibus,
iuxta intentionem proferentis; tametsi pauca sint dubi
i sensu, si termini iuxta communem vim, & non
aliter accipiatur. Et cùm hæc proposi-
homo est estrangementis, iuxta communem vim in sensu quiditati-
o sumitur, quo pacto necessariæ & veraeque veritatis est. Nil tamen vetat sumi eam à proferente in
sensu existentiali, vt sensus sit, *homo existentialiter*,
sen in statu existentiali est rationalis; quo pacto con-
tingentis, temporariaeque veritatis erit. & contrà ve-
rò hæc proposi-
homo est existēns, iuxta communem terminorum vim, sensum existentiali habet,
de materiaque contingente subinde est. Si tamen
velit illam proferens, vt sit eius sensus, *homo existēns*
ex conceptu suo obiectivo est existēns, sive idem cum
sua existentialia, sensum habebit quiditatum, atque
materiam necessariam; similiterque de similibus ra-
tiocinandis est.

DISPUTATIO X.

*De variis statibus entium, seu re-
rum atque adeò obiectorum
intellectus humani.*

A è disputatio, tametsi etiam bona ex parte sit metaphysica, proprius accedit nihilominus ad p̄fens propositum, vbi de obiectis intellectus humani, qua talibus potissimum agitur. Etenim status rerum dicitur imprimis rerum ille modus essendi earum, ratione cuius aliqua veritas obiectiva de ipsis scibilis, sive iudicabilis est. Vnde, quot fuerint rerum modi essendi diuersi, ratione quorum diuersae de eisdem veritates obiectiva scibiles, sive iudicabiles fuerint, totidem rerum status recensendi erunt; censi-
eri autem possunt hoc pačto. Primus est status esentia, seu quiditatis rerum, qui status earum quidatius, sive obiectuum appellatur. Secundus status existentialia, seu actualitatis rerum, qui non abs iure status earum existentialis dicetur. Vterque autem rursus aut est status absolutus, aut status conditionatus. Absolutus in quo vnumquodque aut est absolute id quod est, aut absolutè existit. Conditionatus in quo vnuquodq; aut est quod est, aut existit non absolute, sed sub cōditione aliqua, sive hypothesi. Præterea status absolutus, aut etiam conditionatus, quemque ille sit in statum determinatum, & vagum, sive diuinctorium diuidi potest. Determinatus est in quo res determinata aut est id, quod est, aut existit. Vagus in quo sub aliqua disunctione. Denique status existentialis, quicunque etiam sit, in statum p̄fentia, præteritionis, futurionisque diuiditur iuxta tres differentias temporis, presentis, præteriti, & futuri in quibus res potest existere. Igitur de omnibus hisce rerum statibus imprimis statum standum est.

QVÆSTIO I.

*Quid sit status rerum existentialis. Quid
status quiditatus, seu obiectivus. Quid
status conditionatus. Quid absolutus, Et
quotuplex?*

Conpletor sub hac vna quæstione hos omnes status compendij causâ, tum quia ex mutuâ eorum comparatione melius vniuersisque quiditas innotescet, tum quia eorum aliqui aut confunduntur, pro eodemque reputantur apud Autatores; aut eodem prosus modo explicantur, sive confluuntur.

Statu existentiali rerum ille modus essendi est, quem habere dicuntur dum actualiter existunt existentialia reali. Quid autem sit res actualiter existere existentialia reali aut, in quo id consistat, adeò est ex terminis ipsis cunctis notissimum, vt amplius per clariores terminos explicare nec necessarium sit, nec possibile. Existunt quippe rerum realis, & actualis, prout ad hunc pertinet statum, sive

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. I. 221

sue ipsum constituit, ex terminis primis, & notis suis, atque adeo indefinibilis est, iuxta doctrinam generalem definiendi tradendam disp. 25. vt supra etiam disp. 9. quæst. 1. notatum est. Itaque status existentialis rerum nihil est aliud ab ipsis rebus prout actualiter existentibus, in quo puncto Doctores omnes citra omnem controveriam conueniunt. Hæc dicta de statu existentiali absoluto, in quo illæ res esse dicuntur, que simpliciter, & ad solutæ, nullaque hypotheti facta existunt in aliquâ temporis differentia. Ad quemque subinde spectat omnes veritates obiectiuæ, existentiales, & absolutæ.

⁴ Datur tamen inluperus status existentialis conditionatus, ad quem non absoluta existentia rerum; sed tantum conditionata pertinet. Et que ille propterea, in qua omnes veritates conditionatae existentiales esse dicuntur, sue illæ sint necessariae, ut Si Petrus existaret sine contradictione existeret; sue sint contingentes, ut Si Petrus vocaretur responderet; sue illæ rebus alias absolutæ existentibus conueniant, sue conueniant rebus absolute non existentibus. Præcindit quippe status iste conditionatus ab absoluta existentia rerum; proindeque tam rebus absolutæ non existentibus, quam absolutæ existentibus communis est. In quo tamen ille consistat, controversum est apud Doctores ut statim videimus.

⁵ Porro status existentialis, tam absolutus, quam conditionatus in necessarium, & contingentem est diuidendus. Necessarius est ille ad quem pertinent veritates existentiales necessariae. Contingens autem ad quem pertinent veritates existentiales contingentes spectant, prout amplius explicabitur in seqq.

⁶ Status autem quiditatius rerum dicitur ille, in quo veritates obiectiuæ quiditatiæ, & necessariae censentur esse, qua omnibus rebus etiam non existentibus competent, atque adeo æternæ, incorruptibilesque appellantur. Est duplex, quemadmodū existentialis sed utrumque necessarius. Alius absolutus, ad quem pertinent veritates quiditatiæ absolutæ, & necessariae, ut Homo est animal rationale: Homo est rufibilis, secundus Deus est chymera. Alius conditionatus, ad quem pertinent veritates quiditatiæ conditionatae & necessariae, ut Si aliquid est homo est animal. Si quid fuerit triangulus habebit tres angulos aequales duobus rectis. Si Angelus esset homo, se et rufibilis. Tamen nominis status quiditatiui solum absolutum videantur intelligere. Doctores confundentes conditionatum cum conditionato existentiali, abs iure tamen, vt ex se patet, ampliusque ex dicendis patebit. Dicuntur autem veritates pertinentes ad huiusmodi statum quiditatiæ, ipseque status quiditatius, non quia omnes sint de predato existentiali, seu quiditatu subiecti, plereque enim sunt de passione eius aut propria, aut communis; sed quia omnes fert secum annexas subiecti quiditas, seu intentias, cum earum prædicatum vel sit tota ipsa intentia, aut pars eius, vel aliqua passio eiusdem propria, aut communis. Quid plenius vt percalles, lege doctrinam prædicabilium tradendam à nobis infra disp. 17. q. 7. Cæterum in quo huiusmodi status consistat, etiam sub controveria est.

Etenim, vt hinc exordiamur, ingeniosi quidam Recentiores enix contendunt, statum quiditatiuum rerum nihil à Deo distinctum esse; sed quid omnino cum Deo identificatum solum quippe Deum posse esse constitutum omnium veritatum necessariarum, que pertinent ad tales statum, atque adeo veritatum omnium propositionum, que de materia necessaria, & sempiternæ veritatis dicuntur.

Pharus Scient. Tom. II.

Idemque censem de omni statu conditionato etiam existentiali, deque veritatibus ad illum spectantibus, à quibus conditionatae propositiones evadunt verae. Opinantur namque vniuersè, nullam omnino assignari posse veritatem obiectiuam re ipsa distinctam à Deo, præterquam rerum absolutæ existentium in aliqua differentia temporis. Non negant hi Recentiores, immo expresse fatentur res, que obiectiuæ vera dicuntur distinguiri à Deo, putant tamen eas secundum se præcisæ spectatas nullum penitus habere esse nullamque proinde iudicabilem veritatem ante absolutam sui existentiam: denominari tamen ante eam veras obiectiuæ denominatione pure extrinseca ab entitate vera & necessaria Dei veluti à quadam forma: (quemadmodum existentia salutis non extitur desiderata denominatur a desiderio sui,) à talique forma proinde habere illud esse sibi quidem omnino extrinsecum, & identificatum cum Deo, atque adeo necessarium, & sempiternum, ratione cuius tenunt propositio-nes, atque iudicia vera, que necessariae, & sempiternæ veritatis dicuntur. Deum enim per suam existentiam antecedenter ad omnipotentiam, & scientiam ipsissimam talium veritatum necessitatem esse. Hoc pacto dicunt possibiliterem possibilium realiter esse idem cum Deo, similiterque futuritionem conditionatam conditionatæ futurorum; necnon impossibilitatem, seu repugnantiam impossibilium, & vniuersè omnem veritatem obiectiuam independentem ab absoluta existentia rerum, omnemque statum ab hisce veritatibus indistinctum; tametsi subiecta denominata extrinsecè possibilia, aut sub conditione futura, aut repugnantia, aut alio quouis modo vera re ipsa à Deo distincta sint. Adeoque cogitatione ista præfati Recentiores abrepti sunt, vt consequentes, sed nescio an satis tuti, affirmauerint futuritionem etiam conditionatam contingentium, pro quibus cognoscendis in Deo scientia illa celebris conditionata adstruitur contingens item, seu defectibilis, quā nostra schola medianam vocat, realiter omnino esse idem cum ipsa scientia indistincta à Deo. Nullamque subinde esse veritatem obiectiuam ex parte rerum extra diuinum intellectum, per quam ille determinetur ad talem scientiam, sed ipsum à semetipso per scientiam, ipsam determinari. Quod certè ante hos Recentiores profus fuit inauditum.

Sit secunda sententia aliorum, qui existimarent statum rerum quiditatiuum per simplicem apprehensionem eisdem diuinam, aut etiam creatram constitui, ratione cuius illæ ea existunt intentionaliter, seu obiectiuæ in mente eas apprehendentis tanquam in quadam statu (quidquid sit de earum existentia aut non existentia reali) vt de eis prout sic omnes ipsatū veritates quiditatiæ ab eisdem indistinctæ sint iudicabiles. Ob idque huiusmodi statum tum obiectiuum, tum quiditatiuum vocari. De statu vero conditionato existentiali dicebant isti, illum ex parte conditionata obiectiuum, constituisse per apprehensionem constituentem hypothesim, ex parte vero conditionati prorsus esse reale, quia semel per intellectum facta hypothesi, quod quidam existat, realiter ei coexistenter illa, que vere extituta dicuntur sub cali hypothesi.

Sit tertia sententia eorum, qui supponunt, aut exprimunt statum quiditatiuum à conditionato existentiali nullatenus esse diuersum. Quid vero sit status conditionatus existentialis, aut in quo consistat, tanquam quid satis ex se notum inexplicatum relinquunt. Huius sententia sunt qui

semper propositiones quiditatis per existentiales conditionatas declarant, quasi utrariumque fensus sit idem, ut hanc: *Homo est rationalis*, per hanc: *Homo erit rationalis, si extiterit*; aut *Homo efficit rationalis si existet*. Ita Soar. *disp. 3. Metaph. scilicet 12. n. 45.* Arriag. Ripal. & alij referendi *disp. 11. q. 1.* qui possibilitatem intrinsecam cuiuslibet rei in hac veritate conditionata ponunt: *si talis res extiterit, fine contradictione existet*.

Quarta sententia est, asserentium, res omnes independenter à sua absoluta existentia habere de suo suam essentiam, hoc est, sicut id, quod re vera sunt, sumpto verbo *esse* substantiæ, non vero existentia liter, quod ipsum est eas habere de suo, sive ex conceptu proprio *esse* quoddam quiditatuum, sive *esse* essentiæ, seu quiditatibus se indistinctum ab omnibus causa, ab omnibus existentia independens, atque adeo indefectibile proflus, & necessarium. Auctores quippe huius sententia ex ipsa supponunt, statum quiditatuum absolutum rerum nihil esse existentiæ distinctum à rebus ipsis, sed quid cum eis existentiæ identificatum, veritates videlicet obiectivæ necessaria, & absolutas in eisdem rebus secundum essentiam consideratis repertas, sive eis ut sic conuenientes, quales sunt: *Homo est animal rationale*; *Homo est risibilis*, & similes. Tenent autem sententiam prefatam ex antiquis Enric. Aegid. Capreol. Oaiet. & alijs, quos referunt, & sequuntur Bal. de Leon. *tom. 1. variarum q. 8. Scholast. cap. 8. Albertin. in predican. subst. disp. 1. q. 1. Hemel. tit. 7. disp. 1. cap. 5.* Gran. *1. p. tract. de diuin. pot. disp. 7. scilicet 2. Molin. 1. p. quest. 3. art. 4. disp. 2. §. ad quinimum.* Tenent etiam, me quidem iudice, quotquot dicunt, possibilitatem rerum primariam in eo confidere quod illa talis essentia sit, ut contradictionem non implicant; & quorum numero sunt S. Thom. & omnes eius expoltores communiter, aliqui referendi *infra disp. 11. quest. 1.* Imò vero omnes fermè Theologi, qui punctum hoc non discuterunt, aut eius immemores de rerum essentiis, atque passionibus loquuntur in tacita quadam persuasione huius sententia *esse* videntur, dum passim dicunt, res *esse* tales, vel tales ex conceptu suo obiectivo independenter ab eo quod existant, vel secus. In quo vero status conditionatus, aut quiditatibus, aut existentialis consistat, neque in suaprædicta sententia videtur adeo clare supponi, neque in commemoratis Auctoriis video speciatim explicatum.

Propositio 1.

I. Omnis status necessarius rerum realiter distinctarum à Deo, realiter quoque ab ipso Deo distinctus est, vt pote identificatus realiter cum rebus ipsis.

Hæc propositio directè opponitur sententia Recentiorum primo loco relata. Pro cuius probatione supponit id, quod apud omnes est certum, constatque ex præmissis in hac questione, & amplius ex dicendis constabit; status scilicet necessarii rerum realiter distinctarum à Deo nihil esse aliud à veritatis obiectivis necessariis earundem rerum, qua ad tales status pertinere dicuntur. A veritatis, inquam, obiectivis sumpta veritate obiectivæ non formaliter pro denominatione extrinseca, vel semiextrinseca proueniente rebus à cognitione vera, per quam sunt cognoscibiles; sed fundamentaliter modo effendi, quem res habent ante sui cognitionem, ratione cuius idoneæ euadunt, ut terminent

cognitionem veram. De hoc enim genere posteriori veritatum obiectuarum; non de priore sermo est in tota præsente quæstione, atque etiam in seqq.

Quo posito probo propositionem primam. Veritates obiectivæ necessariae rerum realiter distinctarum à Deo, realiter quoque ab ipso Deo distinctæ sunt, vt pote identificatae realiter cum rebus ipsis. Ergo idem dicendum est de statibus necessariis earum, ad quos tales veritates pertinere dicuntur. Consequens est evidens ex suppositione facta. Probo antecedens. Nulla res potest reddi obiectiuæ vera per aliquid à se distinctum realiter; sed per se necessariò est talis, quæcumque obiectiuæ vera est: ergo veritates obiectivæ rerum realiter distinctarum à Deo, realiter quoque ab ipso Deo distinctæ sunt, vt pote identificatae realiter cum rebus ipsis. Consequens rursus est evidens. Probo ergo antecedens. Quæcumque res pro exemplo accipiatur, rogo, vel potest per se, sive per suum esse intrinsecum terminari aliquam cognitionem Dei, ita ut ipsam obiectiuæ sit in mente diuina; aut non potest? Si non potest, nullo omnino modo talis res est à Deo cognoscibilis, nemus obiectiuæ vera; si quidem quidquid à Deo cognoscitur, ipsummet est obiectiuæ in mente diuina: haec enim duo in item recidunt; ut elli notissimum. Si autem potest: de facto talis res per se terminabit aliquam cognitionem Dei, subindeque ipsam obiectiuæ erit in mente diuina etiam de facto (siquidem quidquid potest à Deo cognosci, de facto cognoscitur, ut constat.) Rursum igitur rogo: aut talis res tale *esse* habet intrinsecæ, & identice in se quale intrinsece, & identice habet obiectiuæ in mente diuina: & hoc ipsum est esse illam intrinsece, & identice veram citra omnem adiunctum extrinsecum ab ipsa distinctum, ut cunctis notissimum est, constatque ex dictis *suprà disp. 3. q. 7.* Aut talis res non habet tale *esse* intrinsece, & idem in se, quale intrinsece, & identice habet obiectiuæ in mente diuina (quod eueni potest, & sèpè euenit, quando res per solam simplicem apprehensionem à Deo concipiatur, ut ex mox dicendis constabit) & sic, ut nequit illa per aliquid à se distinctum reddi formaliter in se intrinsece, & identice talis, qualis intrinsece & identice est obiectiuæ in mente diuina; (nam id manifeste repugnat: haberet enim res ab adiuncto extrinseco sibi tanquam à forma aliquod *esse* identificatum sècum, quod citra tale adiunctum non habet: quod plè est chymericum, & contra *proposit. 12. inferioris disp. 13. q. 3. demonstratam*) ita nec potest per aliquid à se distinctum reddi obiectiuæ vera, quantumvis sit obiectiuæ verum illud distinctum, quod ei adiungitur, siquidem esse rem obiectiuæ veram, & esse in se intrinsece, & identice talem, qualis obiectiuæ est in mente diuina idem omnino est, ut tanquam notum cunctis suppono ex dictis *in tota disp. illa 3. cit.* Concludit ergo satis aperte, nullam rem posse reddi obiectiuæ veram per aliquid à se distinctum realiter; sed per se necessariò esse talem quæcumque obiectiuæ vera est, & conseqüente veritates obiectivæ rerum realiter distinctarum à Deo, realiter quoque ab ipso Deo distinctas esse, vt pote identificatas realiter cum rebus ipsis.

Et confirmati potest id ipsum: quia veritas obiectiva æque est passio entis metaphysica, ac bonitas, unitas, distinctione ab aliis, &c. Ergo sicut non potest ens per adiunctum à se distinctum, tanquam per formam reddi bonum transcendentaliter, aut

vnum,

Disp.X. De variis statibus rerum Quæst.I. 223

vnum, aut distinctum ab aliis; alias c̄itra tale adiunctum non tale, vt est notissimum; ita nec potest ens alias non verum obiectum per adiunctum à se distinctum reddi obiectum verum. Hinc pergo.

14 Et proboscindō propositionem ab absurdo. Sequitur namque ex sententiā oppositā, Deum nullam veritatem obiectum necessarium, aut etiam contingentē cognoscere, præterquam rerum absolute existentium, quod est errorem: Cūm sit de fide, cognoscere insuper Deum res pure possibles, & conditionatē futures, vt suo loco videbimus. Id autem sequit̄, sic ex dictis ostendo. Opposita sententia statuit, res absolute non existentes nullam veritatem obiectum secum identificatam habere. Sed probatum est contra illam, nec posse ullam habere veritatem per puram denominationem extrinsecam desumptā ab entitate Dei: igitur tali sententiā positā, sequitur, res absolute non existentes nullatenus esse obiectum veras, nullatenusque subinde à Deo cognoscibiles iudicatiū cognitione, atque adeò Deum nullam veritatem obiectum præterquam rerum absolute existentium cognoscere, loquendo absolute duntaxat enim dicuntur loquendo absolute cognosci, quæ iudicatiū cognoscuntur.

Sed probemus tertidō propositionem descendendō ad specialiora, & ampliū declarando iam dicta. Dicunt Aduersarij, loquendo e. g. de Petro pure possibili, veritatem obiectum harum propositionum: *Petrus est possibilis: Petrus est homo*, realiter esse idem cum Deo, quatenus entitas necessariae Dei Petri est possibilis necessaria, siue (quod idem putant) necessitas, vt si existat Petrus sine contradictione existat. Tum veritas necessaria, quæ Petrus necessarii est homo, siue (quod idem putant) necessitas, vt si existat Petrus, sit homo. Entitatem vero Petri realiter distinctam a Deo extrinsecè denominari possibilem, & verum hominem ab entitate extrinsecā Dei c̄itra omne esse verum intrinsecam sibi; neque opus est, inquit, vt subiectum huiusmodi denominationum adequate extrinsecarum aliquod verum esse habeat, vt cerneret est in denominatione, quæ existentia salutis nunquam futura desiderata denominatur à desiderio extrinsecō sui. ita illi. Ex quibus ita infero ego. Ergo iudicare Deum obiectum huius propositionis *Petrus est possibilis* (tandemque cense de altera, & de similibus) nihil est aliud, quam Deum iudicare possibilitatem Petri, hoc est se ipsum existere, nullatenus iudicato Petro, sed sumnum apprehenso simpliciter; quemadmodum iudicare Deum, existentiam salutis nunquam extitūa desiderata esse a me, nihil est aliud, quam iudicare Deum existere in me desiderium de existentiā salutis, nullatenus iudicatā existentia salutis, sed tantum apprehensa simpliciter. Ex quo absurdum nuper illatum rursus infertur; nimurum Deum nihil iudicatiū cognoscere, atque adeò nihil scire præter absolute existentia. Aperteusque constat, nullam rem per aliquid à se distinctum posse reddi obiectum veram: siquidem cognoscibilis à Deo iudicatiū reddi non potest, qualiter omne verum cognoscibile est.

15 Dicent fortasse cum iis qui negant posse Deum quidpiam simpliciter apprehendere. Cūm iudicat Deus, Petri possibilitatem existere, iudicatiū tangentē utrumque terminum, Petri quidem possilitatem per affensum; ipsum vero Petrum per diffensum, iudicando scilicet simul illam existere, & hunc non existere; sicut cūm Deus iudicat existere

desiderium de existentiā salutis nunquam futura, simul affirmat illud existere, & hanc non existere. Sed contrā primū: quia iudicium contingens de non existentiā Petri impertinenter se habet ad iudicium necessarium huius obiecti. *Petrus est possibilis*: sicut ad hoc vt re vera sit Petrus possibilis, impertinens est, quod ille absolute existat, vel non existat. Contrā secundū: quia iudicium de absolutā non existentiā Petri ad sc̄ientiam reducitur veritatum aboliūtē existentium: ergo si iudicare Deum, Petrum esse possibilem aliud non est, quam iudicare Deum, possibilitatem à se indistinctam existere, & Petrum non existere; idemque consequenter evenerit in ceteris huiusmodi obiectis. Conficitur planè præter veritates absolute existentes, nullam aliam cognosci, seu iudicari à Deo; Quod erat absurdum illatum. Contrā tertidō: quia in illo signo indifferentia, in quo Deus cognoscens, Petrum esse possibilem, indifferens est ad decernendam, vel non decernendam Petri existentiam nondum Deus iudicat, nec iudicare potest aut aboliūtē existere Petrum, aut aboliūtē non existere, vt est notum: igitur si pro eo signo entitas Petri nullum esse habet intrinsecum iudicabile, prout Aduerarij ponunt necesse est vixit ut pro eo signo entitas Petri quadam intrinsecum ab intellectu diuino aut nullo modo, aut pure apprehensu attingatur, quod aboliūtē loquendo non est cognosci, aut sciri. Vnde iterum concluditur, iudicare Deum pro signo prædicto, Petrum esse possibilem, nihil esse aliud, quam iudicare Deum, siue tunc suam entitatem existere, & nihil amplius. Quo in idem absurdum recidimus.

Propter hæc Aduerarij forsitan aliter respondebunt. Nimurum. vt quis dicatur, loquendo aboliūtē, & simpliciter, iudicare, & scire quodvis complexum integrum ex subiecto, & formā coalescens, quod obiectum verum est, tota veritate se habente ex parte solius formā, eiusmodi sunt hæc: *satis desideratur: Petrus est cognitus: Petrus legit, & similia: satis, superque esse, quod iudicet de subiecto formam, nihil interim decernendo de intrinsecā entitate subiecti*. Sic igitur Deum iudicando formam de subiecto ab illa distincto c̄itra omne iudicium de ipso subiecto quodam intrinsecum, simpliciter, & aboliūtē dici iudicare, & scire integra complexa ista. *Petrus est possibilis: Petrus est homo*, & cetera huiusmodi, quæ inadæquate ab ipso Deo tanquam includens ab inclūto realiter distincta sunt; cessareque subinde absurdum superius illatum. Sed contra: quia respondit hæc imprimis videatur deceptionem nimis crassam inuolueri, iudicare scilicet Deum, scutis nos, attribuendo prædicatum subiecto; quod plus quam falsum est. Non enim ita iudicat (vt neque alii intuentes) sed inspicendo vnumquodque obiectum, intuituque penetrando quidquid re vera illud intrinsecè est, tamē quando est relatum, terminum quoque, ad quem refertur debeat concipere, aut illud etiam iudicando, aut tantum pure apprehendendo, quo pacto est relationis terminus, iuxta naturam relationis, prout suo loco ostendemus. Hinc iudicia Dei de obiectis per verba hac significati: *salus desideratur: Petrus est cognitus: Petrus legit*, non tam iis verbis, quam his respondent. *Desiderium salutis existit: Cognitio Petri, existit: actus legendi Petri existit*, Idemque est de aliis huiusmodi. Quo posito, impossibile est, vt totum hoc integrum complexum *Petrus est possibilis* iudicetur, & sciatur à Deo, si sola possibilitas Petri realiter ab ipso Petro di-

stincta intrinsece est vera; in tali enim casu iudicium Dei in tale complexum tendens aliud ab hoc esse non potest: *Possibilitas Petri à me indistincta existit.* Per hoc autem solum iudicatur, & scitur existeret entitatem Dei, nullatenus iudicata, sed sumnum apprehensa simpliciter entitate Petri, ut ex superius dictis factis est notum. Quemadmodum per hoc Dei iudicium: *Desiderium de existentia salutis nunquam futura existit,* nullo modo iudicatur salutem existere; sed solum existeret desiderium eius, vt patet.

18 Adde, nos, dum iudicamus dicta complexa, non solum iudicium ferre de veritate intrinseca formae attribuendo illam subiecto, vt quid illi re vera adiunctum, sed insuper de ea veritate subiecti intrinseca, qua connotatur per formam, vt enim *suprà diff. 2. q. 4. confit. 5.* late explicuimus. Qui affirmat expresse actum significatum per verbum, implicite per idem iudicium affirmat ita se habere intrinseca subiectum actus: sicut per actum connotatur. Sic in exēplis propositis, cum iudicamus *Petrus legit,* exprefit affirmamus actum legendi prout existente, implicite autē Petrus existeret: quia actus legendi prout existens necessario connotatur, seu respicit Petrum prout existenter; & cum iudicamus *salutem desiderari,* si desiderium ponatur intrinsece resipientis talem salutem præ ceteris rebus ab ea distincta, necessario connotabit esse eam talis natura à ceteris rebus distincta; quo circa affirmantes exprefit desiderium, implicite quoque affirmabimus, talutem desideratam talis esse naturę ex suo concepitu obiectiuo, seu existat, seu non existat. Igitur in huiusmodi casibus nihil mirum, si complexa huiusmodi integre iudicari, & scrii à nobis dicantur quandoquidem omnes eius partes iudicamus. & scimus; si vero detur complexum, cuius subiectum nullam penitus veritatem intrinsecam vlo modo iudicabilem habeat, nullaque subinde veritas intrinseca eius connotetur per formam, vt est secundum Aduersarios hoc: *Petrus est possibilis;* ne nos quidem dicemur tale complexum integrum, sed alteram tantum partem eius iudicare, & scire, quantumvis videamus per nostrum iudicium tribuere formam subiecto: quia in tali casu non plus adstruet sive ponet in rebus hoc iudicium *Petrus est possibilis,* quam hoc, *Possibilitas Petri cum Deo identificata existit.* Ex quibus apparet per propositas solutiones neutrā quam argumentorum nostrorum vim eneruari. Mibi autem alia solutio non occurrit, per quam vel quoad ipsiciem ea possit infringi. Pergo igitur:

19 Et ex principio indicato nuper probo quartā propositionem, sententiamque oppositam impugno. Deus est intrinsece iuxta Aduersarios possibilitas Petri, & non est possibilitas chymera. Sed hoc constare non potest, nisi Petrus sive conceptus obiectiuo indepenſenter ab existentia distinctus re vera sit à chymera: quia si esset vt sic idem cum chymera, nequiret non esse possibilitas chymera id ipsum, quod intrinsece est possibilitas Petri, vt patet. Igitur Petrus pure possibilis antecedenter ad denominationem possibilis ei prouenientem extrinsece ab entitate Dei, veritatem aliquam obiectiuam sibi intrinsecam habet; nimurum, esse eum suapte natura verē distinctum à chymera; imò hoc ipsum est esse eum possibilem intrinsece ante omnem possibilitatem sibi extrinsecam, & identificatam cum Deo. Male ergo aduersarij dicunt; omnes huiusmodi veritates cum Deo esse identificatas. Respondebunt iuxta principia sua; hoc ipsum quod est

Petrum distinctum esse à chymera extrinsece tantum esse verum ab entitate Dei, sicut & alia huiusmodi vera abolutè non existentia. Responsio tamen hac non satisfacit. Sumo enim omnes veritates, nulla dempta, prouenientes Petro, & non chymera extrinsece ab entitate Dei; & argumentum factum instauro. Vel Petrus ante omnes haec veritates extrinsecas sibi, & vt præcisus ab illis, est distinctus verè à chymera; vel non est distinctus, vel neque est distinctus, neque est non distinctus? si primum: iam habebit aliquam veritatem intrinsecam sibi, & abolutè non existentem. Si secundum: eadem, quas Petrus, veritates extrinsecas fortietur chymera. Si tertium, cum eodem modo chymera debeat ad Petrum comparari, non erit vtique cur potius Petrus quam chymera tales veritates fortietur. Vtrunque igitur, vel neutrum illas fortietur: qua omnia contra Aduersarios sunt. Et sane non videtur intelligibile, quod ab eadem Dei entitate denominetur Petrus possibilis, & chymera impossibilis, & tamen conceptus Petri intrinseca non sit verē distinctus, diuerlusque à conceptu chymera.

Et confirmari potest amplius, ac declarari hoc p. 20
cto. Aut Petrus intrinsece, & identice est verē capax dictarum denominationum ipsi intrinsece prouenientem à Deo, aut est intrinsece incapax, aut intrinsece neque est capax, neque incapax. Similiter chymera aut est intrinsece incapax earundem denominationum, aut intrinsece capax, aut neque capax, neque incapax. Si dicatur primum; tam chymera, quam Petrus habebunt quamdam veritatem non existentem absolutè, & intrinsecam sibi, quod destruit sententiam Aduersariorum: si dicatur secundum. Petrus subdit de facto extrinsecas denominations, quarum est incapax, easdemque non poterit subire chymera, quarum est capax. Quæ est contradic̄tio in terminis. Si dicatur tertium: conceptus Petri, & conceptus chymera eodem omnino modo comparabuntur vt subiectum ad tales denominations, siquidem vterque nec capax nec intrinsece est earum: igitur, vel vterque fortietur illas; sive chymera perinde ac Petrus euadet possibilis, verus homo, verum animal, &c. Vel neuterque; sive Petrus perinde ac chymera nec erit possibilis, nec homo, nec animal, nec quidpiam aliud verum. Quod vtrunque est absurdum.

Idem argumentum potest vrgeri paulò aliter, 21
comparando Petrum pure possibilis ad alium terminum etiam purè possibilem, e. g. ad Angelum. Vel enim Angelus, & Petrus ante omnem veritatem extrinsece sibi prouenientem ab entitate Dei, intrinsece sunt inter se dissimiles; vel intrinsece sunt similes; vel intrinsece nec sunt dissimiles, nec similes. Si primum: habebunt contra aduersam sententiam veritatem intrinsecam sibi, distinctamque ab entitate Dei. Si secundum præterquam quod habebunt idem veritatem oppositam sibi etiam intrinsecam, nequibunt extrinsece à Deo denominari verē dissimiles, atque adeò nec verus Angelus, nec verus homo, (quorum conceptus veri nequeunt non esse verē dissimiles:) quia subiecta aliàs in se similia per vnicam, & eandem numero formam, eamque simplicissimam sibi adjunctam, qualis est entitas diuina, nullo modo possunt euadere dissimilia, vt est notissimum; siquidem talis forma sibi ipsi dissimilis esse non potest, necundque subinde eiūmodi dissimilitudo subiectorum aliàs non dissimilium potest enasci. Si denique dicatur tertium: idem omnino sequitur, quia subiecta etiam in se non dissimilia

Disp.X. De variis statibus rerum. Quæst.I. 225

milia nullatenus per eamdem prædictam formam possunt dissimilia reddi, ut rursus est notum. Concluditur ergo, Petrum purè possibilem, & Angelum purè possibilem per se, & ab intrinseco habere veras essentias verè inter se dissimiles: primus scilicet veram essentiam hominis, secundus veram essentiam Angeli, nec eas vllatenus ab extrinseco habere posse per denominationem extrinsecam defumptam ab entitate Dei.

²² Id, quod aliter clarius adhuc sic confirmari potest. Quoties duo complexa inadæquatè tantum distincta sunt, nequit possunt euadere dissimilia, aut inæqualia ab ea parte, quæ in vitroque est eadem; ut est notissimum; siquidem idem sibi ipsi, nec dissimile esse potest, nec inæquale, ut constat: igitur si talia complexa absolute sunt dissimilia ab aliis partibus ratione quarum distinguuntur, & quæ inter se distincta sunt, totam suam dissimilitudinem, atque inæqualitatem habent esse necesse est. Est claram. Pergo; sed hæc duo obiecta: *Petrus est homo. Angelus est spiritus*, abolutè sunt dissimilia, & inæqualia in perfectione, ut omnes fatentur, & iuxta Aduersarios complexa quedam sunt inadæquatè tantum distincta; primum ex entitate Dei, & Petro; secundum ex entitate Dei, & Angelo: ergo ea non ab entitate Dei, quæ in vitroque est eadem, sed ab essentiis obiectiis Petri, & Angeli euadunt dissimilia, & inæqualia. Hoc autem ipsum est, tales essentias intrinsece & non ab entitate Dei sibi extrinseca esse inter se dissimiles, & inæquales. Quod erat probandum. Quo eodem pacto venit probandum, essentiam Petri purè possibilem, & essentiam chymerae intrinseca esse inter se dissimiles, intrinseceque subinde, & de suo habere id, in quo potissimum dissimilantur; nimurum primam esse possibilem, secundam impossibilem. Pariterque de ceteris huiusmodi est cenendum.

²³ Quinto potest propositio probari sic. Petrus purè possibilis prout in statu quotidiativo est verè distinctus à Deo, & verè dissimilis Deo: sed nequit per entitatem diuinam, tanquam per formam extrinsecam talis esse: ergo per se ipsum intrinsece talis est. Cætera patent. Probatur minor. Impossibile est, ut aliquid per formam sibi superadditam distinguatur ab alio, eidemque dissimile euadat, nisi talis forma ab hoc alio distincta, eidemque dissimilis sit, quia vt fert vulgatum axioma Philosophorum: *Proprietà quod unumquidque tale, & illud magis*. Non enim est intelligible, quod subiectum reddatur verè distinctum ab alio extremo, eique vere dissimile per formam sibi superadditam, quale ante talem formam non erat; & quod forma ipsa à tali extremitate non sit distincta, nec ei dissimilis, vt patet. Sed entitas diuina, neque est distincta à Deo, neque ei dissimilis, ut constat. Igitur per entitatem diuinam, tanquam per extrinsecam formam non potest Petrus purè possibilis euadere vere distinctus à Deo, & vere dissimilis illi. Relinquitur ergo, ut per se ipsum intrinsece talis sit. Quæ possunt responderi ad hoc argumentum, si quæ sunt, facillime quisque reuincet ex dictis circa præcedentia, atque etiam sequentia.

²⁴ Sexto arguitur. Multa potest Deus producere, quæ non producit. Ergo, quæ Deus potest producere, & non producit, multa sunt. Antecedens est certissimum, & consequentia videtur euidenter. Distinguunt tamen nihilominus consequens Recentiores. Multa sunt actualiter, negant; possibiliter concedant. Bene. Ego dumtaxat volo pure possibilia ita esse re vera multa mutatæ inter se distinctæ in suo possibilitatis statu, ut Deus independenter ab

eorum actuali existere ntia vere iudicet ea esse multa, & inter se distincta, quod negari non potest. Tum sic argumentum formo simile præcedenti. Repugnat, ut verè euadant multa per formam sibi superadditam, quæ ante talem formam talia non sunt, si forma ipsa non est multiplex, sed prorsus una, & simplex: quia proper quod unumquidque tale, & illud magis. Igitur ab entitate diuina unica penitus, & simplici non possunt purè possibilia tanquam à forma extrinseca vere euadere multa: alias citra talem formam non talia. Relinquitur ergo, ut per se ipsa, & ab intrinseco talia sint. Quod destruit Aduersariorum sententiam. Recognoscit doctrinam traditam circa argumentum quartum.

Septimò. Veritates omnium propositionum de materia necessaria non sunt mutuo inter se connexæ. Quis enim haec tenus putavit fore hanc propositionem falsam. *Michæl est Angelus, casu, quod illa falsa esset; formica est vinorum*. Aut quis vñquam censui, si formica esset impossibilis. Angelum quoque fore impossibilem? Sed essent mutuo inter se connexæ, si omnium earum verificatuum esset entitas Dei, prout aduersarij docent; quin iñd vñcas, & indiusibilis esset earum omnium veritas obiectiva, nempe ipsa entitas Dei, ut aduersarij contentur, tametí addant subiecta denominata vera esse plura. Quod etiam à mente omnium alienum haud dubie fuit haec tenus. Ergo. Quomodo autem hinc sequatur vñcum etiam à tali veritate esse obiectiva rerum; atque adeò Deum prater absolute existentia nihil aliud verum cognoscere, in superioribus ostendimus. Addé, ex eo quod veritas obiectiva omnium rerum, atque adeo omnium essentiarum sit una, & eadem, nimurum entitas diuina, ut Aduersarij docent, aliud immane absurdum sequi euidenter; nempe obiecta omnium humanarum scientiarum, quæ de rebus, de rerumque essentiis, & passionibus agunt prout in statu quotidiativo, & cum præcisione ab existentia absoluta, quales pleræque sunt, confundi penitus nullamque subinde esse obiectum verum, ex quo non sequatur quodlibet aliud, & consequenter nullā esse essentiam, quæ non habeat proprietates omnium aliarum. Circulus videlicet habebit proprietates quadrati, & quadratum proprietates circuli; & triangulus proprietates quadrati, & circuli, & vicissim. Necnon homo habebit proprietates Angeli, Leonis, lapidis, &c. & cœnouero, pariterque in ceteris omnibus. Nullaque subinde erit cuiuspiam essentia proprietas; sed omnes omnium erunt passiones communes. Quod, quam sit absurdum, iñd ridiculum, palam est.

Ostatu propositionem probo contra Aduersarios: sequitur enim ex eorum sententia, essentias omnium rerum absolute non existentiam realiter, & formaliter esse identificatas cum Deo, quod est absurdum. Dico realiter & formaliter, quia in phrasi plurium Thieologorum, eminenter; & virtualiter dicitur Deus identificari cum essentiis rerum ab ipso causabilium, quatenus virtualiter, & eminenter in sua omnipotencia, cum qua idem est, continet illas. Quod tamen verè aliud non est, quam esse Deum identificatum cum sua essentia potente tales res cauare. Ego autem modo contendeo, sequi ex Aduersariorum sententia, Deum verè, & formaliter esse idem cum essentia Angeli, hominis, Leonis, &c. tum cum essentia chymerae, iñd & cum essentia peccati, & malitia eius, ut paulo post inferam. Quæ omnia ingentia absurdia sunt. Id autem sequi sic probo. Obiectum huius

propositi

propositionis : *Petrus est homo* (loquimur semper de Petro absolutè non existente) veram essentiam Petri continet secundum Aduerlarios, & omnes, sed tota omnino veram essentiam, quam Petrus in tali obiecto contentam habet, formaliter habet participatam à confortio entitatis Dei: quia Petrus de suo, & praecindendo à tali confortio nullum omnino esse, atque adeo nullam omnino essentiam habet, ut Aduerlarij expresse docent. Igitur vera essentia Petri in prædicto obiecto contenta realiter est indistincta ab entitate Dei.

27 Confirmatur primò. Nihil omnino includitur in obiecto prædicto, quod possit esse formaliter essentia Petri præter entitatem diuinam: quia entitas Petri, qua sola cum entitate diuina includi concipitur per se, & de suo nulla est essentia, sed penitus nihil: ergo sola entitas diuina est potest essentia Petri in prædicto obiecto contenta. Quod ipsum est essentiam Petri in prædicto obiecto contentam cum entitate diuina identificari.

28 Confirmatur secundò. Quoties alicui vero enti concipitur adiici alter conceptus, qui re vera non est ens; sed penitus nihil, non plus resoluta vera entitatis post adiectionem, quam erat antea, quia quod est in se nihil per sui adiectionem, formaliter nequit addere aliquid, quia solum potest addere nihil, cum solum possit addere, quod ipsum est, ipsum autem est nihil. Est clarum. Sed conceptus Petri adiectus Deo enti vero in se, & de suo re vera prouersus est nihil, iuxta Aduersarios. Igitur complexum, quod ex Deo, & tali conceptu resoluta intelligitur, nihil amplius vere entitatis, atque adeo nec vere essentiae continet in se, quam Deus solus. Igitur in tali complexxo sola est omnino vera entitas, seu vera essentia Dei. Ha consequentia etiam sunt clarae. Pergo. Sed obiectum supradictæ propositionis *Petrus est homo* ipsissimum iuxta Aduerlarios complexum est, quod ex entitate vera Dei, & ex conceptu intrinsecō Petri resolutare concipiatur, aliusdeque iuxta ipsos Aduersarios, & iuxta omnes in tali obiecto continetur; includitvera essentia Petri; Igitur vera essentia Petri in tali obiecto, seu complexo contenta ipsissima est essentia, sive entitas Dei; atque adeo idem cum illa; quod erat probandum.

29 Confirmatur tertio ad hominem contra Aduersarios. Ipsi enim sèpe expresse pronunciant, possibilitatem rerum non existentium realiter esse idem cum Deo; sed possibilitas rerum non existentium predicatum earum est essentiale, sicut & reliqua, qua habent. Igitur iam ex ipso ore Aduersariorum habemus, aliquod prædicatum essentiale eiusmodi rerum, præter obiectuam veritatem earum esse idem cum Deo. Tantundem ergo erit de reliquis, quia omnium eadem ratio est, & consequenter tota essentia. Itaque possiblitas Petri, qua est potentia ad existendum, non minus intrat essentiam Petri, quam animalitas, qua est potentia ad sentiendum, & rationalitas, qua est potentia ad ratiocinandum. Si igitur iam non sola veritas, qua tres iste potentiae vera obiectiu eundunt; sed etiam earum prima est idem cum Deo, ut Aduerlarij confitentur; & reliqua due erunt idem ob eandem rationem; subindeque tota essentia Petri, ut præiens argumentum prætendit. Ex quo obiter deprehendes, quam certum sit assumptum argumenti à nobis primo loco factumnullam scilicet rem posse esse obiectiu veram per veritatem identificatam cum alio quopiam distinto à se; si enim

veritas obiectiu rei cum alio quopiam realiter à re ipsa distinto esset idem tota essentia, & quiditas rei cum eodem pariter esset idem; atque adeo distincta realiter à re, cuius essentia est, ut patet ex hoc argumento. Quod tamen euidentius repugnat.

Quot verò absurdita præter *superius* illata ex conclusione huius argumenti sequantur, nemo non videt: Sequitur enim Deum re vera, & formaliter esse hominem, esse brutum, esse lapidem, & cetera huiusmodi cuncta. Tum esse chymeram impossibilem, esse peccatum, & omnia mala. Denique esse quidquid ante existentiam absolutam aliquam veram essentiam habere concipitur. Quod totum plus profecto quam chymericum est.

Nondum hac ratione probari potest propriatio, sententiāque aduersa impugnari. Ut Deus est necessitas, & veritas, à qua Petrus ante absolutam sui existentiam habet verè, & necessariè esse hominem; ita non potest non esse itidem veritas, & necessitas, à qua peccatum ante absolutam sui existentiam habeat verè, & necessario esse malum; sed hoc secundum repugnat Deo. Ergo. Maior est ipsa aduersariorum sententia. Probo minorem. Deo repugnat, utpote ipsi fœdum, & indecorum per se, & politiū facere, quod peccatum contingenter sit malum, faciendo per se, & politiū, quod contingenter existat peccatum, quatenus malum est, ut tota bona Theologia docet: sed peius est quidpiam necessario esse malum, quam esse contingenter malum. Igitur magis repugnat Deo, utpote ipsi magis fœdum, & indecorum per se, & politiū facere, quod peccatum necessario sit malum, essendo necessitas ipsa, & veritas, à qua habet peccatum verè, & necessario malum esse. Confirmatur, & declaratur primò. Indignum, & Deo in genere causa efficientis esse causam per se, ut habeat esse, & veritatem contingenter malitia peccati. Ergo indignus est Deo in genere causa formalis (quod est intiuimus modus causandi) esse causam per se, ut habeat esse, & veritatem necessariam malitia peccati. Confirmatur secundò. Peccatum pure possibile in aduersariorum sententia non potest non quadam totam suam essentiam, atque adeo, & quadam malitiam suam formalem esse identificatum cum Deo, iuxta argumentum vniuersale octauo loco nuper factum. Hoc autem quid fœdus dici possit?

Decimò arguitur. Status quiditatius rei impossibilis habentis in se quidditatem, iuxta dicenda disputatur.ⁱⁱ omnesque subinde veritates obiectuæ ad tam statum pertinentes, eodem pacto, ac in modo se habent, persistenter etiam si per impossibile desiceret Deus: quia etiam in eo casu per locum, ut aiunt, intrinsecum maneret verum, rem, que modo est impossibilis, esse impossibilem, talemque intrinsecè, & de suo esse, qualis modo dicitur esse ex conceptu suo. Igitur status quiditatius eiusmodi rerum impossibilium non est re ipsa idem cum Deo, proutdeque nec veritates obiectuæ, & necessariæ earam. Tantundem ergo dicendum erit de statu quiditatuo, & veritatis necessariis omnium aliarum rerum realiter distinctarum à Deo. Quomodo autem hoc, & similia argumenta sumpta ab hypothesi impossibili bene, & efficaciter probent, in eadem *disputatione* ⁱⁱ explicabimus, vbi Recentiorum solutiones, instantiaque intrinsecæ gemus.

Vndecimò. Bonitas transcendentalis rerum ⁱⁱⁱ distincta

Disp.X. De variis statibus rerum Quæst.I. 227

distinctarum à Deo, non est idem cum ipso Deo, vt est certum ergo nec veritas transcendentalis earundem. Consequentia ab omnibus, præterquam à Recentioribus, contra quos agimus videbitur optima: siquidem ex omnium communis persuasione, non minus est intrinseca rebus veritas transcendentalis, de qua hic est sermo, quam bonitas. Semel autem posito, quod veritas sit idem cum Deo, & bonitas, & tota essentia rerum erit idem cum ipso; vt argumento octavo probauimus. Indeque fieri præter cetera absurdum, vt Deus nihil bonitatis cernat in rebus ante earum existentiam, quo ad illas præ alias producendas permouatur.

³⁴ Ex quo duodecimo sic potest argui. Deus mouetur ad producendas has creaturas præ aliis, quia antequam decernat eas producere, videt in his bonitatem veram, quam non videt in illis, seu absolutam, seu respectuam, eamque aut conuenientiam ad subiectum, aut utilitatem ad finem; sed hanc veram differentiam, inaequalitatēmque bonitatis, quam independenter ab existentiā absoluta creature habent, non habent tanquam a formā extrinsecā ab entitate Dei; (quippe, quā cū si vna, & eadem, non potest reddere formaliter has creaturas præ illis bonas, aut magis, aut minus bonas, vt est notissimum;) ergo habent intrinsecā, & de suo. Et quidem veram perfectionem, quam Deus vidit in humanitate Christi, antequam eam decerneret, & quā visā, ad eam præ aliis decernendam permotus est, non prouenire illi extrinsecā, ab entitate Dei, constat primō: quia & cetera omnes humanitates possibiles eamdem perfectionem, quam Christi humanitas ab eadem Dei entitate extrinsecā habet, cū omnium eadem ratio sit, vt constat; nihilque vera perfectionis vidisset Deus in humanitate Christi præ aliis, quo ad eam præ illis eligendam permoueretur, vt supponitur. Secundo, quia eadem est perfectione, quam Christi humanitas habet existens, & quam Deus ante existentiam præuidit, præuisamque decreuit, vt confat, sed illa adæquate est distincta à Deo ut etiam confat: ergo & hæc. Vnde præterea colligitur contra Aduerfarij, possibiliter rerum ad eorum bonitatem pertinentem intrinsecā (non enim essent verè bone, nisi essent possibiles) adæquate quoque distinctam esse ab entitate Dei, cū ipsius rebus adæquate identificata, sicut & ipsa bonitas.

³⁵ Decimo tertio. Hæc veritas: *Deus existit*, longè magis necessaria est, quam hæc. *Petrus est homo*, vt infra disp. 11. ostendemus: igitur non tunc eadem obiectiva veritas, prout Aduerfarij censem.

³⁶ Decimo quarto status quiditatiuum Dei diuersus est ab existentiā, ad eumque præius latenter comparatione nostri intellectus, multaque diuinis veritatis ad illū spectantes verissimè nos iudicamus cū præcisione ab absoluta Dei existentiā Ob id enim hec veritas, quæ de illarum numero est: *Deus est Deus*, longè evidenter est nobis, quam hæc: *Deus existit*; Et tamē vt verè huiusmodi veritates sint iudicabiles antecedenter ad existentiam absolutam Dei, non requiritur alterius Dei existentiā, à quā illæ tanquam à formā verè reddantur: igitur nec veritates quiditatiū rerum distinctarum à Deo titulo antecedentia, & independentia, quam habent ab existentiā absoluta eorum, nequirent existentiam Dei absolutam, vt per illam tanquam per formam extrinsecā vere reddantur, vt putant Aduerfarij.

³⁷ Decimo quinto. Nulla propositio cernitur, imo impropositio potius appetit inter necessitatem, & veritatem intrinsecam, quam habet entitas Dei

prout existens, & ceteras res à Deo distinctas, vt hæc ab illa tanquam à formā extrinsecā suas veritates quiditatiū, & necessariā formaliter fortiantur. Siquidem entitas diuina tum vera, tum necessaria est in existendo: aliae autem res per veritates, quas habent quiditatiū, & necessariā nec verē sunt, nec necessariā in existendo; sed præcisē in effendo id, quod de suo sunt independenter ab existentiā. Igitur absque fundamento, imo contra rationem assitetur ab Aduerfarij, Deum ipsumam necessitatem, & veritatem esse, à quā cetera cuncta necessariō vera euadunt quiditatiū veritatis.

Postremò, ne prolixus videas, inde propositio nem probo: quia status rerum, de quibus impræficiuntur agimus aliud non sunt a modis effendi earum, ratione quorum variæ illis competunt veritates ab intellectu iudicabiles, & in principio dicebamus: sed nullum modum effendi propriæ, & strictè loquendo, res possunt habere per aliud realiter à se distinctam, quia nulla res est id, quod est per aliud à se. Ergo nullus status rerum distinctarum à Deo est cum Deo identificatus. Hæc satisfactum ex iis, quæ in hac quæstione dicenda superfluit, amplius, & amplius propositio data firmabitur.

Pr opositio 2.

Status conditionatus contingens rerum contin-³⁹ genter futurorum sub conditione realiter distinctus est à scientiā Dei, quā vt sic cognoscuntur, vt pote identificatus realiter cum rebus ipsis.

Hæc propositio etiam est contra Recentiores n. 7. citatos, quatenus sine duce, minimeque caute fortasse quām oporteret affirmandi futuritionem conditionatam contingentium, atque adeo veritatem obiectuum eorum cum scientiā pariter contingentem, & apud nos media, quā Deus illa cognoscit, identificari realiter. Probanda autem ea venit imprimis argumento speciali, quod pro præcedente locum non habuit; vt pote subnixum contingentia statutus, & veritatum conditionalium, de quibus modò fermo est. Forno autem illud hoc pacto.

Deus cognoscit hoc obiectum, quod ponimus ⁴⁰ esse verum. Si *Iudas haberet auxilium A*, convertere tur, per scientiam, quia potuit carere, & habere oppositum: quia obiectum hoc potuit esse falso, & verum eius contradictorium. Ergo per aliquid debuit determinari intellectus diuinus ad cōcipiendum hunc actum scientiæ, potius quam oppositum. Est certum. At tale determinatiuum neque extra Deum, neque intra Deum est assignabile, iuxta aduersam sententiam: igitur ea nequit non esse falsa. Non extra Deum, vt constentur Aduerfarij: quia prædictum obiectum, quod solum posset assignari, apud eos nullam veritatem obiectum, nullumque esse obiectum habet, sed prorsus est nihil antecedenter ad scientiam sui, ad eamque subinde nullatenus determinare valet. Non intra Deum: quia cuncta necessaria Dei indifferenter sunt ad actum scientiæ, de quo agimus, & ad oppositum. Decretum autem liberum nullum est, quod possit ad talen actum determinare, vt Aduerfarij ipsi contra Thomistas cum omnibus nostris statuant. Ipse autem actus scientiæ ad se ipsum determinare nequit. Ergo. Dicunt, determinare ad actum scientiæ formalitatem cuiusdam habitudinis ad obiectum ab ipso actu omnino indistinctam realiter, distinctam tamen per nostram rationem. Verum, cū sermo sit de determinatione reali independente omnino à nostro modo concipiendi, hoc ipsum est, actum scientiæ ad se ipsum

ipsum determinare, ut patet. Præterquam quod cum illa formalitas habitudinis sit etiam Deo contingens, ab omnique decreto independens circa eius determinatum revertitur eadem questio. Quare in hoc minime herendum est.

41 Est autem impossibile, quod actus scientie, aut quidpiam cum illo omnino identificatum realiter ad actum ipsum, sive ad eius existentiam per se ipsum determinet; inde proposito constat: quia determinare existentiam rei contingentem influxum aliquod præ se fert in talem existentiam, nihil autem per se ipsum in sua existentiam potest influere, alias se ipsum posset cauare, quoad primum sui esse, quod est absurdum, contra proposito. **22.** statutam disput. 9. quaest. 5. Dico per se ipsum: quia media cognitione sui, aut amore, nihil vetat concurrere quidpiam ad suam primam existentiam. Dices, actus liberos voluntatis per se ipsos ad se ipsos determinare. Siquidem, cum queritur, cur voluntas elicit volitionem, respondet: quia vult. Ceterum per nos, quia vult, non redditur pro causa determinante volitionem ipsa volitio; sed vis electiva, sive dominium, quod voluntas habet in actu primo, titulo potentiae liberae ad eligendam volitionem præ opposito, atque adeo ad determinandam eius existentiam præ opposito. Quidquid autem sit de modo loquendi, id apud omnes certum est, intellectum diuinum non esse potentiam liberam respectu suorum actuum: igitur certum quoque esse debet, intellectum diuinum non ita posse determinari ad actionem scientie, de qua agimus, ut determinatur voluntas ad suos actus liberos; sive ea dicatur, ut à quibusdam solet, per actus ipsos determinari; sive potius, ut ab omnibus debet, à se ipsa determinari ad habendos actus, eorumdemque subinde actuum existentiam determinare. Potentia enim libera eo ipso, quod proprio nutu, sponteque sua se potest elecere in utramque partem contradictionis, dum hanc præ opposita de facto eligit, ad hanc se ipsam determinare dicitur proprie, quod ipsum est huius, præ alterius, existentiam determinare.

42 In modo hinc contra Aduersarios arguitur ab absurdo. Apud eos enim intellectus diuinus à nullo alio determinatus præterquam a se ipso, concipit hanc scientiam præ opposito. Ergo respectu talis scientie potentia est libera; aliundeque est certum apud omnes, respectu nullius scientie esse potentiam liberam. Quod est contradicatio. Dicunt non esse potentiam liberam, et si fit indifferens ad utramque ex extremis oppositis. Primum: quia etiam habitus charitatis est indifferens ad utramque, & tamen non est potentia libera. Secundum: quia de ratione potentiae liberae est, quod præcognoscit extrema ad quae est indifferens, ducaturque ad eligendum unum præ alio propter conuenientiam cognitam in eo præ alio, quod in intellectu diuino non reperitur. Sed male. Primum: quia habitus charitatis non est à se ipso determinabilis, ad alterutrum ex extremis oppositis, sicuti ponitur esse intellectus diuinus, sed à nutu voluntatis liberae, cui subditus est; unde exemplum non est ad rem. Secundum: quia certum, ni fallor, est apud omnes, potentiam ita indifferenter ad utramque, ut possit se ipsam ad alterutrum determinare, quin ab alio quoquam determinetur, non posse non liberam esse. An vero ad huiusmodi spontaneam determinationem, in qua communi persuasione consistit libertas, sit requisitum, quod talis potentia ducatur præ cognitione conuenientiae, ac disconuenientiae extremitatum, sub-

lite est. Sunt enim, qui id negant, ut videtur est in Arriag. diff. 8. de anim. fett. 1. & 2. Quare dicendum haud dubie est, sequi ex Aduersariorum sententia, aut intellectum diuinum simpliciter esse potentiam liberam, aut else potentiam chimericam, vtpotè habentem id, in quo consistit libertas, sine requisito ad libertatem.

Amplius. Agrè, in modo ne age quidem intelligibili, le videtur, quod aliquid contingenter existat in rerum natura, & tamen à nulla libertate aut diuina, aut creata ducat originem. Sed scientia Dei, de qua tractamus, ita existit contingenter in rerum natura, ut poterit non existere; & tamen iuxta Aduersarios neque à libertate creata venit oriunda: quia putant libertatem creatam ante absolutam sui existentiam, penitus esse nihil neque à libertate diuina: quia supponunt cum nostra schola contra Thomistis, talem scientiam nullatenus esse liberam Deo, ut potè nullum decretum Dei liberum supponentem. Igitur Aduersariorum sententia aut agrè, aut ne age quidem intelligibilis est. Dicunt. Contingens nullo modo trahens originem à libertate creata, qualem supponunt dictam scientiam, tunc solum exigere nasci à libertate diuina, quando addit perfectionem aliquam cumulo rerum, qualem non addunt actus interni Dei contingentes, vtpote, qui non alia perfectione quam necessaria Dei cum ipso Deo identificata potiuntur; in quo à creaturis contingentibus discriminantur, quae propriam, contingentemque perfectionem habent: ob idque minime existere possunt independenter à dominio voluntatis diuinae. Egregium effugium ex occasione dumtaxata, ut videtur, quaestum: Quid interest addere, vel non addere perfectionem cumulo rerum id, quod verissime est aliquid existens contingenter à parte rei, ut necessario subdi debat, vel secus dominio libertatis diuinae? Numquid Deus minus est Dominus verorum, quam bonorum, ut queat impunè verum contingens eius dominium subterfugere, contingens autem bonum non item? Aut cur, cum aque expolcat utramque non existere à se (si quidem nihil contingens potest existere à se ipso) alterum à dominio alieno, seu diuino, seu creato existere expolcat, alterum autem minime? Certe quæcumque principio distincto egent, à quo habeant contingenter existere, dominio quoque distincto à quo egere dicenda sunt, à quo eorum existentia præ opposita determinetur. Quare, si scientia, de qua agimus, est non addat perfectionem cumulo rerum, citra omne dominium libertatis diuinae, & create ab intellectu Dei re verâ potest contingenter existere; non video, cur plures creature, quantumuis perfectionem addant cumulo rerum, pariter ab omnipotencia contingenter possint existere, citra omne dominium libertatis diuinae, & create.

Dicent fortasse, ea solum contingentia subdido minio libero Dei, quæ ut talia, à voluntate diuina, in qua tale dominium stat, sunt efficaciter amabilia; talia autem ea dumtaxat esse, qua perfectionem contingentem addunt cumulo rerum. Ceterum, et si assumptum sit verum, adhuc scientia contingens, de qua tractamus, obiectum ideonem esse posset amoris efficacis Dei: quia licet bonitatem entitatiuum, & absolutam sibi propriam, atque adeo contingentem non habeat, vel habet respectum utilitatis ad varios fines, quæ ad terminandum dictum amorem sufficiens est; vel est hoc itidem caret, adhuc semel bona per solam beatitudinem Dei necessariam, obiectum idoneum esse posset

Disp.X. De variis statibus rerum. Quæst.I. 229¹

posset talis amoris: quoniam ut complexum aliquod efficaciter sit amabile, sat est, quod illud bonum sit, & sumptum diuini contingens; tamen non omnes eius partes seorsim sumptus sint contingentes. Nullus igitur appetit titulus, quomodo predicta scientia non efflagitet necessariò nasci à libertate diuina, casu, quod à libertate creatuæ non possit originem trahere, vt Aduerfarij putant.

⁴⁵ Qui quidem in solutionibus datis difficultati propositæ non quietentes, eo tandem perdutiunt, vt faceantur, obiectum scientiæ mod. & log. quidem, non vero alter determinare intellectum Dei ad talen scientiam concipiendam, ad eamque subinde præcedere prioritatem quadam rationis, non vero illa prioritate reali, quod multis fatigunt explicare, sed, quæ ego non video, quomodo cum tentientia sua cohærent. Persiftum namque in asserendo consentienter ad sua principia obiectum scientia media nullum esse, nullaque libidine veritatem obiectuum habere in se antecedenter ad talen scientiam, sive independenter ab illa; sed totam suam veritatem obiectua ab ipsa, tanquam a forma extrinseca mutuare. Quo posito, vereor ne eiulmodi determinatio logica dicti obiecti verbalis tantum sit, captaque ad obiectendum aliquo modo dissonantiam eorum, qua ex tali assertione, sententia que inferenda veriunt. Si enim obiectum scientiæ media nullum esse, nullamque veritatem obiectuum habet in se, atque adeo prorsus est in se nihil, independenter à tali scientia, quoniam aut logico, aut alter potest ad existentiam eius determinare? Siquidem merum nihil ad nihil vlo modo valer concurrere, seu conducere, vt est notissimum. Dicere namque, vt dicunt ex vi infinita intelligendi, quam habet intellectus diuinus, & ex predicto obiecto per bonam consequentiam inferri, dari in Deo scientiam eius, & in hoc consistere determinacionem logicam, qua obiectum determinat ad scientiam; perinde est, supposita dicta assertione, sententia que ac diceret, ex sola vi intellectu intellectus diuinus per bonam consequentiam inferri, dari in Deo scientiam talis obiecti; atque adeo solum intellectus diuinus praefat nihilo comitans, per se solum præstat, vt est notissimum: obiectum autem prædictum, iuxta prædictam assertiōnēm, atque sententiam, nihil est prorsus in signo antecedente ad scientiam. Sed his omisis, virgentes ab aliis latibus Aduerfarios argumentis alius ostendamus propositionem.

⁴⁶ Sit igitur ordine secundum. Nulla res potest reddi obiectiuè vera per aliquid à se distinctum realiter sed per se necessariò est talis, quacumque obiectiuè vera est, vt efficaciter, vniuersaliterque probauimus *suprà n. 12*. Ergo neque conuersio Iuda vt futura sub conditione auxilium A, per aliquid à se distinctum realiter potest reddi obiectiuè vera. Ergo veritas huius obiecti conueniens conuersioni Iuda: *Si Iudas haberet auxilium A conuerteretur*, non potest esse identificata cum scientia Dei de tali obiecto, quæ realiter a conuersione Iuda distincta est. Vtique consequentia est evidens: antecedens autem est probatum *loco citato*. Hinc, vt arguebam vniuersalius *n. 14*.

⁴⁷ Arguo in praesenti tertio ab absurdio. Nullum conditionatum contingens est obiectiuè verum intrinsecè, vt statum aduerfarij. Sed tertia argumen-

tum præcedens nec potest reddi obiectiuè verum extrinsecè per scientiam conditionatam Dei. Ergo simpliciter nullum est obiectiuè verum. Sed solum obiectiuè vera cognoscibilia à Deo sunt. Ergo stante Aduerfarij sententia, nullū conditionatum contingens à Deo cognoscibile est. Quod est absurdum. Hoc argumentum eandem vim habet contra Thomistas opinantes, huiusmodi contingencia conditionata dumtaxat esse obiectuè vera a decreto extrinsecō Dei.

Quarto, iuxta doctrinam vniuersalem suprà datum *n. 15. & seqq.* ita arguo. Iudicare Deum, esse hoc obiectum verum: *si Iudas haberet auxilium A conuerteretur*, aliud non est, iuxta Aduerfarij doctrinam, quam iudicare Deum, existere veritatem obiectuum conuersionis conditionata Iuda, realiter à sua scientia indistinctam, nullatenus iudicata, sed summam apprehensa simpliciter ipsa conuersione conditionata Iuda. Igitur Deus rursus nullum contingens conditionatum iudicat; sed tantum scientiam absolute existentem, quam de illo ab Aduerfarij habere dicitur: nō ne hanc quidem iudicat; si quidam de obiecto non iudicabili a se distincto impertinenter est in Deo scientia contingens sui ipsius tantum iudicatur. Hoc argumentum etiam facit contra Thomistas commemoratos, cuius vim vt percales, lege ad rem dicta *loco citato*.

Quinto arguitur. Aut Deus iudicat conditionatum ⁴⁹ con. ingens, vt conditinctum à sua scientia de illo, aut non, sed scientiam ipsam solam: *Si non: equitur primò*, nullum conditionatum contingens à Deo sc̄iatis quod quam sit absurdum iam diximus. Secundo sequitur, Deum falli: quia iudicatur se habere scientiam de obiecto conditionato, atque adeo se iudicare illud cum vere non iudicet. Si autem Deus præter scientiam iudicat conditionatum contingens, vt conditinctum ab ipsa scientia. Sequitur item, Deum falli: quia conditionatum contingens terminans sēmēl sui cognitionem, vt conditinctum à scientia, non potest non esse aliquid obiectuè in mente illud cognoscens, vt conditinctum à scientia; (omne enim cognitum aliquid esse obiectuum habet in mente illud cognoscens, aut non erit cognitum, vt ponitur) at in se ipso, vt conditinctum à scientia iuxta aduerfarios penitus nihil est: igitur alter te habet in mente cognoscens, quam te habet in se. Quod ipsum est cognoscens falli, quando cognitio iudicativa est, vt supponimus.

Sexto arguitur consentaneè ad doctrinam datum numer. 19. & seqq. Hac duo obiecta: *Si Iudas haberet auxilium A conuerteretur. Si Iudas haberet auxilium A non conuerteretur*; vel sunt contradictoriæ opposita independenter à scientia sui, vel non? Si sunt: ergo independenter à scientia sui, atque adeo intrinsecè alterum verum, & alterum falso est, quo corrut aduersa sententia; siquidem oppositio obiectorum sibi contradicentum in eo stat, quod alterum verum sit, & alterum falso. Si non sunt. Ergo inuariatis intrinsecè obiectis sibi contradictoriis, alterius sine differencia potuit Deus scientiam concipere; quod est mirabile. Cur igitur affirmatiui potius, quam negatiui scientiam concepit de facto? Quin in dñi amborum simul potuit concipere scientiam: quod est absurdum: quia obiecta alias inter se non opposita simul fieri possunt, nec scientiæ eorum erunt oppositæ, cum scientiæ solum opponantur pœnas obiectorum oppositionem. Tum etiam amborum simul potuit scientia carere, quod

Pharus Scientiarum

230

æquè absurdum est : quia intellectus Dei necunde potest necessitari ad concipiendam scientiam obiecti praterquam à veritate ipsius obiecti , neutrum autem obiectorum sibi contradictentium , iuxta Aduersarios , est verum antecedenter ad scientiam sui , vnde patet ex eorum sententiâ sequi utrumque , aut simul verum , aut simul non verum posse esse ; Quo quid absurdius ? si dicant , intellectum diuinum siapte natura necessitatum esse ad cognoscendum alterutrum extreum contradictionis sine altero , si que suâ cognitione faciendum , vt alterum verum , & alterum non verum sit indispensabiliter . Absque idoneo fundamento loquentur difficultate pressi . Nullum enim adept ad dicendum extra calum controvergiae praesentis , intellectum diuinum aliunde , quam à veritate obiectorum , ad quidpiam a se distinctum cognoscendum necessitatum esse ; Eius quippe non est facere per se quæ cognoscet , sed cognoscere aliunde facta , vt est notissimum .

⁵¹ Septimò arguitur . Sequitur ex sententiâ oppositâ omnia conditionata contingentia , qua Deus non cognoscit , & potuit cognoscere , proprie ab illo ignorari modo . Quod est absurdum : quia id dicitur proprie ignorari , quod ita non cognoscitur , vt sola eius cognitione defideretur , nihil penitus ex parte obiecti deficiente , quominus proxime illud cognosci possit ; sed sola cognitio eorum conditionatum contingentium , qua Deus non cognoscit , defideratur , vt ea cognoscat , illaque sola absque omni alio posita , vt proxime potuit ponи , cognosceretur . Ergo .

⁵² Octaud arguitur . Certum est , multa contingentia conditionata , esse moraliter necessaria , multa vero non item . Sumo ergo unum moraliter necessarium , siveque A ; & arguo sic . Intellectus Dei est necessitatus moraliter ad cognoscendum A : quia , quæ necessitate obiectum est verum , eadem tenetur intellectus Dei illud cognoscere , vt constat ; sed non est necessitatus per obiectum , vt præcivm à scientiâ : quia vt sic , iuxta Aduersarios est penitus nihil ; neque est necessitatus per ipsam scientiam , quia potentia nullomodo necessitari potest ad actum per ipsum actum , vt est notum . Neque est necessitatus per se ipsum quia per se solum est necessitatus ad cognoscenda omnia vera , ex suppositione quod sint vera , absolute autem penes necessitatem , quam habent , aut non habent obiecta esendi vera , euadit ille necessitatus , aut non necessitatus ad cognoscendum illa . Igitur intellectus Dei necessitatus est moraliter ad cognoscendum A , quin sit per quod necessitetur , quod est contradicatio .

⁵³ Nonò arguitur . Ideo contingentia conditionata cognoscuntur à Deo , quia verè sunt futura sub conditione ; non verò è conuerso ; ideo sunt verè futura sub conditione , quia cognoscuntur à Deo , vt uniformiter sentiantur , cōstanteque pronunciant Theologi , & Patres . At in sententiâ aduersariorum oppositione evenit . Ergo est falsa . Sensus autem in quem illi prædictam causalem detorquent , à communione omnium consensu prorsū alienus est .

⁵⁴ Decimò per argumentum octauum possum *præf. n. 26.* reducere ad præsentem materiam efficaciter probari potest , sequi ex Aduersariorum sententiâ , conuersione Iudei e. g. futuram sub conditione auxiliij A , non solum quoad veritatem sui obiectum , sed quoad totum suum verum esse realiter esse identificatam cum scientiâ diuinâ . Quod patet esse absurdum . Vnde rursus efficitur . Peccatum sub conditione futurum cum totâ suâ malitia , realiter esse indistinctum à scientiâ Dei , & consequen-

ter ab ipso Deo . Quod peius est absurdum . Et quidem Recentiores , cum quibus agimus expresse dicunt , & lèpè repertunt , futuritionem conditionatam , aut conuersionis , aut peccati , aut cuiusvis alterius rei sub conditione future cum scientiâ Dei esse identificatam revertere ; addunt tamen non esse idem futuritionem conditionatam rei cum ipsâ re conditionata futura ; sed male : quia futurio conditionata rei aliud non est conceptione omnium , quam existentia conditionata rei : Idem namque sonat , fore conuersionem Iudei , si daretur auxilium A , atque extitaram , si daretur . Sed existentia conditionata rei non est distincta ab ipsâ re , sicut nec existentia absentia , vt dicti Recentiores nobiscum contra Thomistis tenent . Igitur nec futurio conditionata rei distincta est ab ipsâ re . Dum ergo hanc indistinctam ponunt à scientiâ diuinâ , tacito quodam impulsi consequentia doctrinae , tametsi præter intentionem in absurdum modò illatum videntur induciti .

Vnde decimò . Ex duabus conditionatis contingentibus contradictoriis , alterum necessariò est verum , etiam si per impossibile Deus neutrī scientiam haberet : quia defectus scientiâ diuinâ per locum intrinsecum , iuxta communem Theologorum consensum , veritatem obiectorum non tollit ; aliunde ex extremis contradictoriis non potest non alterutrum verum esse . Igitur veritas alterutrius ex contradictoriis conditionatis contingentibus non est modo idem realiter cum scientiâ , quam Deus habet de illo .

Duodecimò . Opposito contradictoria diuersa est ab oppositione contrariâ , vt cum Arist. docent communiter omnes Philosophi , atque Theologi , quatenus unum contradictorium formalis exclusio alterius est : unum verò contrarium non est formalis exclusio alterius ; sed illam inferit . Ergo veritas contradictoriis conditionalium contingentium non constituitur per scientiam Dei , vt aduersarij dicunt . Probo consequentiam : quia fequeretur esse illa contradictoria , vt supponimus & non esse contradictoria , sed tantum contraria . Quod est absurdum . Essent enim solum opposita eā oppositione , quam habent actus scientiâ diuinâ , ab ipsorum veritate indistincti , quae oppositio contraria est . Dicit fortasse aliquis , huiusmodi vera conditionata , vt constituta per actus scientiâ Dei oppositos esse quidem contrariales , quae contradictoria inferunt , vt cetera quaque contraria . Attamen cum sententiâ , quam impugnamus hoc stare non potest : quia si conditionatum de facto verum inferret , vt veritatem à se distinctam contradictoriis formale oppositi , vt gratia e. g. inferit contradictorium peccati , iam datur aliqua conditionata veritas , non constituta per scientiam Dei , nempe illud contradictorium formale illatum ; quod propositus respuit dicta sententia . Fateri autem , vt fatebuntur eius Autores oppositionem contradictoriam , & contrariam diuersas non esse quia opinantur , negationem viuisciuisque rei , formalemque eius exclusionem aliud non esse à positivo eius impedimento , præterquam quod est contra Arist. & alios omnes prorsus est falsum , vt *suprà ostendimus disp. 9 qnaest. 3.*

Decimò tertio . Omne contingens absolutè existens prius naturâ fuit conditionate existens , sive conditionate verum , sub conditione principij , à quo habet absolutè existere . Est certum apud omnes : quia si verum est absolutè , *consensu existit ab auxilio A* , non potuit non esse prius verum conditionate , si

extitit

Disp.X. De variis statibus rerum. Quæst.I. 231

extiterit auxilium A, existet consensus: sed de cumulo omnium actuum scientiae contingentis, quos Deus de facto habet, nullo dempto, verum est absolute: existit ab intellectu divino: ergo de eodem fuit prius verum conditionatè: si extiterit intellectus divinus, existit talis cunulus: At hoc contingens conditionatum non potest constitui verum per aliquem actum contingentem scientiae diuinae, prout existentem absolute: quia in eo signo, in quo est verum, nullus omnino talis est, cum sit lignum existentiae conditionatae omnium, praecinctus ab eorumdem omnium existentia absoluta, ad eamque præius. Ergo per se ipsum, & ab intrinseco est verum. Tantundem ergo de reliquis omnibus conditionatis contingentibus dicendum erit: quia omnium eadem ratio est. Neque sumat quipiam instantiam contra hoc argumentum ab actu scientiae, per quem prout absolute existentem cognoscit Deus in omnium sententia dictum conditionatum. Nam bene stat, actum scientiae è signo posteriori absolute existentiae, in quo est, ricipere ut obiectum, tum alios, tum se ipsum, prout conditionate existentes in signo anteriori; quin ipse in eo signo anteriori absolute existat. At vero, quod actus contingens scientiae non sit prius conditionatè, quam absolute existens; sed per ipsam absolutam existentiam constitutatur in esse existentis conditionatè: proindeque nihil prouersus differant status conditionatus, & absolutus eius, prout ab Aduersariis in casu argumenti facti necessario est dicendum, omnino impossibile est. Ne autem prætexant Recentiores, cum quibus agimus, in conditionatis de conditione necessarii purificanda, quale est illud, in quo argumentum factum fundatur, non distingui statum conditionatum ab absolutum, quo totum argumentum cessat. Tametsi prætextus falsus sit; de quo alias, quandoquidem conditionatorum contingentium de conditione disparata ipsi scientiam medianam admittunt; statimque subinde conditionatum præsumique ab absolutum; sumant loco prædicti conditionati, hoc de conditione disparata non necessarii purificanda: Si extiterit Peirus, existit in Deo talis cunulus actuum scientiae; de quo ibi. Quo totus cessabit prætextus, & nostrum argumentum firmum perficerit.

58 Decimo quartò. Ideò Aduersarij veritatem futuri contingentis conditionati cum scientia eiusdem faciunt idem: quia universaliter putant, nullum obiectum ita esse verum, vt per scientiam absolute existente sit iudicabile, quod non sit absolute tali scientiae coexistens, vel per se ipsum, vel per aliquid secum determinate connexum, in quo consistat veritas eius. Sed futurum contingens ab solutum neque per se ipsum, neque per aliud secum connexum coexistit scientiae visionis sui ab æterno, preterquam per ipsam scientiam: Ergo veritas itidem futuri contingentis absoluti cum scientia visionis eiusdem ponenda est idem. Quod est plusquam absurdum. Negabunt minorem Aduersarij. Primb: quia putant, futura ab soluta phisice esse præsentia æternitati L'ei, vt sicut per se ipsa determinare intellectum diuinum ad sui visionem, atque adeò per se in æternitate esse vera. Secundò: quia putant etiam in Deo dari ab æterno decretum efficaciter determinatum eiusmodi futurorum, non quidem natura antecedens, sed comitans eorum existentiam (tale enim ponunt decretum, quo Deus concurrit cum causis liberis) à quo etiam ab æterno sunt vera præscin-

Pharus Scient. Tom. I.

dendo ab eorum præsencia in æternitate. Ceterum, quām sit falsum utrumque à nobis probabitur *suis locis* vnde pro complemento hunc argumenti probatio minoris negatæ petenda est.

Decimo quinto. Scientia conditionata Dei, de qua agimus, necessariò est vera, vt constat. Ergo & necessariò connexa cum suo obiecto directo, quod iuxta Aduersarios adæquatè ab illa est distinctum, tametsi ab illa tanquam à forma extrinseca reddatur verum. Sed non est connexa solum cum tali obiecto, prout habent esse in ipsa scientia: quia vt sic etiam scientia falsa cum suo obiecto connexa est, siquidem hoc ipso, quod est representatio eius nequit existere ab illo eo quod illud habeat esse representatum in illa, vt constat. Igitur connexa est cum tali obiecto prout habet esse in se ipso atque adeò existere nequit, quin obiectu tale sit realiter, & intrinsecè in se, quale est representatiuè, seu obiectiuè, in ipsa scientia. Quo ruit sententia Aduersariorum. Vel si talis scientia potest existere ab illo eo quod obiectum habeat realiter, & intrinsecè in se illud esse, quod representatiuè, seu intentionaliter, seu obiectiuè habet in scientia, hoc ipso potest falsa existere, siquidem falsitas scientiae affirmativa secundum omnes in eo stat, quod obiectum non sit in se sicut affirmatur per scientiam; atque adeò sicut obiectiuè est in ipsa.

Decimo sextò. Deus ad conferendum mihi auxilium efficax præ sufficiente ab ea vera bonitate per scientiam medianam iuxta nostrā scholam præcognita mouetur, ratione cuius mihi illius magis proficuum est, quam sufficiens, vt constat: sed huiusmodi bonitas in statu conditionato, in quo terminat scientiam medianam, nullatenus in sua veritate pender ab ipsa scientia, tanquam à forma. Alioquin auxilium efficax in statu ab soluto, vbi illud ipsa eadem bonitate est mihi bonum, quæ fuit prævisa in conditionato non tam à consilio confensus, quām à consilio illius prævisionis esset mihi magis proficuum, quam auxilium sufficiens; quod patet falsum esse; siquidem compertum est solum ad rem mea interesse habere auxilium, quo de facto consoniam: quidquid fit de scientia diuina.

Decimo septimò. Nulla propria cernitur inter scientiam Dei conditionatam, & contingens sub conditione futurum, vt hoc per illam reddatur formaliter verum, vt arguebamus in simili *suprà n. 37*. Non enim appetet, potius videtur repugnare, vt veritas absolute existens verum faciat, quod non absolute, sed conditionate tantum exigit: quale enim est verum, talis profecto debet esse eius veritas, & è conuero. Certè, si per aliquid actu existens in Deo, veritas conditionatorum contingentium esset constituenda, minus male quod ad rem attinet, posuissent illam Recentiores in decreto actuali Dei conditionato ex parte obiecti, non antecedente, sed comitante actu sub conditione futurum, ne libertatem laderet, quale ipsi ponunt in statu absoluto decretum, quo Deus concurrit cum causis liberis: hoc namque pacto, nec tam peregrinè opinati essent, nec in difficultates argumento primo propositas circa determinatum diuinæ scientie cecidissent; tametsi adhuc scientia eorum falsa esset. Ne tamen sic contra omnes nostros è medio tollerent scientiam medianam, in

V 2 cogita

cogitationem inauditam , & longè magis falsam prolapſi sunt : non animaduertentes , uti deberent , luppenito illo suo decreto concurrendi determinanteque actus noſtrorū comitanter , iam Deum ad conferenda ſua auxilia efficacia , ſcientia media non indigere , vt ostendemus *alibi* , dum penitus tale decretum eliminemus . Addo , inconquerenter adſcripſiſe hos Recentiores veritatem conditionatorum neceſſariorū entitati neceſſaria Dei , & non potius ſcientiæ neceſſaria eorum , adſcriben-tes veritatem conditionatorum contingentium eo-rum ſcientiæ .

62. Denique probatur propositio : quia ſtatus conditionatorum contingentium , veritasque obie-ctuā eorum modus quidam effendi eorum eft , qui proinde ab illis realiter debet eſſe indiſtinguiſtus . Mitto plura : nam ex dicendis amplius roborabitur propositio . Solum noto ad extre-um , pleraque ex argumentis , qua pro ea adduximus etiam contra Thomistas facere , quatenus po-nunt veritatem contingentium conditionatorum in decreto actuali Dei conditionato ex parte obiecti .

Propofitio 3.

63. Nec ſtatus quiditatuum abſolutus , nec illius ſta-tus conditionatus rerum , per aliquam apprehenſionem , aut diuinam , aut creatam intrinſec vlla ratio-ne conſtitui potest .

Hæc propositio eft contra ſecundam ſententiam relata-ram numer. 8. Probatur autem , quod attinet ad primam partem de ſtatu quiditatuum abſolute-to . Primò : quia huiusmodi ſtatus quiditatuum rerum nihil eft aliud ab illo modo effendi eorum , ratione cuius ipſis competunt , de ipſisque ſubinde ſunt enunciabiles veritates quiditatue , ac prorsus neceſſarie eorum ; ſed totus hic modus ef-fendi ſe habet ex parte obiecti cuiusluis cognitio-nis Dei , & creature , quin cognitio ipſa intret il-lum : Ergo .

64. Secundò: aut apprehenſio ſue diuina , ſue crea-ta concipientiſ hoc obiectum : Petrus eft homo eft tota veritas talis obiecti denominans illud verum extrinſece , uti de ſcientia conditionatorum con-tingentium philofophabantur Recentiores reie-cti proposit. 2. aut eft pars veritatis eius , aut neutrō modo ſpectat intrinſec ad cius veritatem . Pri-mùm , imposſibile eft , vt pleraque argumenta oſtentant propositio precedens . Secundum bifariam potest intelligi : vel quod ſit pars veri-tatis extrinſec denominantis obiectum , aut ali-qui d eius verum , alia in fe non verum intrinſec ; & hoc pariter per eadem argumenta eft iam repro-batum , ut patet : vel , quod ſit pars veritatis obiecti intrinſec quoad omnes ſtas partes veri , quatenus eft pars ipius obiecti , & hoc falſum eft , ut per ſe appetat . Compertum enim eft , apprehenſionem huius obiecti : Petrus eft homo , ipium obiectum non intrare , ſed tantum extrinſec denominare illud apprehenſum , ſeu cognitionem . Si denique dicatur tertium , ad veritatem licet talis obiecti in-trinſec non ſpectare dictam apprehenſionem , hoc ipſum eft , quod intendimus . Nam non conſtitui talis obiecti veritatem per talem apprehenſionem , & non conſtitui per talem apprehenſionem ſtatum quiditatuum talis obiecti in idem recidit ; ſequi-dem ſtatum quiditatuum rerum vocamus illum , ad quem eatum obiectiuæ veritates quiditatii-

uæ , & neceſſariae pertinere dicuntur , quiqe proinde aliud non eft ab huicmodi verita-tibus .

Tertiò . Petrus non eft homo , ex eo quod ta-lis à Deo , aut à creatura concipitur ; ſed potius talis à Deo , & à creatura concipitur , ex eo quod talis de ſuo eft . Vnde prius aliquo modo eft , Pe-trum hominem , quā à Deo , aut à creatura conce-pi talem iugit id , unde habet tale eſſe , quod eft ſta-tus quiditatuum eius , independens eft à cognitione tam increātā , quā creatā , per illāmque proinde intrinſec non conſtituitur .

Quartò . Petrus per ſui apprehenſionem tan-tum acquirit eſſe apprehenſum , ſue cognitionem ; atque adeo (quod in idem recidit) obiectuē ſeu intentionaliter , metaphysicę ſubinde exiſtere in mente illum concipientis , quod totum ipſi acceſſorium , & extrinſecum eft . At eſſe hominem , ipſi eft intrinſecum , & neceſſarium . Ergo in hoc , quod eft , eſſe verē hominem per ſui apprehenſionem extrinſecam conſtitui non po-teſt . Quod ipſum eft , non poſſe conſtitui per illam ſtatum quiditatuum eius . Itaque non ne-gamus , res omnes per ſui cognitionem ſtatum quendam intentionalem , ſeu obiectuum ſortiri , in quo quendam effendi modum intentionalem dici poſſunt habere , quatenus in mente eas cognoscentiſ dicuntur exiſtere , ibique ſubinde eſſe id , quod prout ibi exiſtentia ſunt . Dicimus tamen , hunc non eſſe ſtatum earum quiditatuum , quia totus iſte modus intentionaliter effendi accidentaliter illis , ſue acceſſoriis , non verō quiditatuum eft . Quo au-tem iure ſtatus quiditatuum , ſtatum etiam obie-ctuum ſpeciatim dicatur , *inferius proposit. 5.* vi-debimus .

Quintò . Petrus prout eft obiectuē in mente illum conſcientiſ , ſue prout eft ibi exiſtentia ſtataliter , non eft eſſentialiter , & neceſſario homo ; ſed accidentaliter tātum , aut etiam contingenter , quem admodum , & prout exiſtentia realiter in rerum na-tura . Quoniam hoc ipſo , quod exiſtentia , tum intentionaliſ in mente concipientiſ , tum realis in rerum na-tura conuenienti Petro accidentaliter , aut etiam contingenter ; quidquid ei quoquo modo conuenit prout exiſtentia aut intentionaliter , aut realiter , non po-teſt non conuenire illi accidentaliter pariter , ut conſtat , aut etiam contingenter . Sed Petro prout in ſtatu quiditatuum non conuenit eſſe hominem accidentaliter , aut contingenter , ſed prorsus eſſentialiter , & neceſſario , ut eft notissimum . Igī ſtatus quiditatuum Petri non eft , quem habet prout co-nognitio in mente illum concipientiſ , proinde ne cognitione eius poſt eft conſtitui ; ſed , quem in ſe , prout in ſe habet , in quantum eft id , quod de ſuo auctore ſui cognitione eft .

Sexto . Si ſtatus quiditatuum Petri eft , quem habet prout cognitio in mente cognoscentiſ , cognitioneque proinde conſtitueretur ; de Petro prout in ſtatu quiditatuum verificarentur propositio-nes accidentales , & contingentes , ut *Petrus eft albus* : *Petrus loquitur* ; quia hoc ipſo , quod quis concipiat Petrum aut album , aut loquentem , ve-rum eft accidentaliter , aut etiam contingenter de Petro , prout ſic concepto , eſſe album , aut loqui . Hoc tamē in plane absurdum eft : quia de Petro prout in ſtatu quiditatuum ſola propositio quiditatuum , & neceſſariae verificari poſſunt , ut conſtat ex dictis *supra n.6.*

Iam fecunda pars propositio , de quo uis ſta-tu conditionato pariter comprobatur . Primo : quia ſtatu

Disp.X. De variis statibus rerum Quæst.I. 233

status conditionatus rerum ille est, ratione cuius veritates obiectivæ conditionatae conueniunt illis: huiusmodi autem veritates ex parte ipsarum rerum se habent, quin ipsas intrent cognitiones, sicut & ceteræ omnes veritates de rebus ipsis enunciabiles, & iudicabiles.

70 Secundò: quia veritas obiecti conditionati, non potest ei aduenire extrinsecè ab aliqua sui cognitione, neque totaliter, neque particulariter, vt iatis probant, quæ dicta sunt *propositi*. 1. & 2. Tum cognitionis non est pars intrinsecæ obiecti conditionati per eam cogniti, prout paulò ante dicebamus de cognitione obiecti quiditatu; cum tantum sit velut in forma extrinsecæ denominans illud cognitum; quemadmodum voces significantes obiecta ita non intrant ipsa obiecta sed extrinsecè denominant illa significata.

71 Tertiò. Futurum conditionatum non constituitur per iudicium, quo iudicatur tale, vt fatus constat ex superioribus; sed neque apprehensio simplex constitutrix hypothetum, sive supponens conditionem, sub quâ illud iudicatur futurum ad eius intrinsecam constitutionem pertinet, prout fert sententia, quam refutamus modò, Ergo. Probo minorem. Quia futurum conditionatum neque est futurum, neque verum conditionatè sub conditione prout apprehensio, sive prout positâ in hypothesi per ipsam apprehensionem, sed prout ex parte rerum se habent, qua ratione talis futuri conditio est. Igitur talis apprehensio ne ex parte quidem conditionatè obiectum conditionatum; tametsi ex parte intellectus sit requisita, vt sub conditione per illam apprehensio, & suppositâ ab intellectu ipso iudicetur futurum. Itaque cum iudicat intellectus: *Si Iudas haberet auxilium A conuerteretur.* Quod iudicat est futurum conuerzionem Iudas sub conditione, quid re ipsa ipse daretur, existeretque auxilium A; non sub conditione, quid tale auxilium per sui apprehensionem supponatur existens, & datum; Hoc enim esset iudicare futuram conuerzionem Iudas, non sub conditione auxilij A; sed sub conditione apprehensionis eius, seu (quid idem est) non sub conditione existentiae physice, sed sub conditione existentiae intentionalis auxilij A, quæ sunt diversæ conditions. Igitur ad prædictum obiectum nullatenus spectat intrinsecæ apprehensio faciens hypothesim, supponensque, vt conditionem, sub quâ futura iudicatur conuersio Iudas, physicam existentiam auxilij A; sed tantum ipsa existentia auxilij A, per modum conditionis, & ipsa realis futuritio conuersionis Iudas per modum conditionati, prout amplius infra declarabimus; tametsi ex parte intellectus ad iudicandum conditionatum, necessarium omnino sit apprehendere conditionem per apprehensionem, quæ fūpte naturā ex peculiari modo tendendi suppositiū eius sit, sive factiua hypothesis.

72 Quartò. Nulla harum vocum: *Si Iudas haberet auxilium A conuerteretur*, pertinet intrinsecè ad obiectum significatum per illas, tametsi per vnamquamque aliquid constituens intrinsecè tale obiectum significetur ut notissimum. Igitur tantumdem dicendum est de cognitionibus iis vocibus in intellectu correspondentibus.

73 Quintò. Qui iudicat, fore, vt Iudas conuerteretur, si haberet auxilium A, nullatenus cognoscit reflexè apprehensionem, per quam facit hypothesim, vt experientia constat; sed tantum conuersionem ipsam, vt subest conditionatè ipsi auxilio. Igitur talis apprehensio non se habet ex parte obiecti, licet

Pharus Scient. Tom. I.

ex parte intellectus ad tale iudicium requiratur.

Sextò. Non idem est verum obiectivæ, fore conuerzionem Iudas, si haberet auxilium A: quia ponitur ab aliquo intellectu in hypothesi, supponitur re tale auxilium existere; sed quia in casu realis existentia talis auxilij, velè fe Iudas determinaret ad talem conuerzionem. Igitur apprehensio ponens in hypothesi, supponensve, tale auxilium existere, ad veritatem obiectivam talis obiecti non spectat intrinsecè; sed aliunde tota illa integrè constat, tum per dictam apprehensionem, tum per iudicium, cui ea annexetur, cognoscenda. Ex quibus omnibus apparet, neque statum quiditatuum absolutum, neque ullum conditionatum rerum per villam apprehensionem aut diuinam, aut creatam constitui intrinsecè. vt *propositio nostra* fert; & consequenter, neque veritates obiectivæ ad tales status pertinentes:

Propositio 4.

Status quiditatius absolutus rerum ab omni eamundem statu conditionato diversus est, tametsi aliquem eorum ferat secum annexum.

Hac propositio contra tertiam sententiam est relata m. 9. Probatur autem quod primam eius partem. Primo: quia passim iudicamus, atque enunciamus verè de rebus, iudiciis, atque enunciationibus absolutis, quæ independenter ab omni eam existentiâ tam conditionatâ, quam absolutâ, huiusque penitus immemores eis deprehendimus conuenire quiditatibus & necessario, vt cum dicimus: *Homo est animal rationale; Homo est risibilis; Actio connectitur cum suo termino; Triangulus habet tres angulos aquales duobus rectis;* & cetera huiusmodi. Igitur res statum quiditatuum absolutum diversum ab omni conditionato habent, ratione cuius dicta veritates aboluta conueniunt illis.

Secundò: quia nemo haec tenus dixit, omnes propositiones veras de materia necessariâ, quales prædictæ sunt, & similes, conditionatae esse. Pleraque enim sunt absolutæ, vt experientia monstrat: Igitur veritates obiectivæ necessariae (independentesque subinde ab existentiâ in rebus creatis) huiusmodi propositionibus correspondentes etiam sunt absolutæ, absolutæque conueniunt rebus, quibus per tales propositiones attribuuntur. Omnis quippe propositio pones veritatem obiectivam conditionatam, vel absolutam, quam enunciata, habet esse conditionatam, vel absolutam. Igitur res statum quiditatuum absolutum ab omni conditionato diversum habent, in quo prædictæ veritates illis dicuntur conuenire, quique re ipsa nihil est aliud, quam veritates ipsæ.

Tertiò. Scientiæ humanæ maiori ex parte agunt de rebus prout in statu quiditatuo. Contemplatur enim rerum essentias, & proprietates secundum se cum præcisione ab existentiâ; & tamen ferè semp̄ procedunt per propositiones absolutas, per demonstrationesque, & discursus ex absolutis propositionibus coalecentes, vt cernere est in Metaphysicâ, Geometriâ, Arithmeticâ, Mechanicâ, Logicâ, & similibus. Principia etiâ harum scientiarum veritates absolute sunt vt implurimū. Proprietate nemo hucusque putauit nullam veritatem absolutam sciri per huiusmodi scientias; sed omnes, quæ per eas sciantur conditionatas esse. Igitur datur status quiditatius, & absolutus rerum ab omni conditionato diversus, ad quem omnes hæ veritates, quæ obiecta sunt talium scientiarum pertinent.

78 Quartò denique à priori. Quia vnaquaque res secundum se considerata cum precisione ab existentia de suo habet, sive ex conceptu suo obiectu esse absoluē talem, vel talem, prout explicabimus *propositi*. Hoc autem ipsum est, esse eam talem, vel talem, prout in statu quiditatibus absoluē, ut constat ex dictis, & amplius ex dicendis constabit.

79 Quod autem status quiditatibus aliquem statum conditionatum, nempe existentiæ necessarium ferat secum annexum, quæ est altera pars propositionis; est clarum: quia hoc ipso, quod vnaquaque res de suo, sive ex conceptu suo fit absoluē talis, vel talis, nequit non esse etiam talis, vel talis in statu existentiæ ex hypothesi, quod exigit: itaque eo ipso, quod hæc propositio absoluta. *Petrus est homo*, in sensu quiditatibus, & necessariovera est, non non potest non esse etiam vera hæc conditionalis: *si existit Petrus, existit homo*; sive: *si existit Petrus existentialiter erit homo*, & in ceteris pariter.

Propositio 5.

80 Omnis status quiditatibus rerum in veritatibus obiectu quiditatibus ipsarum rerum ab eisdem rebus indistinctis consistit. Similiterque omnis status existentiæ in veritatibus obiectu existentiæ rebus. Nullusque proinde horum statuum à rebus, quibus illi conuenient, existit distinctus est. Cum quo nihilominus stat inter se eos diuersos esse, sicut & veritates obiectuæ, in quibus illi conuentur diuersæ sunt.

Hæc propositio, suppositis precedentibus non tam indiget probatione, quam explicatione. Est autem quod priorem partem expressa in Doctoribus ciatis *suprà n. 10.* pro quarta sententia. Quod posteriorum etiam existito esse de mente omnium, præterquam Recentiorum, quos haecenius refutauimus: tametsi eam non expresserint: quia rem hanc potius supposuerunt, quam expulerunt.

81 Incipiendo ergo ab statu quiditatibus absoluēto, dicimus, res omnes secundum se consideratas independenter ab eo, quod existit, vel secus habere de suo, sive, ut aiunt, ex conceptu suo obiectu veritas: quadam obiectuua ad suam existentiam spectantes, que ob id quiditatibus dicuntur, & ab intellectu, tum increato, tum creato verè indicabiles sunt, & scibiles. Nec enim de rebus sola existentia est indicabilis iudicio absoluēto; sed etiam essentia, & quidquid ad essentiam pertinet. Iudicium autem absoluētum de essentia, aut de pertinente necessario ad essentiam, qualis est passio propria, aut communis, necesse est, quod praescindat ab existentia; alioquin non quid necessarium; sed quid contingens iudicabit de re creata, cui contingens est existentia, & consequenter quidquid ei aduenit cum ipsa existentia. Itaque, qui dicit, *Petrus est homo*, aut: *Petrus est risibilis*, accepto verbo *est* substantiuē, quo pacto ab existentia praescindit, ob idque à tempore etiam absolui dicitur; absoluētum affirmat, Petrum in se, & de suo, ex suoue conceptu obiectu hominem, aut risibilem esse, quod verū est, quantumvis Petrus existat. Igitur status rerum quiditatibus, & absoluētus ab eam existentia independens in huiusmodi veritatibus obiectu quiditatibus, & absoluētis, cum ipsiisque rebus identificatis constitit, ut diximus.

82 Dicuntur autem istæ quiditatibus veritates, & re vera sunt necessaria, non à necessitate aliqua absoluē.

lute existente, qualis sola est necessitas Dei; in quo decepti sunt Recentiores suprà reiecti; sed à necessitate, quam ipsi res de suo habent essendi id, quod sunt quiditatibus, quatenus impossibile est, ut tales de suo non sint: quæ proinde necessitas unum est ex prædictis intrinsecis, atque quiditatibus rerum conueniens ipsis prout in statu quiditatibus, atque ita ab existentia præscindens, sicut & cetera. Necessitas quippe rerum multæ, & diversæ sunt, ut *infra disp. 11.* explicabimus. Alia est necessitas in existendo, qualem Deus habet: alia est necessitas in causando, quæ conuenit causis necessariis; alia est necessitas in essendo, quod vnumquodque de suo est, quæ conuenit omnibus rebus independenter ab eo, quod existant, vel secus. Tum alia est necessitas absoluta, alia ex suppositione, &c. de quo ibi multa.

Dicuntur etiam eiusmodi veritates incorruptibiles: quæ rebus corruptis, ipsis persistit verè rebus 83 ipsiis iudicabiles, & scibiles, non persistentia existentiæ quæ tota, rebus deficientibus, perit; sed persistentia existentiæ, sive quiditatibus, qualem habere censentur rerum essentiæ, quatenus indefinitibiliter sunt verè iudicabiles, & scibiles secundum se, sive existant res, sive secus.

Dicuntur eadem veritates eternæ, non quia re 84 vera correspondant temporis eterno, seu infinito, aut in ipso verè, & propriè durent. Quod enim non existit, durare in tempore, aut tempori correspondere propriè, & in rigore non potest; sed quia in quacunque, sive ex quacunque parte totius temporis infiniti, atque adeo ab eterno, & in eternum verè iudicabiles sunt. Aut etiam, quia nos, qui cuncta tempore mensuramus, eas concipiimus quodam modo correspondentes omni tempori eterno ob eam indefinitibilitatem, quam habent in suo esse quiditatibus, & scibili. Quo pacto intelligendi sunt Albertin. & alij Doctores relati *n. 10.* cùm dicunt, essentias rerum creatarum ab eterno esse non actualitate existentias; sed actualitate essentias; id est, non existendo, sed essendo id, quod de suo sunt, sumptu videlicet verbo *esse* non existentialiter, sed essentialiter, non prout significat actum existendi, quo pacto est verbum adiectum; sed prout significat actum essendi id, quod vnumquodque de suo est, quo pacto verbum substantium vocatur, prout *infra disp. 9.* dictum, atque explicatum est.

Dicuntur denique veritates prædictæ conuenire 85 rebus ex sua conceptu obiectu, non, quod eis reduplicantur, ut obiectis illa conueniant, nec quod non sint veritates reales realitate essentiæ, seu quiditatibus independenter à conceptione eas intelligentium, uti putabant Recentiores *reiecti prop. 3.* sed, quod conceptus illi obiectu rerum, qui intelligenti proponitur sumptu specificatiæ verè conueniunt, praescindendo ab eo, quod ille realiter sit existens,

Etenim præterquam quod, omnis status rerum 86 scibilius obiectu generaliter dici potest, quatenus omnis res dum sicutur, sive cognoscitur quo modo, obiectu dicitur esse in mente cognoscientis, tanquam in quodam statu, prout *suprà iam adnotauimus numer. 66.* Quemadmodum omnis etiam veritas, ex parte ipsarum rerum se habens, generatim obiectua appellatur: status tamen quiditatibus speciali quadam ratione communiter dici solet, insuper status obiectu. Non quidem, quia non sit vlo modo status realis; sed quia realis non est realitate

Disp. X. De variis statibus reum. Quæst. I. 235

realitate existentia; sed tantum realitate essentia. Quocirca non habens existentiam realem, à quā p̄ficitur, solam existentiam obiectuum, intentionalem in mente illum concipientis censetur habere. Cū tamen aliud in se, & de suo, independenterū à sui conceptione essentiam, seu quiditatem realēm, & veram habeat, statūque proinde realis realitate essentia dicendus sit, ut ex iam dictis fatis constat. Re tamen bene intellectā, nos quoque, ut cum plerisque loquamur, non semel statūm quiditatium, statūm etiam obiectuum indisernimatum vocabimus.

⁸⁷ Nam verò de statū existentiali absoluto, quem res actualiter, & absolute existentes habere dicuntur, utpote ex terminis notissimo, nihil est, quod addamus modo ad ea, quae de ipso diximus *num. 3.* superest tamen explicandum id, quod in praesenti materia videtur difficultimum; quodque proinde Recensiones *suprà reiectiones*, & alios difficultates suā in vias priorius iniicias adegit. Quomodo scilicet statū rerum quiditatius, & statū existentialis absolutus differant inter se. Ratio difficultatis est, quia ex una parte, statū isti diuersi, immo, & separabiles ponendebent; ex alia verò essentia, & existentia rerum, in quibus nos pomibus illos, re ipsā vnum, & idem sunt, ut suprà ex sententia communī contra Thomistis *disputat. 9. q̄st. 6.* statūm est. (Eademque difficultas est in exhibendo discrimine inter statūm existentialē ab solutum, & quemlibet conditionatum, de quo postmodum.)

⁸⁸ Dico. Licet essentia, & existentia rerum re verā sint vnum, & idem entitatiū, verificatiū tamen, quo p̄acto statūm quiditatium, atque existentialēm constituant, catenū inter se diffire immo, & separabiles esse quatenus de rebus non existentib⁹ verificabilis est essentia, & quidquid essentia necessariō fert secum annexū, de quibus tamen existentia, verificabilis non est; atque ita essentia cum suis passionib⁹ in ratione veritatis obiectū ab independēs, & separabiles ab existentia est, non quid existentia, & essentia tanquam duo extrema distincta ab inuicem separabiles sint: iam enim diximus non esse duo, sed vnum, & idem re ipsā; sed quod tota integrā res quadenūtū a se ipso separabiles est, quatenus potest non existere, siue non esse existentialiter, essendo nihilominus in se, & de suo id, quod essentialiter est; quod est deficere eam totam existentialiter, non deficiendo essentialiter; atque ita separari totam eādem, prout in statū essentia a se ipsā, prout in statū existentia. Ex quo potest, quomodo huiusmodi status in ratione talium diuersi, & separabiles sint, tamē entitatiū, & quasi fundamentaliter, seu materialiter re ipsā vnum quid sint, & idem.

⁸⁹ Opponi tamen potest primo. Veritas obiectua rei, quā ratione eam in praesenti usurpamus, iuxta suppositionē factam *num. 11.* idem cum re est in sententia nostra, cum qua & inter se etiam sunt idem essentia, & existentia. Ergo (quidquid sit de modo concipiendi nostro, & distinctionibus rationis) re ipsā non magis potest veritas essentia, in qua statū quiditatius esse independēs, & separabiles ab existentia, siue a veritate existentiae, in qua statū existentialis, quam potest idem a se ipso independens, & inseparabile esse. Concedo totum. Iam enim dixi separabilitati huiusmodi veritatis, & statūm non esse tales, qualēm habere solent extrema distincta realiter, sed talem, qualēm vnum, & idem habet comparatione sui, quatenus potest non existere, essendo nihilominus,

quod de suo est. Quia tamen hoc melius percipitur a nobis applicatum ad extrema per nostram rationem distincta, idcirco dicimus, veritatem essentiae, siue statū quiditatuum à veritate existentiae, siue ab statū existentiali, quā extrema distincta sunt per rationem nostram independentem, atque inseparabilem esse.

Sed rursus potest sic opponi. Essentia est idem cum existentia. Ergo de Petro purè possibili, de quo negatur verè existentia, non potest non affirmari essentia: alias idem prædicatum de eodem subiecto, verè simul affirmaretur, & negaretur, atque ita duas propositiones, duoque extrema contradictionia simul vera essent, quod repugnat. Distinguuo antecedens: essentia Petri purè possibilis est idem cum eius existentia identitate quiditatua, concedo; identitate existentiali, nego, & nego consequentiam cum probatione. Nam identitas solum quiditatua non sufficit, ut affirmari essentia, & negatio existentiae, quo sensu de Petro purè possibili verificantur, contradictioni opponantur. Eft dicere: essentia Petri purè possibilis, & eius existentia etiam purè possibilis solum sunt idem de suo, siue in statū quiditatuo non item existentialiter, siue in statū existentiali, quandoquidem neutra eorum existit; atque ita quāmus sufficiat talis identitas, ut nequeat sine contradictione affirmari de Petro essentia, & simul negari existentia; prima in sensu quiditatuo, & secunda in sensu existentiali ad hoc enim opus erat, quod essentia, & existentia non solum quiditatue; sed etiam existentialiter essent idem, hoc est, quod ambæ cum sua identitate existent. Vnde uniuersaliter patet, ad oppositionem contradictioniam satis non esse, quod affirmatio, & negatio eiusdem de eodem fiant intra diversos status; sed prorsus esse necessarium, quod fiant intra eundem; atque idē, has propositiones, *Petrus est homo: Petrus non existit* contradictioni non opponi, tamēsi, quod altera affirms idem de suo sit cum eo, quod altera negat de eodem: quia altera ad statū quiditatuum pertinet; altera verò ad existentialē. Quocirca nec iste opponuntur contradictioni: *Si Petrus extiterit in instanti A loquetur, Petrus non loquetur in instanti A*; etiā sicut affirmatio, & negatio eiusdem loquutionis de eodem Petro: quia prima ad statū conditionatum, secunda ad absolutum pertinet.

Denique opponi potest. Status quiditatius, & status existentialis sunt idem re ipsā. Ergo non possunt re ipsā esse inter se diuersi, seu differentes, quia idem a se ipso re ipsā diuersum, & differens esse nequit. Distinguuo antecedens: Sunt idem re ipsā quiditatue tanquam concedo quiditatue simul, & existentialiter nego, & nego consequentiam cum probatione. Vnum enim, & idem secum quiditatue, ut potest esse re ipsā separabile quod ad esse quiditatuum a se ipso quoad esse existentialē, iuxta iam dicta. Ita pariter potest esse re ipsā diuersum quoad esse quiditatuum, a se ipso quoad esse existentialē; & hoc solum modo sunt diuersi statū quiditatius, & existentialis. Quo satis explanata videtur eorum quiditas, & diuersitas.

Hæc tamen solum dicta sunt de statū quiditatuo, & existentiali rerum distinctarum à Deo. Status enim quiditatius Dei; etiā sit idem suo modo ab existentiali diuersus, quatenus Deus etiam est quiditatū iudicabilis, scilicetque cum præcisione ab existentia, ab eo tamen nullatenus est separabilis:

T 4 quia

quia Deus cum sua existentia essentialiter connexus est, cùm sit ens per essentiam impotens non existere, omninoque necessarius in existendo.

93 Venio iam ad explicando status conditionatos. De quibus omnibus dico vniuersitatem, eos in veritatis conditionatis confitentes, qua verè, & realiter conuenient rebus independenter, aut etiam separabiliter ab eis statibus absolutis, realiterque identificantur cum rebus ipsis, saltem quando sunt positivæ. Dico saltem quando sunt positivæ, quia veritates conditionatas negativæ existentiales, sicut & absolute neque cum re negatæ, neque cum alio quopiam sunt idem, constat ex doctrinâ *sprâ disp.* 9. quest. 3. iuxta quam de varietibus negativis quiditatiis tam conditionatis, quam absolutis, alter quam de veritatis negativis existentialibus philosophandum est, ut *infra* explicabimus. Hactenus enim de veritatis tantum positivis cum rebus identificatis loquuntur sumus, atque etiam in praesenti loquimur. Porro dari in rebus huiusmodi veritates conditionatas independenter ab eo, quod illæ statum absolutum fortiantur, aut fecus, indubitate propositus est. Nos enim passim illas cum tali independencia iudicamus, & scimus: pariterque iudicari à Deo, & sciri, dogma est catholicum, ut videbimus in *Tratt. de scientia Dei*. Quod autem illæ à rebus, quibus conuenient realiter distinctæ non sint, ex omnibus dictis circa præcedentes propositiones satis est notum. Itaque status conditionatus existentialis contingens nihilo differt a veritatis obiectu huius, similiisque obiectorum: *Si Iudas haberet auxilium A. converteretur.* Status autem conditionatus existentialis necessarius, id est cum veritatis obiectu, obiectu huius, & similiu: *Si Petrus existaret, sine contradictione existaret; aut existentialiter esset homo &c.* Denique status conditionatus quiditatu in hac, & similiu veritatum positus est: *Si quid est homo, est animal rationale; aut est risibile &c.* Tum veritas illius obiecti. *Si Iudas haberet auxilium A. converteretur, nihil omnino involuit distinctum realiter à conditionato, & conditione, nempe à conversione Iude, & auxilio A.* Tantundemque de ceteris dictum esto. Quæ autem ratione inter se differant isti tres status conditionati; ex terminis, quibus nuncupantur per se notum est.

94 Solum aduerto, necessitatem, quam habent duo posteriores, non esse necessitatem absolutam; sed conditionatam, sive ex suppositione: nam omnis veritas obiectua necessaria necessitatem habet proportionatam suo modo essendi. Veritas absoluta, & necessaria existentialis, qualis Deo conuenit, necessitatem habet absolutam in existendo. Veritas quiditativa, & absoluta vniuersuque necessitatem absolutam in essendo, quod vnumquodque de suo est, ut *sprâ* iam diximus. Sic veritas quiditativa conditionata necessitatem habet in essendo etiam conditionatam; & veritas existentialis conditionata necessitatem in existendo conditionatam, quæ tantum est necessitas ex suppositione conditionis. Quo etiam pacto est intelligenda contingentia primi dictorum statuum. Est quippe contingentia conditionata, sive ex suppositione conditionis. De quo plura à nobis in sequentibus dicenda sunt.

Diversitas autem, atque separabilitas vniuersuque status conditionati ab statu absoluto sibi correspondente odem modo explicanda est, ac est explicata diuersitas, & separabilitas status quiditatiū absoluti ab statu existentiali. Itaque separabilitas veritatis existentiae conditionate conuersionis Iu-

dæ à veritate existentiae absolutæ eiusdem, non est talis, qualem habere solent extrema distincta realiter, sed talis, qualem vnum, & idem habet comparatione sui, quatenus potest non existere absolute, existendo nihilominus conditionatè. In quo similiter stat huiusmodi veritatum diuersitas; idemque subinde venit dicendum de separabilitate, & diuersitate statum in talibus veritatis conditionatis. Hinc fit, ut usque illa contradictione verè affirmetur de Iuda conuersio conditionata, de quo eodem simul negatur verè conuersio absoluta ab ea indistincta: quia conuersio Iuda conditionata, & absoluta tantum sunt idem identitate entitatis, aut etiam conditionata, non item identitate absolute: affirmatioque, & negatio eiusdem de eodem ad diuersos status pertinent, non ad eundem, prout ad contradictionem requirebatur. Fit similiter optimè posse statum conditionatum, & statum absolute esse diuersos, et si realiter sint idem: quia tantum sunt idem identitate entitatis, aut etiam, si placet, conditionata, non item identitate absolute. Eiusmodi autem identitas non obstat, quomodo idem quod esse conditionatum, diuersum, immo & separabile à se ipso sit quodammodo esse absolutum.

95 Portet tamen adnotare, licet status conditionatus constitut potissimum in veritate conditionata directe rem conditionatam, & connotante indirecte, sive in obliquo conditionem; rigorosè tamen loquendo ex duplice statu illum conflari dicendum esse; nempe ex statu rei conditionata, & ex statu conditions, quæ partes sunt integri obiecti conditionati. Status rei conditionata aliud non est ab esse obiectu verè iudicabili, & scibili, quod ipsa res verè in se habet non absolute; sed ex hypothesi conditionis, atque adeò connotando illum, quod ipsum est veritas obiectua conditionata. Et hoc quidem esse obiectuum aliquando est existentiale idque, vel necessarium, vel contingens; aliquando tantum quiditatum, iuxta naturam obiecti conditionati. Status autem conditionis sumpta præcisè in vi conditions in quodam etiam esse obiectu ab ipsa indistincta consistit, non quidem iudicabili, & scibili, prout deque neque obiectu vero, sed supponibili, sive ponibili in hypothesi per simplicem apprehensionem hypothesis constitutam. Quod etiam aliquando existentiale, & aliquando quiditatum tantum est, iuxta naturam obiecti conditionati. Voco autem illud esse, tametsi præcisè, ut est conditio, non sit quid verum: tum quia loquendo sine ea præcisione de suo est verum esse quiditatum, tum maximè: quia ut est conditio præcisè, hoc ipso, quod est conceptibile, non est mereum nihil, sumpio meror nihilo pro eo quod non conceptibile quidem est. Hoc de statu conditionis sumpta præcisè in vi conditions; si enim sumatur, ut quid conditionatum, quale etiam est semper, eius status erit conditionatus, & verus, qualis est cuiusvis alterius rei vera conditionata. Porro esse semper conditionem conditionatè veram sub hypothesi suum, est clarum: quia ex hypothesi, quod Petrus existat e.g. non potest non esse conditionatè verum, ipsum existere; & in ceteris pariter. De his tamen plura in sequentibus sunt dicenda, quibus dicta hic magis patebunt.

Hactenus de statibus conditionatis verum distinctarum à Deo. Dari tamen etiam status conditionatos in Deo diuersos ab absoluto existentiali, eosque tum quiditatu, tum existentiale, tum adæquatè, tum inadæquatè identificatos cum ipso, mihi est verissimum; quidquid refragent aliqui Recen

Disp.X. De variis statibus rerum. Quæst. I. 237

Recentiores. Itaque omnes istæ propositiones, & similes conditionatæ veræ sunt, & per scientiam conditionatam à Deo cognoscibiles, vt latius probandum nobis est in *Tract. de Scientiâ*: *Si Deus est ens à se, & aeternus: Si Deus est ens necessarium, Deus existit: Si Deus existit, existentialiter est omnipotens: si Deus est omnipotens, Mundus existit: si Mundus existit, Deus existit; aut est omnipotens &c. si Deus est trinus, & unus, homo est animal rationale &c.* De quibus plura loco citato.

98 Refat nunc vt argumenta diluamus, quæ contra doctrinam statutam in omnibus propositionibus opponuntur; aut etiâ, que præterea posunt opponi.

Diluuntur argumenta contraria.

99 Incipio ab illis, quibus Recentiores impugnati *proposit. 1. & 2.* impulsi sunt ad afferendum, omnem statum necessarium rerum, omnemque subinde veritatem necessariam carum realiter esse idem cum entitate Dei. In quod eo sunt impetu propensi, vt clare illud sibi videantur probare:

100 Primo sic. Hic statutus conueniens e. g. Petro pùrè possibili. *Si Petrus existet sine contradictione existet* (in quo ipsi possibiliterum Petri carente consideratur) necessarius est: ergo sempiternus, & semper existens; sed entitas Petri, neque est necessaria, sed contingens; nec sempiterna, & semper existens, sed nunquam existens, vt supponitur. Igitur talis statutus, siue possibilitas Petri, nec potest esse idem cum Petro, nec potest non esse idem cum Deo; vt potest qui solus est ens necessarium, & sempiternus, & semper existens. Egregia claritas probationis! Rectorque clarissimus in primis argumentum in illos. Ipsi enim concedunt, vt vidiimus tum n. 7. tum circa *proposit. 1.* neque negare possumus, obiectum illud: *Si Petrus existet, sine contradictione existet* *se*, quod in idem recidit, hoc: *Petrus est possibilis* includere entitatem Petri vt subiectum extrinsecè denominatum possibile à possibilitate identificata cum Deo; alioquin Deus tale obiectum cognoscens, nihil præter ipsum cognoscet. Quod est absurdum. Ex quo sic arguo similius. Tale obiectum est necessariū: ergo sempiternum, & semper existens; vt ipsi inferunt. Ergo nequit includere entitatem Petri contingentem, & nunquam existentem, contra suppositionem concessam; cum sit evidens, totum necessarium, & semper existens non posse componi ex aliquâ parte contingente, & nunquam existente. Videant nunc claritatem sui argumenti.

101 Ad illud ergo ex *suprà dictis* respondeo pro omnibus. Nec essentiam quidem esse prædictum obiectum, non tamen necessitate existentiali, & absolute, qualem Deus habet; sed vel necessitate conditionata existentiali, si obiectum capiatur priori modo, vel necessitate absolute quiditatua, si posteriori modo capiatur: quo cessat totum argumentum: quia ex neutrâ talium necessitatim sequitur; tale obiectum esse semper existens; neque esse sempiternum strictè loquendo, iuxta dicta n. 84. Neutrâ obstat: quominus obiectum ipsum identificetur cum Petro: quia ens contingens quoad existentiam absolutam bene potest esse necessarium, tum quoad existentiam conditionatam, tum quoad essentiam, vt ex dictis in *superioribus* fatis est notum.

102 Secundum argumentum, cui valde fidunt, huiusmodi est. Contradictorium supradicti status, seu obiecti necessarij conuenientis Petro pùrè possibili, quod eo ipso est quid impossibile, absolute de-

est, seu non existit, defuitque semper, & ab æternio, sicuti cetera impossibilia, vt constat. Sed quâ ratione, & quo tempore unum contradictorium deficit, existit alterum, vt etiam constat. Ergo ipse status, ipsumve obiectum necessarium ab solute existit, & exitit ab æterno. Ergo nec potest illud identificari cum Petro nunquam existente, nec potest non identificari cum Deo, qui solus existit, & existit ab æterno. Hoc est pulchrum sophisma, cuius fallacia proditur primo: quia inferi dictum obiectum necessarium, scilicet *Petrus est possibilis*, cum solo Deo identificari, vt potest existente ab æterno; & consequenter non imoluere in suo conceptu entitatem Petri, quod est contra ipflos arguentes, & absurdum: fieret enim inde Deum, cognoscendo tale obiectum, nihil cognoscere præter se ipsum, vt nuper dicebamus. Secundò: quia si quid probat utique, hoc complexum, *Petrus est possibilis* integrè cum entitate Petri in se inclusa existere ab æterno, quod est absurdum. Si quidem contradictorium adæquatum cùiuilis complexi (nisi sit complexum ex duplice extremo contradictorio) per totum ipsum debet excludi, cum nulla pars eius sit exclusio formalis carentia aliarum, sed ynaquaque sua solius. Quod maximè locum habet in complexo nostro, quod iuxta Adversariorum doctrinam indiuisim tantum est verum, proindeque indiuisim tantum opponitur suo contradictorio. Tertiò: quia supponit extrema pertinentia ad diuersos status contradictoriè opponi, atque adeò vicissim se se excludere, quod est falsum, vt constat ex dictis n. 90. Hoc namque obiectum: *Petrus est possibilis* solum excludit suum contradictorium ab statu quiditatuum, aut conditionato, intra quem contradictoriè opponuntur; non item ab statu existentiali absoluto, à quo subinde illud per aliud quid venit excludendum.

Hinc ad sophisma factum respondeo facile: contradictorium illius obiecti: *Petrus est possibilis*, hoc est: *Petrus non est possibilis*, quod àequialet huic chymerae: *Petrus non est Petrus*, cui chymera rursus àequialet coniunctum impossibile ex Petro, & sua carentia, quod coniunctum per alterutram partem sui excluditur ab statu existentiali absoluto, nec alter potest, nem per carentiam Petri, quando Petrus non existit, vt in calo nostro; & per Petrum quando Petrus existit, & necessario, semperque, & ab æterno excluditur, vt debet: si quidem necessarium est, aut Petrum, aut carentiam eius existere in omni tempore, & ab æterno. Non quidem necessitate existentiali absolutâ aliquis determinati, sed necessitate cōditionata (à quâ non differt disiunctua alterutris ex extremis contradictionis, vt apparebit ex dictis) quâ necessitè est Petrum existere si deficit carentia eius, & existere carentiam eius si deficit Petrus. Ex quo pater, dictum contradictionum ab statu existentiali absoluto nequaquam excludi per illam veritatem: *Petrus est possibilis*, vt potest, cui tantum contradictionis intra statum quiditatuum, aut conditionatum, vnde absolute, & sempiterna exclusio existentialis eius non arguit, dictam veritatem esse aliquid absolute, & semper existens; & multò minus esse aliquid identificatum cum Deo, vt pretendebat argumentum. Quibus tota eius fallacia manet aperta.

Tertiò arguit. De Petro pùrè possibili verifica. 104 tur absolute, haec enunciatio: *si Petrus existet, sine contradictione existet*: ergo datur absolute verificatum eius. Hoc autem ipsum est existere absolute statum conditionatum tali enunciationi correspondentem. Distinguo antecedens. Verificatur absolute ex parte actus, concedo: absolute ex

parte

parte obiecti nego; & nego consequentiam. Est dicere. Absolutè existit enunciatio, qua verà est, non à veritate absolutà obiectis; sed à conditionata: quia hæc, non illa est, quam enuntiat.

105 Quartò arguant. *Fore ut Petrus existeret sine contradictione, si existeret*; est quoddam extreum, de quo verè affirmantur multa, que nequeunt affirmari verè de Petro. Ergo nequit illud realiter esse idem cum Petro. Consequentia est bona, vt satis est notum. Antecedens probant: quia de illo *Fore, &c.* verè affirmatur, non posse deficere, non posse incipere, & alia huiusmodi, que patet non posse verè affirmari de Petro, aut nuncquam, aut contingenter existente. Hoc varie extendunt; led totum quod substantiam inculcat quodam est primi argumenti sub diuersis terminis, & modis. Quo circa proinde, atque illud, in ipsis retorquetur imprimis. Quoniam affirmari de illo *Fore, &c.* quod non potest deficere, quod non potest incipere, & alia huiusmodi, quin eadem affirmetur verè de Petro, aut nuncquam, aut contingenter existente; atque repugnat, siue ponatur Petrus cum illo *Fore, &c.* identificatus, vt nos prætendimus, siue ponatur in illo inclusus, vt ipsi confitentur, vt patet. Quare & ipsi ad suum argumentum tenentur respondere.

106 Deinde ergo nos ad illud respondemus pro omnibus. De illo *Fore, &c.* eo solùm sensu affirmari verè, non posse deficere, nec incipere, quatenus non potest non esse semper obiectuè verum, hoc est verè iudicabile per iudicium, aut cuius parti temporis, aut omni tempori correspondens. Hoc autem ipsum verè similiter affirmatur de Petro, non quidem prout absolutè existens, quo pacto est quid contingens; sed prout existente sine contradictione, sub conditione, quod existat, qua ratione est quid necessarium necessitate ex suppositione. Ut autem verè affirmetur de Petro existente conditionata, negata simul de eodem verè existentia absoluta, non obstat identitas entitativa, atque etiam conditionata, quam inter se habent istæ existentiae. Sicut neque obstat identitas entitativa, & quiditatia, quam habent inter se existentia, & essentia. quoniam de Petro purè possibili verè affirmetur essentia, negata simul etiam verè existentia, vt pluribus explicatum est *suprà num. 90. & seqq.*

107 Quintò arguant. Illud *Fore, &c.* de quo nuper, habet absolute aliquod predicationem intrinsecum. Ergo est, quid absolute existens, & consequenter distinctum à Petro absolute non existente. Consequentia est bona. Antecedens probant: nam illud *Fore, &c.* est absolute necessarium ad hanc necessariam veritatem: *Si Petrus existeret, sine contradictione existeret.* Alioquin sicut haec veritas stat absoque absolute existentia Petri, vt pote sibi absolute non necessaria: ita itaret absoque *Fore ut Petrus sine contradictione, existeret casu, quo existeret.* Quod est implicatio in terminis. Imò verò argumentum hoc, si non contradictionis, ipsorum tamen terminorum videtur implicatio, seu intricatio apta nata ad fallendum. Quid enim est aliud illud *Fore, &c.* à veritate, ad quam dicitur necessarium? Nihil profectò, vt ex ipsis terminis patet. Et se ergo illud necessarium ad eam veritatem idem omnino erit, ac veritatem ad se ipsam necessaria est, quod est certissimum. Nam vnumquidque, qua ratione, est ad se ipsum necessarium est, cùm sine se ipso esse sit impossibile. Cæterum, quia veritas illa conditionata solùm est, solùm etiam conditionata erit necessaria ad se ipsum. Malè ergo supponit arguens, illud *Fore, &c.* à tali veritate indistinctum, absolute esse ne-

cessarium ad illam. Addo tamen connexionem, quam de suo habet conditio cum conditionato, ex quibus ea veritas constat, necessariam absolutè vocari posse, non quidem existentialiter, sed quidatius: quemadmodum absolute necessarium dicitur esse, quod Petrus purè possibilis de suo, seu quidatius sit homo. Quo fit, vt veritas illa conditionata, & aliae similes bifariam possint necessaria appellari. Primo absolute non à necessitate aliqua absołutè existere; sed à necessitate illis de suo, quidatiusque conueniente: (tametsi hoc quodam modo sit transferre tales veritates ab statu conditionato ad quidatuum æquivalentem.) Secundo, conditionata à necessitate etiam conditionata, quam habet essendi conditionatum ex hypothesi conditionis. Recognoscere generalem doctrinam in *superioribus* traditam. Hucusque argumenta Recentiōris contra primam nostram propositionem.

Quibus ex eorumdo doctrina alibi data sextum 108 adiici potest ad probandum speciatim impossibilitatem impossibilium ab ipsis impossibilibus distinguiri re ipsa, reque ipsa, & necessariò existere, atque ad eum idem esse cum Deo; ita enim arguitur. Deus inconiungibilis est cum omni chymera, & coniungibilis cum eius impossibilitate; siquidem cum hæc de facto coniungitur. Ergo impossibilitas omnis chymeræ imprimis ab omni chymera realiter distingue est: cum iis enim, quæ sunt realiter vnum, & idem non potest quidpiam esse simul coniungibile, realiter, vt ex se pater. Quod si impossibilitas omnis chymeræ realiter ab omni chymera impossibili distingue est: inde fit, impossibilitatem omnis chymeræ esse possibile, tale enim est, quod distinguuntur ab omni impossibili. At, quod non est contingens, sed necessarium, qualis est impossibilitas omnis chymeræ, vbi primum est possibile actualiter, & necessariò existit. Ergo impossibilitas omnis chymeræ actualiter, & necessariò existit. Igitur est idem cum Deo, qui solus actualiter, & necessariò existit. O quot fallacia!

Respondeo, Deum inconiungibilem esse cum 109 omni chymera considerat in statu absolute existentia: nulla namque chymera potest existere absolute, esse tamen coniungibilem, de factoque coniungi cum omni chymera considerata in statu quidatius, & conditionato, existentiali, vbi ea suum esse verè iudicabile habet; quo etiam pacto, & non alter est Deus coniungibilis cum impossibilitate omnis chymeræ. Vnde pater imprimis, nihil obesse, quominus omnis chymera cum sua impossibilitate sit idem re ipsa, vt verè est. Deinde nego impossibilitatem omnis chymeræ esse possibilem, possibiliter existentiali, quæ est potentia ad absolute existendum, eti si possibilis possibiliter essentiali, quæ est potentia ad essendum, quod de suo quidatius est. Vnde præterea dico, necessitatem, quam habet impossibilitas chymeræ non esse necessitatem ad absolute existendum, quæ soli Deo competit; sed necessitatem ad essendum, quod de suo quidatius est, aut etiam ad existendum cum contradictione sub conditione quod existeret. Ex quibus denique concluditur, impossibilitatem omnis chymeræ neque distinguiri ab omni chymera, neque actualiter existere; neque identificari cum Deo, vt argumentum prætendebat.

Iam verò contra secundam propositionem nostram eidem, aut similibus argumentis se putant Recentiōres dicti probare obiectum hoc: *Si Judas haberet anxiū A converteretur, aliquid esse absolute existens, atque ad eum non identificatum cum 110 conuer-*

Disp.X De variis statibus rerum Quæst.I. 239

conuersione Iudæ; sed cum scientia diuina. Primum autem argumentum, quod afferunt, secundum supra oppositum *num. 102.* recidit. Si que formatur in prælenti. Illud existit absolute, quod nulla ratione impeditum est, quominus absolute exitat. Sed ita se habet dictum obiectum; siquidem nihil ei contradictoriè oppositum existit absolute. Ergo. Cæterum, argumentum hoc imprimis probat, existere absolute conuersionem Iudæ, ut potè qua, ut fatetur arguens, in dicto obiecto inclusa est tanquam subiectum veritatis eius. Quod tamen est falso, ut supponitur. Deinde supponit, per dictum obiectum impeditum ab statu ab soluto integrum eius contradictoriū, atque adeo illud cum conuersione Iudæ in se inclusa absolute existere. Quod iterum est falso. Præterea supponit extrema ad dueros statutus spectantia contradictoriè opponi, & a se se inuicem impedibilia esse. Quod etiam est falso, prout loco citato in simili dictum iam est. Respondeo igitur, dictum obiectum per parentias abolutas conuersionis Iudæ, & auxilij *A* impeditum esse de facto, quominus absolute existat, atque adeo illud nullatenus esse aliquid ab solute existens. Quoad veritatem vero conditionatam præcisè, ut talem nec esse impedibile ab statu ab soluto, neque in coponibile; quia est veritas independens, atque præcindens ab absoluta sui existentiā, & non existentiā; ut satis, superque in *superioribus* exppositum est. Ab statu vero conditionato, à quo impedit posset huiusmodi veritas per suum conditionatum contradicitorium, de facto non est impedita, ut supponimus, supponendo verum esse dictum obiectum.

ii Secundò obiciunt. De quo quis absolute non existente simpliciter, & sine addito verificatur, non esse *re ipsa*. At non ita id ipsum verificari de obiecto huius scientiæ diuinae: *Si Iudas haberet auxilium A, conuertereatur.* Igitur tale obiectum absolute existit. Lewis obiectio. Distinguo maiorem. Quando tantum agitur de *esse*, aut non *esse* ab soluto entis propositi, transeat maior: quando agitur insuper de *esse*, aut non *esse* conditionato, nego maiorem: & concepta minore; nego consequentiam. Ex quo pater, cur de obiecto dictæ scientiæ diuinae non posuit impræsentiarum simpliciter, & sine limitatione negari, non *esse re ipsa*, tamē illud nullum *esse* ab soluto habeat, (quidquid sit de aliis casibus) censeretur enim ea absolute loquutione negari intuper *esse* conditionatum, quod verè habet; & supposita tali scilicet, negari non potest.

iiii Tertiò obiciunt. Quidquid est realē, & non merè fictum potest absolute existere. At hoc complexum coalescens ex his extremis simul sumptis: *Non conuerteretur ab soluto Iudas cum auxilio A. Converte, returcum illo, si illud haberet:* non est quid impossibile, confitamque; quippe totum id verum est. Ergo complexum coalescens ex his extremis simul sumptis potest absolute existere. Existat ergo ab soluto, & arguitur sic. Non potest existere absolute totum, quin existant absolute partes, quas includit. Prædictum totum existit absolute. Ergo, & partes, quas includit: vna ipsarum est status conditionatus conuersio Iudæ sub auxilio *A*. Ergo existit absolute dictus status, & non existit absolute conuersio Iudæ. Quomodo ergo sunt idem? ita illi. Non animaduertentes, se per hoc argumentum planè probare, si quid probant, existere simul absolute duo contradicitoria, nimis conuersionem Iudæ, & negationem eius. Supponunt enim, iuxta priorem partem complexi, non existere absolute con-

uersionem Iudæ. Deinde probant, existere absolute posteriorē partē complexi, & consequenter conuersionem Iudæ, quæ in illa includitur, ut ipsi alibi fatentur; neque negare possunt, ut tæpe diximus in simili.

Respondeo ergo, prædictum complexum impossibile esse respectu ad eundem statum, quia continet conuersionem Iudæ, & auxilium *A*, & negationes utriusque, quæ omnia in eodem statu coniungi non possunt. Nihilominus esse verum: quia altera pars eius spectat ad statum ab soluto, & altera ad conditionatum. Et nihil vetat esse veram negationem rei, absolute, quando res est vera conditionata, vel è conuerso; ut passim eueniit in omnibus conditionatis, quorum non purificatur conditio. Res enim, & eius negatio dumtaxat opponuntur contradictoriè intra eundem statum, non intra dueros. Quæ omnia ex dictis in *superioribus* satis, superque liquida sunt.

Quarto ex mente eorumdem Recentiorum obij. 114 ci potest. Si veritas contingens conditionata ea est, quæ ab soluto nullum habet esse, sed haberet. Ergo ex parte veritatis conditionata nihil est, quo ab soluto determinetur intellectus diuinus ad illam cognoscendam præ oppositā. Neque enim videtur perceptibile, ut ab soluto determinet, aut præster aliud quidpiam id, quod est nihil ab soluto; sed esset, si daretur conditio. Cūque neque ex parte Dei admittamus aliquid absolute determinans ad talem scientiam, videntur recidere in nos, quæ *separata proposit. 2. à num. 40. in Recentiores vrgebamus.* Respondeo tamen. Quidquid est cognoscibile à Deo per scientiam absolute existentem, quemadmodum potest absolute terminare eam scientiam, siue esse terminum per eam cognitionem, iuxta sententiam omnium; ita etiam posse ab soluto determinare ad illam, qualecumque demum esse habeat per illam cognoscibile, siue ab soluto, siue conditionatum, siue præfens, siue futurum, &c. Nam ad istud genus determinationis, per modum conditionis extrinsecus, amplius non requiritur in determinatio, quād quod illud sit quoquo modo obiectu verum, atque adeo cognoscibile per scientiam actualem Dei, ab solutum ex parte actus. De quo plura dicenda sunt in *Tract. de scient.* vbi amplius, & vniuersaliū punctum hoc illustrabitur. Recognoscatur tamen interim doctrina ad rem stabilita *disput. 9. quæst. 5. proposit. 30.*

Accedo iam ad diluenda argumenta, quæ iidem 115 Recentiores opponunt contra statum quiditatuum rerum identificatum cum rebus ipsis; prout à nobis explicatur *proposit. 5.* quatenus dicimus, res omnes secundum se consideratis independentes ab eo, quod existant, vel secus, habere de suo, siue ex conceptu suo obiectu veritates quidatitias, & necessariæ à se indistinctas, verè scibiles, & iudicabiles iudicio ab soluto: hoc est verè, & absolute esse id, quod sunt, sumpto verbo *esse* non existentialiter, sed essentialiter. Quod ipsum est, eas habere de suo, siue conceptu proprio *esse* quoddam quiditatum, siue *esse* essentia, seu quiditatia à se indistincta, ab omni causa, ab omnique existentiā independentes, atque adeo indefectibile prorsus, & necessariū, ut dicebant Doctores citati *num. 10.* Quam profecta doctrinam bene intellectam de mente omnium Theologorum, si paucos excipiāt Recentiores, arbitror esse. Ob id Basilius *ibi* cum aliis citatus dixit, eam ab homine sano, & docto negari non posse.

Contra illam nihilominus arguitur primò. Illud 116
esse

esse quiditatum, & necessarium neque est factum: quia antequam quidquam fieret, iam erat verum; neque est non factum: quia omne non factum, vel est Deus, vel nihil. Tum neque est dependens à Deo: quia nihil distinctum à Deo ab eo dependens est necessarium; neque est independens: quia nihil potest habere *esse* independentem à fonte, principioque primo totius *esse*: ergo est quid chymericum. Respondeo ad primum, prædictum *esse* quiditatum non *esse* factum; atque ad eò verè *esse* nihil existentialiter, *esse* tamen aliquid essentiale, ad quod non requiritur, quod sit factum. Ad secundum. *Est* illud independens à Deo dependentia originis, sive influxus, que solis existentibus, atque ita contingentibus competit: dependens verò, quando est possibile dependentia connexionis, necessarii eius nihil derogante, quatenus ne quiditatum quidem est, quod est, si Deus desiceret; siquidem in ea causa neque *est* possibile intrinsecè, neque factibile à Deo, ut modò. Dixi, quando *est* possibile: quia multe chymeræ impossibilis, quae etiam suum verum *esse* impossibile atque quiditatum habent, ne connexionis quidem dependentia dependent à Deo quoad tale *esse*. Neque hoc est inconveniens: quia Deus ab soluto loquendo, solum est fons, est primum principium totius *esse* possibilis, non impossibilis, ut talis. De quibus in *equen-*
tibus plura dicemus. Addo hoc & sequentia argumenta in omni sententia soluenda *esse*, ut postmodum notabo.

117 Secundò arguitur. Illud *esse* quiditatum, vel est ab eterno quid actuale, vel quid pure possibile? Si quid actuale, erit existens: quod est absurdum. Si quid pure possibile erit contingens: quia omne, quod potest *esse*, & actu non est; contingens est; & tamen ponitur *esse* necessarium. Ergo. Tota difficultas huius argumenti est de nomine oriunda scilicet dumtaxat ex acceptione terminorum. Imprimis iam notaui *sprā nūn.* 84. prædictum *esse* quiditatum non *esse* ab eterno, propriè loquendo: quia cum non habeat existentiam, nulli temporis respondet propriè, solumque posse dici proprie *esse* ab eterno verum, hoc est, iudicabile verè iudicio existente ab eterno. Deinde ex doctrinā suprà traditio *disputatione 9. quest. 1.* constat, duplēcēt *esse* actum essendi, existentiale, quem significat verbum *esse* adiectivè sumptum, idemque est cum actu existendi; & existentiale, quem significat verbum *esse* substantiæ sumptum, & nihilo ab identitate disert, a quibus diuersis actibus diuersimode dicitur actuale subiectum, cui conuenient. Cumque omni actu secundo respondeat actus primus, sive potentia, ut loco citato statuimus, altera erit potentia ad existendum; altera ad essendum essentialiter, sive quiditatem. Ex quibus prima acceptio possibilis dicitur: secunda non item: quia vix occurrit de ea sermo in aliis materiis. In praesenti tamen distinctionis gratia, utique dicitur possibilis, altera existentialis, altera essentialis. Quibus positis, iam manifestè apparet, quomodo ad argumentum factum sit respondentum, & quomodo in tota hac materia, omni leposita æquiuocatione, loquendum sit. Dico ergo, prædictum *esse* quiditatum *esse*, in sensu dicto ab eterno quid actuale actualitate essentiali, non actualitate existentiali; & consequenter non *esse* quid pure possibile possibilite essentiali, *esse* tamen quid pure possibile possibilite existentiali. Ex quo patet, quomodo sit quid contingens relate ad actu existentiale,

tametsi sit quid necessarium relate ad actu existentiale.

Tertiò arguitur. Prædictum *esse* quiditatum rerum non est à Deo impeditum, cùm sit quid necessarium. Ex eo autem, quod non sit à Deo impeditum, sequuntur innumera absurdia. Ergo. Cetera patent. Probatur minor. Sequitur enim primò, Deum necessariò *esse* alligatum consortio rerum à se distinctarum, atque ad eò imperfectarum. Secundò, Deum nostrum *esse* essentialiter indigere ad existendum. Tertiò, Deum non *esse* perfectum dominum nostrarum essentiarum. Quartò, non *esse*, cur non possit pariter dari *esse* aliquid existentialie non impeditum à Deo. Quintò, non posse Deum perfectè annihilare creaturas. Sextò, non produxisse illas ex nihilo, contra definitionem Concilij Lateran. quæ habetur in cap. *Firmatio de Summa Trinitatis*, &c. Septimò, stultum esse gratias Deo agere pro integro *esse* ab eo recepto. Octauo, dari de facto infinitum in actu rerum actualium actualitate essentia: Nonò, dari actualiter actualitate essentia simul in eodem intellectu astutum, & disstrem; in eadem voluntate amorem, & odium; in rerum natura duo quaque contradictionia extrema; in voluntate Christi domini odium Dei, & ceteri actus praui tali voluntati possibiles; & alia huiuscmodi monstra, qua longum est recensere. Chymericum igitur est prædictum *esse* quiditatum.

Ceterum cuncta hæc larvæ quædam sunt ad 119 deterrendum eos, qui sententia nostra legitimum conceptum non faciunt. Quod, ut manifestè constet, ostendo imprimis hoc, & cetera omnia argumenta, quæ contra nostram fiunt, aut fieri possunt, contra omnes omnium sententias pariter eodem imperio militare, ab omnibusque proinde soluenda esse. Nemo enim negat, neque negare potest, obiecta propositionum, quæ necessaria, & æterna veritatis dicuntur, ut *Petrus est homo*; *Michaël est Angelus*; *Secundus mundus est possibilis*, & similius re ipsa vera *esse* obiectiū independenter à sua absolute existentia; alias omnes huiusmodi propositiones, iudicantur eis correspondentia, tam in intellectu diuino, quam in creato falsa essent. Quod est absurdum. Deinde nemo negat, neque negare potest veritatem eiunmodi obiectorum necessariam, & prorsus indefectibilem *esse*, ipsaque obiecta proinde necessariò, & prorsus indefectibiliter *esse* vera. Ob id enim propositiones illa enunciata necessaria, & æterna veritatis dicuntur, est enim ex terminis evidens, vnumquodque necessariò *esse* id, quod essentialiter, sive quiditatue est; nam si posset id non *esse*, sine se ipso posset *esse*: pone enim, posse hominem non *esse* hominem, statimque fieri posse hominem sine homine *esse*, quod est manifesta implicatio contradictionis in ipsis terminis. Propositiones autem prædictæ de unoquoque prædicant *esse* id, quod quiditatue est; ob id tum ipsum, tum ipsarum obiecta nequeunt non *esse* vera. Deinde nemo negat, neque negare potest, prædicta obiecta necessariò vera aliquid saltem includere in suo integro conceptu realiter distinctum à Deo. Alioquin, si solum Deum includerent, Deus dum illa cognoscit, se solum cognosceret, ut est notissimum; indeque fieret, ut Deus præter se ipsum, & res absolute existentes, nihil amplius cognosceret. Quod est erroneum.

Habemus igitur ex sententia omnium dari re vera ex parte rerum independenter ab eorum existentia,

Disp.X. De variis statibus rerum. Quæst.I. 241

tia absoluta, veritates quasdam, seu vera quedam necessaria verè iudicabilia, & scibilia, eaque realiter distincta à Deo, saltem vt includens ab inclusu, contra quæ subinde eadem militant argumenta, qua contra esse quiditatuum ipsarum rerum, quod nos adstruimus, fieri possunt. Etenim eiusmodi verita, cùm sint necessaria, non sunt à Deo impedita. Inde autem statim sequuntur omnia, quæ contra nostrum esse quiditatuum ex eodem capite sunt illata. Quin imo, cùm omne verum, siue iudicabile vere, saltem iudicio affirmatiuo, non posse non importare aliquod esse : tum quia veritas saltem affirmativa seu quod idem est, positiva apud, omnes est passio entis : tum maxime, quia huiusmodi verum ab eo dicitur tale, quia ita est in se re ipsa, sicut esse iudicatur. Conficitur planè in omnium sententiâ, hoc ipso, quod admittitur, neque negari potest, dari ex parte rerum independenter ab earum existentiâ absolutu aliquod verum necessarium, realicherque à Deo distinctum, saltem, vt includens ab inclusu per supra dictas propositiones, iudicaque verè affirmabile, consequenter debere admitti, neque negari posse, dari ex parte terum independenter ab earum existentiâ absolutu aliquod esse pariter necessarium à Deo distinctum, & verè affirmabile. Quidni illud erit esse quiditatuum, quod nos admittimus? Cùm ad rem præsentem nihil intersit ponere illud quiditatuum absolutum, aut conditionatum existentiale ; maximè, quia plus est circa dubium habere quidpiam esse existentiale conditionatum, quām habere esse absolutum merè quiditatuum, vt plus est, esse quidpiam conditionatè futurum, quām esse pure possibile, vt patet.

121 Igitur ad argumentum factum respondeo pro omnibus, non esse quidem impossibile à Deo esse quiditatuum rerum, id est à Deo impediri non posse, quominus vnaquæque sit id, quod essentialiter est; Hoc tamen neque vilium adferre inconveniens, neque aliquid derogare omnipotentiæ diuinæ : quoniam nullum adfert inconveniens, nec derogat omnipotentiæ diuinæ ; quod ea præfaretur non posse id, quod contradictionem implicat, atque adeò prorius est impossibile. Facere autem, quod aliud non sit id, quod essentialiter est, contradictionem implicat manifeste, atque adeò prorsus est impossibile. Vnde ad primum, quo tanquam inconveniens inferebam, dico. Nullum in eo est, quod Deus existere non possit sine eo, quod vnaquæque res ab ipso distincta sit, quod essentialiter est. Ad secundum, dico. Deus ne nostro quidem essentialiter, atque adeò necessario esse indiget ad existendum : quia Deus magis necessario existit, quām nos sumus id, quod essentialiter sumus, vt ostendam suo loco. Ad 3. Nihil derogat perfecto domino, quod Deus habet nostrarum essentialiarum, quod nequeat inuertere illas, faciendo vt non sumus id, quod essentialiter sumus : hoc enim est quid impossibile. Satis superque est ad perfectum earum dominium, quod Deus possit facere illas, aut non facere existentes, prout ipse libuerit. Ad 4. Ex eo, quod non possint ad Deo inuerti essentialia rerum modo dicto, nullatenus sequitur, possit non aliquam sine nutu libero Dei, atque adeò necessario existere. Cùm sit de essentiali ipsa vniuersitate rei à Deo distincte dependere à Deo in existendo, tanquam à causâ propria liberâ. Ad 5. Deus perfectè potest annihilare creaturas, hoc ipso, quod potest illas reducere ad nihilum existentiale ; quod enim rema-

Pharus Scient. Tm. I.

neant obiectiuè verè quiditatuiè, aut conditionatè, perfectæ annihilationi non obstat. Ad 6. Deus creatures produxit ex nihilo, tum quia produxit per creationem, non ex præsupposita materia : tum quia ante suam absolutam existentiam simpliciter erant nihil, tameti vero obiectiuè essent quiditatuiè, & conditionatè. Solum enim quod absolute existit, iuxta communem loquendi morem dicitur simpliciter esse ; cætera tantum cum limitatione, & addito. Ad 7. Pro toto esse etiam quidatatio, quod à Deo existentialiter accipimus, gratia ipsi à nobis agende sunt. Tameti; quod præscindendo ab existentia quiditatuiè sumus, quod sumus non sit materia idonea actionis gratiarum, quia oppositum est impossibile. Ad 8. Infinitum in actu, quod negant omnes, est rerum absolute existentium : Infinitum verò rerum pure possibilium, aut etiam sub conditione futurorum, quæ ex suo proprio conceptu vere sunt id, quod sunt, à nemine negari debet, vt suo loco videbimus. Ad 9. Quæ quoad existentiam absolutam opposita quoquo modo sunt, quoad quidatatem non sunt opposita, imo nec sunt, vt sic in subiecto existente : quia vt vere sit vnumquidque id, quod de suo est, citra existentiam nullo subiecto existente indiget. Ex quo patet, ne quoad quidatatem quidem esse in voluntate Christi Domini odium Dei, aut alia peccata ; sed quidquid de hoc sit, certè, vt non est indecens Christo Domino, quod eius voluntati præscindendo ab unione sint possibilia, imo & futura sub conditione multa, & grauissima peccata (quod nemo sine nota negare potest : quia alias Christus verus homo non est) ita multò minus erit indecens ipsi, quod talia peccata ex conceputu suo quiditatuiè sint id, quod sunt, vt ex se patet. Quod solum fert sententia nostra. Ex quibus omnibus aperte concluditur, quacumque ex illa in arguento facto tanquam absurdâ inferebantur, nihil omnino, bene intellecta, habere absurditatis.

Quarto arguitur. Radix contingentia creaturarum quoad existentiam est earum imperfectio, & 122 infinita distantia, quâ distant à perfectione Dei. Ergo tantumdem est dicendum de illis quoad existentiam. Tum ad perfectionem Dei spectat posse nolle efficaciter omne imperfectum, & à se infinitè distans quoad perfectionem. Ergo nullum est esse necessarium in creaturis, hoc enim Deus non posset efficaciter nolle. Hoc etiam argumentum ab obiectientibus, & ab omnibus est foliendum, iuxta dicta circa precedens. Probat enim, si quid probat, hanc veritatem *Petrus est homo*, & similes, quæ citra omne dubium important aliquid distinctum ab entitate Dei, contingentes esse. Deumque proinde efficaciter posse nolle, vt Petrus sit homo, quod est absurdum. Respondeo, admittendo radicem contingentia creaturarum quoad existendum esse earum imperfectionem, seu non infinitam perfectionem, de quo suo loco. Ex hoc tamen solum sequi, earum essentialia etiam esse contingentes in existendo, non item in essendo id, quod sunt. Deumque proinde posse efficaciter nolle, vt existant ; secus vt sint, quod de suo sunt. Nec ad perfectionem Dei pertinet, posse efficaciter nolle id, cuius contradictorium omnino est impossibile, vt patet. Aliud argumentum, quod hec loco adiungunt Recentiores ex eo detumptum, quod aëtus existendi ; & aëtus esendi non videntur diuersi, ex dictis circa secundum dilatum est.

123 Quinto arguitur. Tam necessaria veritas est hæc: existentia est existentia; vel: existentia est possibilis, quam hæc, & similes: Petrus est homo, vel: Petrus est possibilis; sed illa nō arguit in existentiā duo esse, aliud essentiale, aliud existentiale: nā de hoc idem veniret dicendum, & abiremus in infinitum. Ergo nec ceteræ. Hoc etiam argumentum iuxta dicta ab omnibus solendum eit. Respondeo pro omnibus concedendo maiorem, & negando minorem, ad cuius probationem dico: nos quidem in distinguendis formalitatibus existentia, & essentia in infinitum syncategorematice progrede posse, sicut & in multiplicandis ceteris quibilibus formalitatibus transcendentibus, prout saepè in superioribus dicitur est, deincepsque dicitur, atque ita in quāvis formalitate existentia, duas veritates invenire alteram quiditatiū, & alteram existentiālem. Videntes tamē intuitu totam rem cum suā existentiā identificatam, bifariam iudicant abolutè, idque circa omnem progressum, & indiuīlinū. Primo per iudicium huic simile: *Res exigit*. Secundo per iudicium huic simile: *Res est res*. Ex quibus primum ad sui veritatem petit, vt res existat: secundum non item.

124 Sexto denique arguitur. Veritas obiectiva huius obiecti: *Chymera est impossibilis* non identificatur cum chymerā: ita enim fieret, vt duo extrema summe opposita, qualia sunt impossibilis, & necessarium re verā essent idem. Chymera namque est impossibilis, & eius impossibilitas est necessaria. Ergo nec cetera huiusmodi veritates necessariae identificantur cum rebus, quibus attribuiuntur, sed cum entitate Dei necessaria. En alia Recentiorum deceptio quibuldam præcedentium similis. Nego antecedens. Ad eius probacionem dico, impossibilitatem, & necessitatem, quas verē ex proprio conceptu, & secum identificatas habet chymera, nequamā esse extrema inter se opposita: quia prima est impossibilitas ad existendum: secunda necessitas ad effundum id, quod de suo est. Impossibilitas autem, & necessitas, vt inter se opponantur debent esse tales respectuā ad eundem actum, sive ad eundem statum, vt sunt necessitas, & impossibilitas eiusdem rei in existendo; necessitatisque, & impossibilitatis eiusdem rei in effundendo, quod est. Quomodo autem nihilominus possit excogitari chymera in impossibili, quæ ex suo intrinseco conceptu sit necessaria necessitate impossibilitatis opposita, inferius disp. 11. explicabimus. Cætera autem, que contra tentientiam nostram possent opponi, facile quisque diluet ex hac tenus dictis.

125 Caterum adnotare oportet ad extremum huius questionis, nos in eā tantum tractasse de statibus rerum quiditatiuo, & existentiali, absoluто, & conditionato realibus, & veris. Sunt tamen præterea totidem similes status suppositiū, à nostroque intellectu oriundi, prout cognoscente per species alienas, ad quos nonnullæ pertinent veritates, que licet fundamenta habeant in rebus ad aliquod spectans predicatorum statuum realium, prout tamen à nobis concepiuntur, & iudicantur à cognoscentibus per proprias species, neque conceptibiles, neque indicabiles sunt. Sieque suppositiū quendam statum in mente nostra obiectuē sortiri censemur, prout speciatim explicabimus q.4. vbi de huiusmodi suppositiū statibus commodiū dicetur, quidquid scitū, dictūque dignum fuerit.

QVÆSTIO II.

*Quid sit status rerum vagus, seu disiunctius,
Et quo: uplex?*

Q Vandoquidem status rerum, de quibus in p̄sente disp. tractamus, ab earum veritatibus obiectiū nihilo differunt, vt q.1. sub initium statutum est: status rerum vagus, seu disiunctius ab earum veritatibus obiectiū vagis, seu disiunctiū nihilo differet. Dicuntur autem veritates vagæ seu disiunctiū, quæ non determinatæ; sed vagæ, seu sub disiunctione iudicanda veniunt, vt sunt haec: *Aliquis homo loquitur*, seu: *Hic homo vel ille, vel alter loquitur*. Aliquid ex extremitis contradictionis exigit; seu unum vel alterum ex extremitis contradictionis exigit; & cetera huiusmodi. Nec aliter melius, quām per exempla sunt termini isti explicabiles, seu definibiles, cū sint ex notissimis.

Vt autem aliqua veritas obiectiva, seu, quod in idem recedit, aliqua propositio obiectiva vagæ, seu disiunctiū sit, sat est, quod aliquis terminus eius vagæ, seu disiunctiū sumatur, sive ille sit categoricus, sive syncategorematicus, & sive ex parte subiecti, sive ex parte praedicti positum sit, quantum reliqui omnes accipiuntur determinatæ, vt satis ex se notum est. Per exemplū declaratur. Ista enim omnes veritates vagæ seu disiunctiū censenda sunt. *Aliquis homo est possibilis*: *Aliquis hominis anima est possibilis*: *Petrus est aliquis homo*: *Petrus est filius aliius hominis*: *Vestis facta a Petro*, vel *Ioanne est bona*: *Petrus habet vestem factam a Petro*, vel *Paulo*: *Necessarium est*, *Petrum producere aliquam actionem*; sive: *Aliqua alio est necessaria*, vt producatur *Petrus*. Quod quidem perinde habet locum in propositionibus obiectiū hypotheticis, atque in categoricis, tum incomplexis, tum complexis, iuxta dicenda, vt etiam est notum. Quod sit autem terminus categoricus, quid syncategorematius, & quid subiectum, quid prædicatum propositionis obiectiū, Logicis cunctis est notissimum, ex dictisque in superioribus, dicendisque in sequentibus, amplius notelet.

Porro veritas obiectiva vaga, seu disiunctiū duplex imprimis est. Altera necessaria, quæ prorsus est indefectibilis, vt: *Aliquis homo est possibilis*; *Petrus existit*, vel non existit. Altera contingens, quæ defectibilis est, vt: *Aliquis homo loquitur*; *Petrus*, vel *Ioannes ambulat*. Necessaria autem rursus est duplex. Altera, cuius vel omnia extrema, vel corum aliquod seorsim, & determinatè sumpta necessaria sunt, vt: *Aliquis homo est possibilis*: *Deus, vel Petrus existit*. Prioris namque omnia extrema; nempe: *Hic homo est possibilis*: *Ille homo est possibilis* &c. seorsim, & determinatè sunt necessaria; posterioris autem illud tantum: *Deus existit*. Altera, cuius omnia extrema seorsim, & determinatè sumpta contingentes sunt, vt: *Petrus, vel Petri negatio existit*, sive: *Petrus existit*, vel non existit. Quamvis enim est necessarium, Petrum existere, vel non existere; at Petrum existere seorsim contingens est, similiterque Petrum non existere.

Deinde veritas obiectiva vaga, seu disiunctiū sumpta viuēre triple est. Alia, cuius omnia extrema seorsim & determinatè sumpta sunt vera, vt: *Petrus, vel Ioannes est possibilis*; *Petrus, vel Ioannes loquitur*, supposito, quod uterque loquatur) Verū quippe est seorsim, & determinatè, Petru esse possibilem, similiterque, Ioannem esse possibilem. Tum in casu posito, Petrum loqui, & Ioannē loqui.

Alia

Disp.X. De variis statibus rerum. Quæst. II. 243

Alia est, cuius aliquod, aut aliqua extrema seorsim, & determinatè sumpta vera, & aliquod, aut aliqua falsa sunt, vt : *Deus, vel Anti-Christus existit: Aliquis homo loquitur.* Prioris namque illud extre-
mum : *Deus existit*, verum est, illud tamen est fal-
sum : *Anti-Christus existit*. Posterioris vero multa
extrema determinatè sunt vera : quia multi sunt homines, qui loquuntur, & multa sunt falsa : quia multi etiam sunt homines, qui non loquuntur. Alia
denique est, cuius omnia extrema seorsim, & de-
terminatè sumpta sunt falsa, vt : *Neceſſe eſt, effectum prodiſi per aliquam actionem: vnuſ, vel alter oculorum eſt neceſſarius ad videndum.* Ita enim pro-
positiones sunt falsæ : *Neceſſe eſt, effectum produci per hanc determinatam actionem, aut per hanc, aut per illam, &c. Dexter oculus eſt neceſſarius ad vi- dendum: Sinister oculus eſt neceſſarius ad vi- dendum;* Cùm tamen illarum verarum omnia extrema
seorsim, & determinatè sumpta contineant.

¹³⁰ Præterea propoſitio, atque adeò veritas obiectua vaga, ſeu diſiunctiuā aequā ac determinata, alia categorica eſt, vt : *Aliquis homo ambulat*; alia hypothetica, vt : *Si sol luceret, alius homo ambu- laret.* Et vtraque aut incomplexa potest eſſe, vt
ſunt eadem, aut complexa, vt iſta : *Vel Petrus lo- quitur, vel Ioannes ambulat: Si sol luceret, vel Pe- trus loqueretur, vel Ioannes ambularet, &c.* Poſtre-
mō intra quodius genus huiusmodi propoſitionum, ſeu veritatum obiectuarum alia pura negatiua, alia purè affirmatiua, ſeu poſitiua, &
alia mixta pollunt eſſe. Quorum omnium exempla
obvia ſunt, facillimeque ab unoquoque poſſunt
apponi.

¹³¹ Igitur, quod modū examinandum ſequitur eſt: In quo conſtitat veritas obiectua vaga, ſeu diſiunctiuā, & conſequenter ſtatus rerum vagus, ſeu diſiunctiuā, quodque ſit verificatiuum ex parte rerum cuiuslibet diſiunctiuā propoſitionis. Quā de re vix eſt, qui ex professo tractauerit Solum Re-
centiores, cum quibus late egimus *suprā quæſt.* 1.
de veritatibus neceſſariis diſiunctiuis, quemadmo-
dum de determinatis cenſent identificari cum Deo.
Omne quippe obiectum neceſſariò verum ab enti-
tate Dei neceſſariā tanquam à formā extrinſicā
ſuum veritatem obiectuum mutuare putant, vt ibi
retulimus. De veritatibus autem diſiunctiuis, lo-
quendo vniuersi communiter videntur ſentire Au-
tores, dum rem attingunt, ea ex parte rerum in ve-
ritatibus determinatis aliiq[ue], aut aliquorum ex ex-
tremis diſiunctiōnē fundari. Atque ita ſep̄ dicunt,
propoſitionem vagam, ſeu diſiunctiuam pro verifi-
catiōne habere illud eſſe determinatum, quod habet
aliquod ex extremis ſuā diſiunctiōnis. E.g. hæc pro-
poſitio: *Petrus, vel Ioannes existit,* ſolo Petro exiſten-
te, eſt vera ab eſſe existentiali determinato, quod
verè Petrus habet; & in carceri pariter.

¹³² Cæterū pro exactā difficultatis resolutione, que-
dam principia proſus certa oportet ſummatim pre-
mittere, que *inferius q. 5.* explicatiō ſtatuenda, aut
etiam demonſtranda ſunt. 1. Imposſibile eſt, vt ex duobus extremis vnum, vel alterum ſub diſiunctiōne
habeat re ipsa eſſe absolute, & neutrum eorum de-
terminatē habeat re ipsa eſſe absolute. 2. Imposſi-
ble eſt, vt actus, quicunque ille ſit, veretur per ſe
circa vnum, vel alterum terminum ſub diſiunctiōne,
ipſumve vt ſic tangat, ſive respiciat, & circa neu-
trum eorum veretur, neutrū tangent, ſive respiciat
determinatē. 3. Imposſibile eſt, vt actus, qui-
cumque ille ſit, conueniat per ſe vni, vel alteri ſub-

Pharus Scient. Tom. I.

ieſto ſub diſiunctiōne, & neutri eorum conueniat
determinatē. 4. Veritas conditionata, determinata-
que, quā vera eſt poſitio vniuerciūque duorum
extremorum ſub conditione defectus alterius, & qui-
ualens eſt veritati absolute diſiunctiuā, quā vera eſt
ſub diſiunctiōne poſitio alterutrius. Quocirca omnis
cuiusmodi conditionata veritas, omnique propoſi-
tio, arque iudicium ei correspontens & equalenter
diſiunctiuā dicentur, ad diſiunctiōne veritatum
diſiunctuarum, propoſitionumque, & iudiciorum
eis reſpondentium, qua formaliter talia ſunt. 5. Quo-
ties actus veretur conditionata, determinatēque cir-
ca vnuquodque duorum extremorum ſub hypo-
thefi defectus alterius: per quandam aequivalentiam
cenſetur verari absolute circa vnum, vel alterum
eorum ſub diſiunctiōne. Vnde cuiusmodi actus & equalenter
diſiunctiuā ex parte termini dicetur. 6. Quoties
actus conditionata, determinatēque conuenit
vnicuique duorum ſubiectorum ſub hypothefi
defectus alterius, per quamdam aequivalentiam cen-
ſetur conuenire absolute vni, vel alteri eorum ſub
diſiunctiōne. Vnde cuiusmodi actus & equalenter
diſiunctiuā ex parte ſubiecti dicetur.

Qua cū ita ſint colligo prīmō. Nullum dari ¹³³
poſitum actum, ſive reſpectum aut connexiōnis, aut
exigentiae, aut imperij, aut cognitionis, aut cuiuslibet
deum alijs rationis tendentem per ſe formaliter,
& absolute in vnum, vel alterum terminum ſub diſi-
unctiōne, & in eorum neutrum determinatē. Hoc
namque ex principio 2. repugnat. Vnde, quoties
aliquis huiusmodi actus, ſive respectus adſtrui
videtur, dumtaxat id fit per aequivalentiam, iuxta
principium 5. Hinc, cū dicitur aliquod ſub-
iectum connecti cum vno, vel altero termino, &
cum neutrō determinatē : quia fine alterutro eſſe
potest, non tamen fine utroque perinde eſt, ac
dicere, tale ſubiectum determinatē connecti cum
quouis talium terminorum ex hypothefi defectus
alterius. Et cū dicitur, aliquod ſubiectum exige
re alterutrum ex duobus extremis, & neutrum
determinatē, perinde eſt, ac dicere, tale ſub-
iectum exigere determinatē quodvis eorum ex-
tremorum, ex hypothefi, quid negetur ei al-
terum. Et cū dicitur, per imperium aliquod
imperari alterutrum duorum actuum, & neutrum
determinatē, perinde eſt, ac dicere, per tale imperium
imperari quemuis eorum actuum deter-
minatē ſub hypothefi omissionis alterius. Et in
ceteris pariter. Vnde rursus efficitur, nullum
poſſe dari neceſſitatem ad vnum, vel alterum
extremum, quae ad neutrum ſit determinatē : quia
neceſſitas ad quidpiam actus quidam, ſive reſ-
pectus eſt ad illud ex ſuo conceptu. Vnde, cū
dicitur quidpiam neceſſitatem eſſe ad hoc, vel
illud extreum ſub diſiunctiōne ; non verò ad hoc,
aut ad illud determinatē, perinde eſt, ac dicere, ne-
ceſſitatem eſſe ad quodvis talium extremorum de-
terminatē, ex hypothefi defectus alterius. Simili-
ter item : cū dicitur quidpiam neceſſarium eſſe,
ſeu requiſitum, vt detur vnum, vel alterum extre-
num ſub diſiunctiōne, non verò, vt detur hoc, aut
illud determinatē, perinde eſt, ac dicere, tale quid-
piam neceſſarium eſſe, ſeu requiſitum, vt detur
quodvis talium extremorum, ex hypothefi, quid
non detur alterum. Pariterque in reliquis huius-
modi.

Secundō colligo, nullum poſſe dari actum, ¹³⁴
ſive respectum, aut connexiōnis, aut exigentiae,
aut imperij, aut cognitionis, aut cuiuslibet
deum alijs rationis conuenientem per ſe for-

Pharus Scientiarum

244

maliter & absolutè vni , vel alteri subiecto sub disfunctione , & neutri eorum determinate. Vnde quoties aliquis huiusmodi actus , sive respectus aditri videtur, dumtaxat id sit per aequivalentiam, iuxta principium 6. sic , cum dicitur , necesse esse , vt existat vnum , vel alterum duorum sub disfunctione , non verò , vt existat hoc , aut illud determinatè , perinde est , ac dicere , necesse esse , vt existat vnumquodque eorum sub hypothesi defectus alterius. Et cum dicitur , vnum , vel alterum duorum sub disfunctione ad quidpiam necessarium esse , seu requisitum ; neutrum verò determinatè , perinde est , ac dicere , vnumquodque eorum ad tale quidpiam necessarium , seu requisitum esse ex hypothesi defectus alterius. Pariterque in similibus.

¹³⁵ Adnotarè tamen oportet : bifariam dici subiectum versari per actum circa terminum sub aliquâ hypothesi , seu conditione. Primo , conditione se habente ex parte ipsius actus ; quo casu actus dicitur conditionatus ex parte sui , & absolutus ex parte termini. Secundo , conditione se habente ex parte ipsius termini ; quo casu actus dicitur absolutus ex parte sui , & conditionatus ex parte termini. Quoniam in primo casu actus non habet absolutè esse , donec purificatur conditio; hoc est , donec conditio habet esse absolutè : eo quod conditio quid requisitum est , sive conducens aliquo modo , vt actus habeat esse : quocirca ante purificationem conditionis solùm est verum , fore vt ponatur actus , si ponatur conditio. Semel tamen posita conditione , & cum ea actu , absolutè iam verum est , & actum habere esse absolutè , & illum respicere suum terminum absolutè , sive absolutum à conditione. In secundo vero casu actus independenter à purificatione conditionis se habentis ex parte termini habet esse absolutè ; respicit tamen terminum ipsum , vt conditionatum , hoc est , vt connotantem conditionem , non quidem absolutè positam ; sed suppositam in hypothesi. Videntur autem solus intellectus , & voluntas habere posse actus conditionatos ex parte termini , sive obiecti : quia solus intellectus potest facere hypothesin , in qua ponatur conditio per ipsum obiectum connotanda: voluntas autem in obiectum tendit sibi propositionum ab intellectu. Quod si ita est , reliquorum subiectorum actus ex parte sui dumtaxat , non verò ex parte termini conditionati esse poterunt. Id certum , plerosque saltem eorum eiusmodi esse.

¹³⁶ Hinc Bifariam quoque potest subiectum versari per actum circa vnumquemque duorum terminorum sub conditione defectus alterius. Primo , habente se tali conditione ex parte actus. Secundo , habente se ex parte terminorum. Et in utroque quidem casu tale subiectum circa vnum , vel alterum talium terminorum sub disfunctione per quamdam aequivalentiam censemur absolutè versari , tametsi diuersimode. Sit pro exemplo prioris casus subiectum connexum cum A , si deficit B , pariterque cum B , si deficit A. Pro exemplo autem posteriori sit intellectus indicans existere A , si deficit B , pariterque existere B , si deficit A. In primo enim casu , eo ipso , quod subiectum talis natura est , vt non possit nos absolutè habere actum connexionis cum A , si absolutè deficit B , similiterque cum B , si absolutè deficit A , eti ante talium conditionum purificationem neutrò eorum terminorum absolutè connexum sit connexione formalis ; aequivalenter tamen cum alterutro sub disfunctione censemur absolutè conne-

xum: quia esse subiectum talis natura , vt non possit existere sine A deficiente absolutè B , similiterque sine B , deficiente absolutè A , perinde est , ac esse talis natura , vt non possit existere sine ambabus ; quod ipsum est non posse existere , quin existat alterutrum ; atque adeò cum alterutro connexum est. In secundo autem casu , hoc ipso , quod verum sit conditionatè , existere A , si deficit B , pariterque existere B , si deficit A , non potest non esse absolutè verum , non deficeret utrumque , quod ipsum est esse absolutè verum aequivalenter existere alterutrum ; atque ita intellectum indicare conditionatè existere A , si deficit B , pariterque existere B , si deficit A , aequivalenter est judicare absolutè existere alterutrum sub disfunctione.

Iam vero facta comparatione actus ad subiectum , ¹³⁷ scire opus est , quoties actus subiecto conuenit sub aliquâ conditione sive ea se habeat ex parte subiecti , eo quod subiectum nisi , vt connotans illam nequit exerceri per actum sive se habeat ex parte actus , eo quod actus sine illâ esse non potest) necessariò deberi talem conditionem dari absolutè ad hoc , vt tale subiectum absolutè exerceatur per talē actum ; eo quod sine illâ absolutè posita , aut subiectum non erit absolutè idoneum ad actum , aut actus absolute non dabitur.

Vnde rursus fit , quoties actus habens determinatū terminū vnicuique duorum subiectorum conuenit sub conditione defectus alterius , vnde cumque se habere dicatur talis conditio , perinde philologandum esse , atque in priori casu duorum precedentium comparationis actus ad terminum , atque ita dicendum , tunc quidem actum per quamdam aequivalentiam cenfere conuenire absolutè vni , vel alteri subiectorum sub disfunctione. E.g. eo ipso , quod conditionatè determinatèque verum est , existere necessariò A , si deficit B , similiterque existere necessariò B , si deficit A , aequivalenter verum est absolutè , & sub disfunctione existere necessariò A vel B. Nam hoc ipso , quod A , & B talis natura sunt , vt non possit non existere quodvis eorum , casu , quod alterum deficiat , impotentiam habent naturâ suâ ad non existendum ambo simul , quod ipsum est per aequivalentiam vnum , vel alterum sub disfunctione , & absolutè necessariam existentiâ habere , seu necessariò existere . His positis fit.

Proposito 1.

Nulla veritas obiectiva datur , quæ ex parte re-¹³⁸ rum sit vaga , seu diuinctua formaliter : benè tamè , quæ aequivalenter.

Prior pars propositionis constat ex principiis statutis n. 132. iuxta quæ omnia , quæ ex parte rerum verè iudicabilia sunt , omnimodis determinata sunt tum in effendo , tum in respiciendo , tum in terminando respectum ; nullumque subinde iudicabile verè aut in effendo , aut in respiciendo , aut in terminando respectum re ipsa est vagum , seu disunctum. Quod ipsum est nullam veritatem obiectivam dari , quæ sit re ipsa vaga , seu disunctua , vt constat.

Posterior autem pars propositionis inde constat : ¹⁴⁰ quia sèpè datur ex parte rerum veritas obiectiva conditionata complexa , quam aequivalenter vagam , seu disunctuam appellamus , vt constat ex dictis n. 132. & sequentibus. Vniuersaliter enim sèpè ex duobus extremis vnumquodque est determinatè verum sub conditione defectus alterius , in quo stat veritas eorum aequivalenter disuncta , vt enenit quando

Disp.X. De variis statibus rerum Quæst.I. 245

quando extrema opposita sunt intra medium, sacerque alias.

¹⁴¹ Ex hac propositione sequitur primò cognoscentes per proprias species nullam habere cognitionem, quæ ex parte obiecti formaliter vaga, seu distinctiùs sit, id est, tangens vnum, vel alterum obiectum vagè, seu disiunctiùe, neutrum vero determinat. Primò: quia cognitione sic tangens obiectum, idque non per interpositum substitutum; sed per se immediate, qualiter tangit omnis per propriam speciem habita, impossibilis est, ut constat ex dictis *número 33*. Secundò: quia cognoscentes per proprias species, cuncta cognoscunt, vt sunt in se, adeò vt qualia sunt in se si dantur, aut essent, si darentur, talia sunt representatiue, sive obiectiùe in sua cognitione, prout amplius constabit ex dicendis *disputatione 13*. Nihil autem est in se vagum, seu disiunctiùm formaliter, ut ex propositione constat. Habent tamen cognoscentes per proprias species multa iudicia ex parte obiecti vagi, seu disiunctiùa aequivalenter, quibus nimis iudicant veritates obiectiùas vagas, seu disiunctiùa vagi, seu disiunctiùa habere possimus, sacerque habemus, qualia neque habere possunt, neque habent cognoscentes per proprias. Ut enim à nobis cognoscitibus per species alienas, atque adeò per aliena substituta, iuxta doctrinam latè expositam *disp. 2 q. 3*, obiecta, quæ in se sunt nihil, cognoscuntur, vt aliquid, & quæ in se sunt plura, cognoscuntur, vt vnum, & quæ in se sunt vnum, cognoscuntur, vt plura, & que in se sunt quantitas experientia, cognoscuntur, vt quanta, prout ibidem etiam est dictum; ita obiecta, quæ in se sunt determinata, cognoscuntur, vt vaga, seu disiunctiùa. Quod sit, subrogatis ab intellectu substituti determinatis (que tantum per se immediate tangit cognitione) ad cognoscendum in illis vago quodam, seu disiunctiùo modo alia obiecta, quæ eo ipso in ratione obiectorum vaga, seu disiunctiùa euadunt. Consistit autem hic modus vaga, seu disiunctiùus in eo quod principia determinantia intellectum ad faciendum subrogationem talium substitutorum pro aliis obiectis cognoscendis, exigentia quadam aequivalenter vaga, seu disiunctiùa aliquod horum vagè exigunt, quatenus talis natura sunt, vt exigant esse hoc ex hypothesi, quod non sit illud; pariterque esse illud ex hypothesi; quod non sit hoc. Quod ipsum est aequivalenter exigere vnum, vel alterum esse sub disiunctione, vt constat ex doctrinâ præmisâ à n. 135. Quemadmodum enim tunc intellectus noster vnam tantum obiecti formalitatem præ aliis identificatis cum illa in alieno substituto præcisius modo cognoscit, quando principia illum determinantia ad subrogandum tale substitutum pro cognoscendo tali obiecto, dumtaxat quantum est ex se exigunt, quod illud talem habeat formalitatem, prout *loco citato* explicatum, explicatur latius *infra disput. 13. quest. 9*. Ita intellectus noster tunc vnum, vel aliud obiectum in alieno substituto quoad aliquod eorum esse vago, seu disiunctiùo modo cognoscit, quando principia illum determinantia ad subrogandum tale pro cognoscen-

dis iis obiectis quoad tale esse dumtaxat exigunt, quod corum vnum, vel alterum sub disiunctione tale esse habeat actu quodam exigentia disiunctiùo aequivalenter ex parte termini. E. g. iudicium hoc nostrum: *Petrus vel Ioannes loquitur*, catenus in substituto alieno, eoque determinato censetur tangere loquitionem Petri, vel Ioannis vaga, seu disiunctiùe, quatenus principia ad illud determinantia ex se amplius non petunt, quanq; quod existat loquatio Petri casu, quod desit loquatio Ioannis; & quod existat loquatio Ioannis, casu quod desit loquatio Petri. Quod ipsum est petere, ut ambæ simul non deficiat; atque ita petere aequivalenter, ut existat una, vel altera sub disiunctione, & in ceteris pariter. Ex quibus patet, cur cognitione habita per species alienas possit habere obiectum vagum, sive habita per proprias non possit. Quia nimis obiectum vagum in se ipso, qualiter per hanc tangi deberet, non est tangibile in alieno tamen substituto, qualiter tangitur per illam, tangibile est, ut constat ex dictis.

¹⁴² Secundò sequitur, omne obiectum vagum, seu disiunctiùum formaliter per nostram rationem dumtaxat, suppositiùe tale esse. Titulo namque cognoscendi per species alienas obiecta formaliter vagi, seu disiunctiùa habere possimus, sacerque habemus, qualia neque habere possunt, neque habent cognoscentes per proprias. Ut enim à nobis cognoscitibus per species alienas, atque adeò per aliena substituta, iuxta doctrinam latè expositam *disp. 2 q. 3*, obiecta, quæ in se sunt nihil, cognoscuntur, vt aliquid, & quæ in se sunt plura, cognoscuntur, vt vnum, & quæ in se sunt vnum, cognoscuntur, vt plura, & que in se sunt quantitas experientia, cognoscuntur, vt quanta, prout ibidem etiam est dictum; ita obiecta, quæ in se sunt determinata, cognoscuntur, vt vaga, seu disiunctiùa. Quod sit, subrogatis ab intellectu substituti determinatis (que tantum per se immediate tangit cognitione) ad cognoscendum in illis vago quodam, seu disiunctiùo modo alia obiecta, quæ eo ipso in ratione obiectorum vaga, seu disiunctiùa euadunt. Consistit autem hic modus vaga, seu disiunctiùus in eo quod principia determinantia intellectum ad faciendum subrogationem talium substitutorum pro aliis obiectis cognoscendis, exigentia quadam aequivalenter vaga, seu disiunctiùa aliquod horum vagè exigunt, quatenus talis natura sunt, vt exigant esse hoc ex hypothesi, quod non sit illud; pariterque esse illud ex hypothesi; quod non sit hoc. Quod ipsum est aequivalenter exigere vnum, vel alterum esse sub disiunctione, vt constat ex doctrinâ præmisâ à n. 135. Quemadmodum enim tunc intellectus noster vnam tantum obiecti formalitatem præ aliis identificatis cum illa in alieno substituto præcisius modo cognoscit, quando principia illum determinantia ad subrogandum tale substitutum pro cognoscendo tali obiecto, dumtaxat quantum est ex se exigunt, quod illud talem habeat formalitatem, prout *loco citato* explicatum, explicatur latius *infra disput. 13. quest. 9*. Ita intellectus noster tunc vnum, vel aliud obiectum in alieno substituto quoad aliquod eorum esse vago, seu disiunctiùo modo cognoscit, quando principia illum determinantia ad subrogandum tale pro cognoscen-

¹⁴³ Tertiò sequitur, statum obiectorum vagum, seu disiunctiùum formaliter, ex parte rerum non se habere, atque adeò neque verum, & reale statum earum dicendum esse; sed suppositiùum dumtaxat, à nostro intellectu oriundum, prout cognoscente per species alienas. Cum tamen status obiectorum vagus, seu disiunctiùus tantum aequivalenter ex parte rerum se habeat, atque adeò verus, & realis earum statutus dicendum sit. Est enim quidam status earum conditionatus, & omnis status rerum conditionatus verus, realique status earum est, ut constat ex dictis *bis*, & *quest. 1*.

Quarto sequitur, propositionem vagam, seu disiunctiùam bifariam usurpari posse. Primo: in sensu aequivalenter tantum vago, seu disiunctiùo, quo pacto aequivalenter conditionata enunciante determinat vnumquodque extremum disiunctiù sub conditione defectus alterius. Secundo: in sensu formaliter vago, seu disiunctiùo, quo pacto absolute enunciata vnum, vel alterum extremum disiunctiù sub disiunctione, seu aliquod eorum vagè, neutrum vero determinat. Et in hoc quidem posteriori sensu, nostris dumtaxat iudiciis per species alienas correspondere potest. In priori vero, & nostris, & eorum, qui iudicant per species proprias, ut constat ex dictis.

Quinto sequitur, verificatum propositionis ¹⁴⁵ aequivalenter tantum vagæ, seu disiunctiùae, in sensu eiusmodi usurpatæ, veritatem illam esse obiectuam, aequivalenter pariter vagam, seu disiunctiùam, quæ vera est positio vniuersalique extremi disiunctiù sub conditione defectus alteriusque quidem veritas conditionata est, ad statumque subinde conditionatum rerum pertinet, qui prior natura est statu earundem absolute quando, & hunc etiam illa habent, iuxta postea dicenda. Idemque verificatum habet iudicium tali propositioni respondens, iuxta dicta nuper, verificatum tamen propositionis formaliter vagæ, seu disiunctiùae, in sensu eiusmodi usurpatæ, veritatem determinatam, & absolutam, ad statumque subinde rerum absolutum spectantem esse alterius ex extremis disiunctiù. Ad veritatem enim talis propositionis sicut, & indicij ei respondent, sat est, quod vnum ex extremis disiunctiù absolute habeat esse, neque opus est, quod vnumquodque eorum habeat esse conditionate sub conditione defectus alterius. Quando autem omnia extrema disiunctiù absolute habent esse, quodvis eorum seorsim est verificatum sufficiens talis propositionis, atque iudicij.

Pharus Scient. Tom. I.

X 3

Vnde

146 Vnde obiter colligo cum communi Doctorum sententia contra vnum , aut alterum opinantem oppositum , ad veritatem propositionis formaliter disiunctiuas necessariam non esse , quod vnum dumtaxat ex extremis disiuncti habeat esse absolute , sitque prouide verum absolute , & determinate ; quamvis enim talia sint omnia , proposito erit vera , vt pote , que ita vnum eorum adstruit vagè , seu disiunctiuē , ut cetera nequaquam excludat . Qui enim dicit : *Aliquis homo loquitur* , sive : *Hic homo , vel ille , vel alter loquitur* , ita affirmat , loqui vnum hominem , quicumque ille sit , ut non neget ceteros loqui , præcindit enim ab eo , quod alij loquantur , aut fecus . Vnde propositio vera est , etiam loquantur plures , vel omnes . Pariterque de ceteris huiusmodi propositionibus , de iudiciis que eis respondentibus censendum est .

147 Sexto sequitur , omnem veritatem æquivalenter disiunctiuam à nobis cognoscentibus per species alienas bifariam iudicabilem esse . Primo , per iudicium æquivalenter disiunctiuum , quod re vera non disiunctiuum sit . Sed conditionatum de unoquoque extremo disiuncti sub conditione defectus ; qualiter etiam iudicant eam veritatem cognoscentes per proprias species . Secundo , per iudicium formaliter disiunctiuum , quale illi habere non possunt . Quod quidem semper erit verum , quamvis eius verificatiuum non sit ea veritas conditionata , qua talis ; sed veritas absoluta vnius ex extremis disiuncti , iuxta dicta n. 145 . Quippe ea conditionata necessariò fert semper secum hanc absolutam ; cum sit impossibile esse conditionatè verum vnumquaque extremum disiuncti sub conditione defectus alterius , & non esse absolute verum vnum eorum iuxta principium 4.n. 132 . statutum , & demonstrandum infra d.g. 3 .

148 Septimò sequitur à nobis cognoscentibus per species alienas multa alia insuper obiecta iudicari posse iudicio formaliter disiunctiuo , & vero præter illa , quæ secundum ferunt eam veritatem æquivalenter disiunctiuam , de quâ num. præced. quia multa sunt disiuncta , quorum vnum extreum absolute est verum , prout satis est , iuxta dicta ad verificanda iudicia eorum disiunctiuam formaliter . Cùm tamen non sit verum quodvis eorum sub conditione defectus alterius . Id enim imprimis semper euenit , quoties extrema disiuncti absolute habent esse , & inter se connexa sunt aut mutuo , aut non mutuo ; tunc enim vnumquodque eorum est absolute verum , cùm tamen non sit vnumquodque eorum verum sub conditione defectus alterius ; siquidem connexus cum altero sub conditione , quod hoc deficiat esse non potest . Deinde etiam id lxp̄ euenit , tametsi extrema disiuncti connexa non sint : quia de extremo non habente esse absolute , quando alterum habet , verum est etiam non habitum causu , quo hoc deficeret ; atque adeò vera non est vniuersaliter posita sub conditione defectus alterius . Et quibus apparet , quomodo cognoscentes per species alienas multò plura iudicia disiunctiuam , eaque vera , & circa multò plura obiecta possint habere , quām cognoscentes per species proprias ,

Propositio 2.

149 Omnis veritas obiectua necessaria , quæ à parte rei , atque adeò solum æquivalenter est disiunctiuam , iuxta propofit. 1. realiter est indistincta ab extremis disiuncti ; atq; adeò adæquate est distincta

à Deo quotiescumque non est Deus vnum ex ipsis extremis disiuncti .

Hac propositio eisdem argumentis venit probanda contra Recentiores commemoratos n. 131 . quibus contra eosdem probauimus q. 1. propofit. 1. veritates obiectivas necessarias rerum realiter distinctarum à Deo realiter quoque ab ipso Deo distinctas esse , vt pote identificatas realiter cum rebus ipsis . Ea quippe omnia argumenta vniuersalia sunt pro omnibus veritatis obiectivis necessariis rerum realiter distinctarum à Deo , è quorum numero est veritas , de quâ agimus in præsenti ; siquidem , & est veritas necessaria rerum realiter distinctarum à Deo ; & iuxta dicta paulo ante ad statum conditionatum necessarium talium rerum spectat , de quo etiam ibi fuit sermo . Quare predicta argumenta non à nobis reprehendenda ab unoquoque applicanda præsentí propositioni sunt .

Insuper tamen potest ea speciatim probari . Primo : quia veritas hac obiectiva necessaria . Petrus existit , vel non existit , quæ ex earum genere , de quibus modò agimus est iuxta dicenda postmodum , omnimodis , & sub quibuscunque concepta terminis longè evidenter est , quām hæc : Deus existit : ergo non sunt eadem veritas obiectiva .

Secundò : quia veritas necessaria huius disiuncti . Petrus existit , vel non existit , non est determinata , & absolute veritas , ut constat . Sed veritas identificata cum Deo determinata , & absolute veritas est , ut etiam constat . Ergo veritas necessaria huius disiuncti Petrus existit , vel non existit non est identificata cum Deo .

Tertiò . Si ab existentiâ Dei necessaria tanquam à formâ merè extrinsecâ proueniret , quod esset necessariò verum disiunctum hoc : Petrus , vel Petri negotio existit , & non à peculiari naturâ extremonum eius , ut Aduersarij putant , ab eadē existentiâ Dei necessariâ , tanquam à formâ merè extrinsecâ euaderet quoque necessariò verum disiunctum hoc : Petrus , vel Ioannes existit . Quod tamen est absurdum . Recognolce argumentum simile latius propositum in simili loco citato .

Quartò à priori , ut omittam cetera . Ideò veritas disiunctiuam extremonum citra medium oppositorum (qualia sunt contradictionia , & multa contraria , iuxta dicende disp. 14.) necessaria est : quia eiusmodi extrema talis natura sunt , ut non possint ambo simul deficeri ; & ideò veritas disiunctiuam extremonum , quæ simul deficeri possunt , nunquam est necessaria , ut pote ostendemus . Igitur veritas disiunctiuam extremonum citra medium oppositorum , eiisque necessitas ab ipsis extremitatibus indistincta , atque adeò nullatenus est identificata cum existentiâ Dei . Et confirmari potest aperte , quia si ponamus duo extrema moraliter tantum esse citra medium opposita , ut lxp̄ contingere potest , eorum veritas disiunctiuam moraliter tantum necessaria erit , quin sit necessaria vlo modò determinata , & absolute veritas cuiusvis eorum ; & tamen tunc ea necessitas moralis à necessitate Dei metaphysicâ non proueniet ; sed ab ipsorum extremonum naturâ , ut constat . Igitur tantum dicendum est de veritate disiunctiuâ extremonum metaphysicâ citra medium oppositorum , quorū nullius determinata , & absolute veritas necessaria est . Deinde confirmari potest : quia veritas obiectua cōtingens , quæ à parte rei est disiunctiuam , cōueniensq; iubinde re ipsâ ambobus extremis disiuncti , etiā quando alterū tantum verū est determinatè , & absolute , neque est identificata cum Deo ; quia Deus non est quid contingens ; neque est identificata

Disp.X. De variis statibus rerum. Quæst.II. 247

identificata adæquatè cū altero tantum extremorum disiuncti, cū æqualiter, & eodem modo conueniat vtrique. Ergo est indistincta ab vtrōque prout pertinente ad statum realēm diuersum ab statu determinato, & absoluto. Qui quidem status quidam conditionatus est, in quo vnumquodque extermorum disiuncti conditionat, æqualiterque, & eodem modo est verum sub conditione defectus alterius, vt superius est explicatum. Tantudem ergo censendum est de veritate obiectiva necessaria, que à parte rei est disiunctiva; de qua in propositione agimus.

i54 Opponunt tamen Aduersarij contra propositionem. Necessarium modo est, quod Petrus existat, vel non existat. Ergo modò datur necessitas Petri: sed talis necessitas neque est Petrus, nec eius negatio, quorum alterutrum datur modò: quia vtrumque est quid contingens; neque est aliud quidpiam à Deo distinctum: quia solus Deus inter omnia, que modo dantur est quid necessarium. Ergo est ipse Deus. Ergo necessitas veritatis, atque adeo necessaria veritas disiuncti existentiae, vel non existentiae Petri identificata est cum Deo. Respondeo, necessarium modò esse, quod Petrus existat, vel non existat, non necessitate absoluta; sed necessitate conditionata, sive ex hypothesi: hanc autem propositus esse indistinctam ab ipsa existentia, & non existentia Petri, distinguitamque subinde propositus ab entitate Dei. Estippe necessarium, quod Petrus, vel Petri negatio existat, aliud non est, quam esse necessarium, quod Petrus existat ex hypothesi, quod deficiat negatio Petri: pariterque, quod existat negatio Petri, ex hypothesi, quod deficiat Petrus. Vnde modo nulla datur necessitas absoluta existentiae, vel non existentiae Petri; sed tantum est verum conditionate, existere necessariò Petrum, si non existit Petri negatio; & existere necessariò negationem Petri, si non existit Petrus. Id, quod, & non amplius significare intendimus, cū dicimus. Necesse modo est quod Petrus, vel Petri negatio existat. Neque interest ad rem, quod apud cognolentes per proprias species, & consequenter non formantes, vt nos, positivis negationum conceptus, iuxta doctrinam suprà statutam disp. 9. q. 3. Veritas hac complexa conditionata, cui disiunctiva æquivalat: *Necesse est existere Petrum, si deficit eius negatio: & existere negationem Petri, si deficit Petrus,* alia non fit ab hac: *Necesse est, Petrus existere, si existit: & non existere, si non existit.* Hoc, inquam, ad rem præfatem nihil interest, vt patet. Cetera, que ex Recentiorum mente hic possunt opponi, in simili sunt iam oppositi, dilutaque q. 1. post proposit. 5. Reconoscantur.

i55 Excepi autem à doctrina propositionis disiunctum, quorum extermorum vnum est Deus, vt: *Deus existit, vel non existit:* quia certum est, vt veritatem disiunctam huius inadæquate saltē esse identificatam cum Deo, vt pote conuenientem ipsi, vt vni ex extermis disiuncti veri. Ex quibus omnibus appetet, quomodo status disiunctius, & necessarius rerum, ad quem pertinet veritas, de quibus in propositione, realiter à Deo distinctus sit.

Propositio 3.

i56 Omnis veritas obiectiva necessaria, que per rationem nostram dumtaxat, atque adeo formaliter est disiunctiva, iuxta doctrinam statutam proposit. 1. ab eo exterm disiuncti est realiter indistincta, quod veritatem necessariam determinatam, & absolu-

habet, realiterque proinde est distincta à Deo, cū tale extremum Deus non est.

Prior pars propositionis constat ex dictis prop. 1. quia tale extremum verificatum est propositionis disiunctiæ, cui talis veritas correspondet, iuxta ibi dicta. veritas autem obiectiva correspondens propositioni disiunctiæ aliud non est à parte rei ab eius verificatiuo. Posterior autem propositionis pars ex dictis q. 1. proposit. 1. constat. Vbi ostensum est latè omnem veritatem necessariam determinatam, & absolutam conuenientem extimo, quod non est Deus, realiter à Deo ipso distinctam esse. Pro exemplo autem veritatum, de quibus est sermo in propositione fint haec: *Petrus est possibilis, vel existit: Petrus, vel Iohannes est possibilis: chymera est impossibilis, vel non existens, &c.* Exceptionis autem exempla luntur. *Deus, vel homo existit: Deus vel homo est possibilis: Deus est possibilis vel existens, &c.*

Adnotare tamen oportet: quando vtrumque extremum disiuncti, de quo in propositione est sermo, determinatè, & absolute est verum, vtrumque seorsim esse sufficiens verificatum propositionis disiunctiæ necessario veræ habentis pro obiecto tale disiunctum, iuxta dicta loco citata; atque adeo cum vtrouis seorsim identificari realiter veritatem obiectivam necessariam talis propositionis, dummodo vtrumque sit necessarium: si namque alterum sit contingens, et si hoc etiam determinatè, & absolute sit verum, neque erit verificatum sufficiens dictæ propositionis prout necessariò veræ, neque cum eo identificabitur veritas eius obiectiva necessaria, de qua modò agimus: quia in veritate contingente veritas necessaria fundari non potest, vt patet.

Ex quibus colligitur, statum realēm veritatum i58 necessariarum, de quibus agit propositio, aliud non esse ab statu, quem habent necessaria disiunctorum extrema, quatenus vera determinatè, & absolute, quo pacto illas fundant. Qui status proinde realiter est distinctus à Deo, quantumvis necessarius sit, quando talia extrema realiter sunt à Deo distincti, vt constat ex dictis. Statum vero sufficiens ab intellectu nostro oriundum, quem tales veritates habent, quatenus disiunctiæ formaliter, ab actibus, & obiectis nostri intellectus non esse distinctum, ex dictis etiam colligere est.

Propositio 4.

Omnis veritas obiectiva contingens, que à parte rei, atque solum æquivalenter est disiunctiva, iuxta proposit. 1. realiter est indistincta ab extermis disiuncti.

Quia re vera veritas quædam est conditionata complexa, qua vnumquodque talium extermorum est verum sub conditione defectus alterius, vt constat ex dictis; & omnis veritas obiectiva conditionata ab ipsis obiectis, conditionatè veris est realiter indistincta, iuxta doctrinam latè statutam q. 1. vnde status realis talium veritatum, qui ab eis est indistinctus, ab ipsis quoque extermis disiuncti indistinctus est. Sint autem pro exemplo huiuscmodi veritatum istæ: *Petrus, aut dormit, aut loquitur: Iohannes, aut luget, aut ridet;* supposito, quod vtriusque quodvis extermum verum sit sub conditione defectus alterius, vt fieri potest.

Propositio 5.

Omnis veritas obiectiva contingens, que per rationem

X 4 rationem

rationem nostram dumtaxat, atque adeo formaliter est disiunctiva, iuxta doctrinam statutam *propositi*. 1. ab eo extremo disiuncti est realiter indistincta, quod veritatem contingentem, & absolutam habet.

Quia tale extreum verificium est propositionis disiunctiae, cui talis veritas correspondet, iuxta dicta *ibidem*. Veritas autem obiectiva propositionis disiunctiae aliud non est à parte rei ab eius verificatio, prout dicebamus in simili *proposito*. 3. Vnde patet, statum realem talis veritatis alium non esse ab statu reali eiusmodi verificati. Cùm tamen statu supposititiis eius prout formaliter disiunctiae in nostro intellectu sedem habeat, iuxta dicta etiam in simili *proposito*.

¹⁶¹ Ex dictis haec tenus in hac *quest.* colligo primò, statum rerum disiunctuum duplicum esse. Alium realem, qui æquivalenter tantum est disiunctius, & re vera determinatus, conditionatusque, ut explicuimus. Alium supposititum, quia à nostro intellectu venit oriundus, prout est formaliter disiunctius, cùm tamen veritates obiectiae disiunctiae que ad illum spectantes eatenus suum quoque statum realem habeant determinatum, & absolutum, quatenus in veritatis determinatis, & absolutis fundantur, quas disiunctorum extrema re ipsa habent, prout etiam explicatum est.

¹⁶² Secundò colligo, vtrumque statum disiunctuum praedictum rursus duplicum esse. Necessarium scilicet, & contingentem. Ad primum omnes veritates disiunctiae necessariae. Ad secundum omnes contingentes spectant; nempe ad statum necessarium realem, qui æquivalenter tantum est disiunctius, & re vera determinatus, conditionatusque, veritates ei respondentes; quæ vt non sunt re vera absolute; sed hypotheticæ; ita necessitas carum non est absolute; sed ex hypothesi. Quia sit, vt disiunctū, cuius omnia extrema sunt absolute contingenta, veritatem necessariam ad talum statum pertinentem possit habere; siue de uno, vel altero extremitate disiuncti sub disiunctione possit vere dici necessitas, quæ falso dicuntur ex virtutis determinate, & absolute. Ad statum vero necessarium suppositum, qui per rationem nostram dumtaxat est formaliter disiunctius, illæ pertinent veritates, quæ in veritate determinata absolute, & necessaria alicuius ex extremitatibus disiuncti fundantur; quarum proinde necessitas alia non est à necessitate determinata, & absolute, quam habet tale extremitum, aut in existendo, si sit Deus, vel negatio chymera; aut in essendo, quod de suo quiditatibus est, si sit aliud quidquam, iuxta doctrinam latè expositam, *quest.* 1. Similiter ad statum contingentem realem, qui æquivalenter tantum est disiunctius, veritates ei respondentes pertinent, quæ cum sint re vera conditionatae non absolute solum; sed ex sua hypothesi debent manere contingentes; quod evenit, quando conditio conexa non est cum conditionato. Ad statum vero contingentem suppositum, qui tantum per rationem nostram est formaliter disiunctius, illæ veritates pertinent, quae in veritate determinata, absolute, & contingente alicuius ex extremitatibus disiuncti fundantur, cuius proinde contingentiam absolutam dumtaxat habent.

¹⁶³ Tertiò colligo; solum disiunctum extremitum, quorum contradictria mutuo opponuntur habere posse veritatem spectantem ad statum necessarium, qui æquivalenter tantum est disiunctius; quia vnumquaque talium extremitum dumtaxat est necessarium verum sub conditione defectus alterius,

prout ad talem veritatem requiritur; eo quod cu*m*suis corum defectus cum positione alterius est necessarium connexus. Sunt autem extrema huius generis omnia circa medium opposita aut contradictria, aut contrarie, iuxta dicenda *diss.* 14. necnon, quæ cum non sint opposita, contradictria tamen opposita habent; proindeque, et si possint simul esse; et non possunt simul deficere. Vnde patet, nullum disiunctum extremitum, quæ simul deficere possunt, eo quod compatibilis sunt eorum defectus, veritatem necessariam habere posse ad dictum statum pertinentem.

Quartò colligo: nullum disiunctum extremitum, ¹⁶⁴ qua inter se connexa sunt aut mutuo, aut non mutuo, veritatem habere posse spectantem ad statum, aut necessarium, aut contingentem, qui æquivalenter tantum est disiunctius; quia non potest esse verum vnumquaque talium extremitum sub conditione defectus alterius, prout ad talem veritatem requiritur; eo quod defectus illius, quod terminat connexionem alterius cum positione huius stare non potest, vt confat. Ex quo patet, extrema disiuncti habent veritatem ad aliquem dictorum statum spectantem, mutuo inter se connexa debere esse.

Quintò colligo. Quoties extreum aliquod ab ¹⁶⁵ solutum, determinataque veritatem habet, disiunctum ex illo, & ex alio quopiam veritatem habere spectantem ad statum, qui suppositum, & per rationem nostram dumtaxat est formaliter disiunctius; nempe ad statum huiusmodi necessarium, si veritas determinata, & absolute talis extremiti necessaria fuerit; ad contingentem vero, si fuerit contingens. Quoniam, vt sit verum disiunctum veritate pertinente ad huiusmodi statum seu necessarium, seu contingentem, sat est, quod vnum ex extremitis eorum absolute, & determinatè sit verum, seu necessariæ, seu contingente veritate, vt constat ex dictis.

Sextò colligo. Quoties aliquis actus cum veritate necessariam ad talum statum pertinentem possit habere; siue de uno, vel altero extremitate disiuncti sub disiunctione possit vere dici necessitas, quæ falso dicitur ex virtutis determinate, & absolute. Ad statum vero necessarium suppositum, qui per rationem nostram dumtaxat est formaliter disiunctius, illæ pertinent veritates, quæ in veritate determinata absolute, & necessaria alicuius ex extremitatibus disiuncti fundantur; quarum proinde necessitas alia non est à necessitate determinata, & absolute, quam habet tale extremitum, aut in existendo, si sit Deus, vel negatio chymera; aut in essendo, quod de suo quiditatibus est, si sit aliud quidquam, iuxta doctrinam huiusmodi actus æquivalenter tantum est disiunctius ex parte termini, aut subiecti, iuxta principia statu*s* *supr. n. 132.*

Septimò colligo. Quoties actus quoquo modo ¹⁶⁶ recipit vnum, vel alterum extremitum sub disiunctione, & neutrum determinatè, vt sœpe contingit, praedicata talibus extremitis proueniëtia à tali relatu, pariter conuenire vni, vel alteri eorum sub disiunctione, & neutri determinatè. Cùm tamen cæteræ quæ praedicata eo ipso, quod vni, vel alteri extremito cuiusvis disiuncti sub disiunctione conueniunt, non possunt non alteri saltem eorum determinatè conuenire: e.g., quando subiectum connectitur cum uno, vel altero extremitate sub disiunctione, & cum neutro determinatè; verum est, vnum, vel alterum talium extremitum sub disiunctione, & neutrum determinatè ad tale subiectum necessarium, seu requisitum esse. Et quando subiectum exigit, seu quoquo modo petit vnum, vel alterum extremitum sub disiunctione, & neutrum determinatè, verum est, vnum, vel alterum talium extremitum sub disiunctione, & neutrum determinatè à tali subiecto petitum, aut etiam ipsi debitum esse; & quando superior subdito præcipit, vnum vel alterum opus sub disiunctione.

Disp.X. De variis statibus rerum. Quæst.I. 249

disunctione, & neutrum determinat: verum est, vnum vel alterum talium operum sub disunctione, & neutrum determinate sub obligacionem subditi cadere; pariterque in similibus. Cùm tamen eo ipso, quid est verum: Petrum, vel Ioannem sub disunctione esse risibilem, aut doctum: Petrum esse calidum, vel frigidum, &c. non possit non esse quoque verum: Petrum aut Ioannem determinat esse risibilem, aut doctum: Petrum, & Petri negationem determinat existere: Petrum determinate calidum, aut determinate frigidum esse; & in ceteris simili modo. Ex quo patet, quomodo sèpè est disunctum verum, cuius omnia extrema determinata sumpta sunt falsa, eti plerumque veritas disunctione non possit non secum ferre determinata veritatē vnius saltem ex extremis diuincti, iuxta rationem iam suprà præmissam numero 129.

Aduertendum tamen est ad extrellum. Quories in superioribus dico, vnum ex extremis disuncti determinat, & absolute esse verum, per rò ab soluē solū me excludere statum conditionatum imbibitum in ipso disuncto, quando eius veritas æquivalenter tantum est disunctiona, & absoluta, cum tam re ipsa, & formaliter determinata sit, & conditionata, iuxta sèpè dicta; non verò alium statum conditionatum, quasi reflexum, quem tam disunctum, quam eius extrema habere possunt, iuxta notationem præmissam num. 130. Ut cennitur in his exemplis: *Si Rex veniret, Petrus, vel Ioannes loqueretur. Si sol laceret, Petrus extiteret, vel non existere. Si Petrus extiteret, similis erit, vel dissimilis Ioanni; in ceterisque huiusmodi.* In his enim veritas determinata vnius ex extremis disuncti, quam, vel secum fert, vel supponit ipsius disuncti veritas disunctiona, conditionata manet, non à conditione imbibita in ipso disuncto, quando huius veritas æquivalenter tantum est disunctiona; sed ab aliâ superaddita.

Q V A E S T I O III.

*Quid sit status existentialis rerum de futuro, de presente, & de præterito,
Et quatuorplex?*

169 **P**ro intelligentia, proque resolutione quæstionis, suppono primum: quidquid existit, in aliquo tempore indispensabiliter existere impossibile enim esse, ut quidam existat, & nunquam, sive in nullo tempore existat, ut ex sententiā comuni suo loco ostendemus. Ex quo patet, statum rerum existentialē aliqui temporis suapte essentia alligatum esse.

170 Suppono secundum, ex sententiā satis communī, & suo etiam loco ostendendā à nobis, omnem rem existere in tempore, sive durare in illo per durationem sibi intrinsecam, affixamque suapte essentia tali temporis, sive indistinctam à re durante, sive ei superadditam. Erit enim indistincta, quando res durans per essentiam est alligata temporis, in quo durat, sive determinata, necessestataque ad durandum in illo. Distincta verē, & superaddita, quando res durans indifferens est ad durandum, & non durandum in eo tempore, in quo durat. Durationes autem rerum creatarum diuersis partibus continua temporis, spatiue temporalis correspondentes, seriem quamdam essentialiter successivam, continuamque constituant, quæ extensio quedam est temporalis, atque adeo motus essentialiter successivus, atque

continuus: quemadmodum praesentia rerum creatarum diuersis partibus continua spatij localis correspondentes seriem quamdam essentialiter extensam, continuamque constituant, quæ extensio quedam est localis essentialiter continua; sed non successiva, ut pluribus est explicandum *loco indicato*.

Suppono tertio. Tempus, quod vocant imaginariū re ipsa capacitatē quandam esse motus essentialiter successivū, & continuū, qualem constituant durationes creatæ seriatim, continuèque ordinatæ quadam extensionem temporalem, iuxta dicta *nuper*. Vnde tempus imaginariū à parte rei suum esse habet, non quidem existentiale, sed quiditatuum, & mere possibile, ut cetera entia possibilia. Dicitur tamen imaginariū: quia à nobis ad instar motus actualiter, existentialiterque fluentis concipitur. Cùm tamen re ipsa non quid existens; sed quid mere possibile sit, series nimium possibilium durationum continua, extensaque, temporaliter, atque adeo successiva suapte essentia. Vnde fit primum, in tempore imaginariū, ut & in dicta serie, quamlibet partem suum determinatum locum, seu gradum, habere per essentiam continguum quidem duabus partibus sibi immediatis alteri præcedenti, seu anteriori; alteri subsequenti, seu posteriori: à ceteris autem tam præcedentibus, seu anterioribus, quam subsequentibus, seu posterioribus certa quadam distanciam distit, maiore, aut minore pro multitudine partium intercurrentium. Secundū fit, quamlibet partem temporis imaginarij, sicut & prædicta seriei durationum, suapte naturā esse posteriorem omnibus præcedentibus, & priorem subsequentibus. Tertiū fit, tempus imaginariū utrumque infinitum esse, atque adeo aeternum, hoc est, tam à parte ante, quam à parte post: quia talis est series prædicta possibilium durationum. Nulla siquidem à parte antē est cogitabilis, antequam alia non sit possibilis, aut à parte post, ultra quam. Quartū fit, quamlibet huiusmodi seriem durationum continua, extensamque temporaliter, atque adeo successivam suapte essentia, si existat re vera, tempus realē dici posse imaginari contrapositum, tametsi ab illo re ipsa alter non distinguitur, quam quodvis ens, ut existens distinguitur à se ipso, ut possibili. De facto tamen sola series durationum partium motus exteriorum dici solet tempus realē, ut pote, quæ ceterorum omnium motuum mensura est communis: Tempus quippe definitur, mensura motus. De quibus omnibus *loco indicato* plura dicenda sunt.

Suppono quartū ex dictis suprà disputatione 3. 172 veritatem cognitionis, atque etiam propositionis vocalis in conformitate eius cum suo obiecto confitere; veritatem autem rerum in aptitudine, quam illæ habent, ut cognoscantur per cognitionem veram, ut conformatur cum sui cognitione. De quo ibi plura. Et quoniam res existentes non solum, quo tempore existunt, sunt cognoscibiles per cognitionem veram, sed etiam in aliis temporibus: eo quod cognitione non solum id, quod sibi coexistit, sed etiam id, quod à se tempore est distinutum representare valer, atque adeo, aut affirmare, aut negare; quemadmodum, & quod est distinutum loco: efficiunt, ut res existentes vera esse dicantur, non solum tempore, quo existunt; sed etiam in aliis temporibus, quatenus etiam in aliis temporibus sunt illæ cognoscibiles verē. Hoc sensu dicimus, hodie esse verum, & ab aeterno verum fuisse. Anti-Chrīstum extiterum in sua differentia temporis; sicut etiam hodie esse verum, & in aeternum verum fore, Christum Dominum extitisse in hoc mundo. Quo etiam

etiam iure Patres, & Philosophi dicere confue-
runt, veritatem rerum non modo quiditatuum, &
necessariam; sed etiam existentialem, & contin-
gentem aeternam, & incommutabilem esse, utpote
carentem principio, & fine. Vnde Augst. lib. 2.
de liber. arbit. cap. 8. veritatem numeri incorrupti-
bilem, immobilem, & inuertibilem appellat. Et
Anselm. *in Dialog. de verit.* cap. 14. de veritate *in
vniuersum* docet, nunquam incipere, neque finiri;
sed semper esse. In *Monolog.* autem cap. 17. de ve-
ritate contingentium ait. *Cogitet, qui potest, quando
incipit, aut quando non fuit hoc verum scilicet, quia
futurum erat aliquid: aut quando desinet, & non
erit hoc verum scilicet, quia præteritum erat aliquid.*
Vnde concludit vniuersitatem. *Impossible est, vel cogi-
tare, quod veritas principium, vel finem habeat.* In-
superque arguit eo argumento, quod habetur apud
Augst. tom. 1. lib. 2. *foliog. cap. 2.* & tale est. *Si
veritas habuit principium, vel habebit finem, verum
erat tunc quia non erat veritas; & postquam finita erit,
verum est quia non erit veritas: atque verum non potest
esse sine veritate: erat igitur veritas antequam esset
veritas, & erit veritas postquam finita erit veritas.*
Quod inconveniensimum est. Sive igitur dicatur
veritas habere, sive intelligatur non habere princi-
pium, vel finem, nullo claudi potest veritas principio,
vel fine. Aristot. etiam lib. 6. *Ethic.* cap. 3. docet ip-
sum scibile non posse non esse aeternum, ingeniu-
tum, & incorruptibilem.

173 Adde spectata serie signorum naturae in eodem
tempore existentium, dici etiam posse res veras es-
se in aliis itidem signis ab iis, in quibus existunt.
In signo enim causa iure optimo dicetur esse iam
verum, futurum esse effectum in signo posteriore.
Pariterque verum erit in signo effectus, extitisse
causam in signo priori. Quod locum habet etiam si
absolutè sit impossibile, ut existat cognitio effectus
in signo causa, atque adeò sit incapacitas absoluta,
ut effectus in tali signo cognoscatur vere. Sat enim
est capacitas hypothetica praescindens à possibilite-
te, vel impossibilitate hypothesis, id est, quod si da-
retur in signo causa cognitionis affirmans fore effec-
tum in posteriore, talis cognitionis vera esset. Hoc
enim sufficit, ut dicatur absolutè verum esse in signo
antecedente causa, quod in signo posteriore erit ef-
fectus. Vniuersaliter enim ad hoc, ut res vera dicatur
pro aliqua mensura, fat est, quod ex se in tal-
li mensura, sit vere cognoscibilis, causa, quod sit
possibilis cognitionis eius existens in tali mensura, vt
beni docuit Valq. 1. part. disp. 7. 8. cap. 2. & cum eo
Ruiz. tom. de scient. disputat. 91. sect. 2. num. 11.
Adde præterea, non solum rerum veritatem semper,
& ubique esse modo explicato, sed etiam rerum falsitatem. Quia sicut in omni mensura seu tempori-
s, seu natura esse verum fore Petrum in posterio-
re, aut fuisse in præcedente; ita etiam falsum est,
non fore Petrum, aut non fuisse. Pariterque in
similibus.

174 Suppono quintum ex dictis *suprà disp. 2. q. 4. con-
sec. 6. & disp. 3. qua. 6.* Iudicia nostra de præ-
te, de præterito, & de futuro suapte essentia esse
diversa, atque adeò unum in aliud nullatenus trans-
ire posse. Iudicium enim de præsente essentialiter
consistit in actu, quo judicamus esse, aut non
esse effectum in eadem mensura temporis, quo id
judicamus; iudicium autem de præterito, quo in
mensura anteriori; & iudicium de futuro, quo in
posteriori. Tantudemque est de enunciationibus
vocalibus his iudiciis correspondentibus, prout ta-
lem significationem habentibus.

His positis: tria sunt nobis in hac q. examinanda. Primum: quid sit in re existente esse futuram, esse præsentem, & esse præteritam. In quoque fute, turito eius, præsenta, & præteritum consistat. Secundum: in eadem re prout existente in eadem tem-
poris mensura esse futuram, esse præsentem, & esse
præteritam sint tres diueræ veritatis ratione trium
diuerorum statuum diuersis iudiciis iudicabiles: si-
que successu temporis, & non aliter. Tertium: quo-
tuplex si futurio, præsenta, & præteritio rerum
existentium in tempore.

Circa primum. Nonnulli tacito nomine relati à 176
Suar. prolog. 2. de grat. cap. 7. num. 4. dixerunt, rem
esse futurum nihil esse aliud, quam habere eam else
in causa determinata aliquo modo ad causandum,
& nondum habere, vel habuisse in se. Quia doctrina
ex S. Thom. sumpta videtur lib. 1. *Peripherem.
lett. 13.* Vbi docet, futurum habere esse tantum in
sua causa; & ideo simpliciter dici posse futurum,
si causa sit omnino determinata ad unum. Si vero
causa æquè sit indifferens ad utrumvis effectum nec
dici posse futurum, nec non futurum. Posse tamen
dici futurum non cum omnimoda certitudine, si
ad eam partem sit causa magis propensa, quam ad
oppositam. Secunda sententia est Pefant. 1. part.
q. 14. art. 3. disp. 5. dicentes, rem esse futurum, so-
lum esse denominationem desumptam à voluntate
effici, quia Deus vult, illam esse. Tertia senten-
tia est Soar. *suprà num. 7.* alserentis, esse rem futu-
ram formaliter consistere in transitu quadam, seu
habitudo rei ab else, quod habet in causa ad eis, que
in se ipsa aliquando habitura est. Quarta senten-
tia Recentiorum, quos tacito nomine citat Heri-
cice tract. de scient. disp. 6. cap. 6. est; futuritionem
rei aliquid esse de præsenti connexum essentialiter
cum existentia reali, quam res est habitu in sua
temporis differentia. Pariterque philosophantur
de rei prætentione. Pro qua sententia postea stant
moderniores alii. Quinta denique sententia ipsius
Herici, cui consentium Petr. Hurt. disp. 1. 9. de anim.
& alii Recentiores, asserit, rem futuram duo dice-
re in suo conceptu, nimirum existentiam ipsius rei
in proprio tempore pro materiali, pro formalis au-
tem, aut tempus antecedens, aut negationem talis
existentia. Pariterque philosophantur de rei præ-
tentione. De rei autem temporali præsenta nihil
ab Auctoribus dictum video.

Propositio 1.

Else rem futuram non est habere eam else in 177
causa determinata, & nondum illud habere in se; vt
prima sententia afserebat.

Quoniam else, quod effectus in causa determi-
nata habere dicitur in ea sententia, nihilo differt
ab ipsa entitate causa, prout determinata in actu
primo ad ipsum effectum. Compertum est autem
diuersum quid esse ex suo conceptu, causa else in
actu primo determinatam ad effectum nondum actu
existentem, & effectum else futurum. Id, quod
ostendit potest primò: quia Angelus cognoscens
intuitivè causam determinatam in actu primo ad
effectum nondum actu existentem, non ob id præ-
cisè cognoscit intuitivè effectum futurum, vt patet.
Secundò: quia effectum else præteritum aliud quid
est à causa determinata ad illum, vt constat: ergo,
& else futurum. De utraque enim denominatione
pariter est philosophandum. Tertiò: quia laxe est
causa ex se determinata ad effectum, & ille non
est futurus: eo quod impeditur postea talis determi-
nationis.

Disp.X. De variis statib.rerum Quæst.III. 251

natio. Quartò: quia sèpe est effectus futurus, quantio eius causa èquabiliter est ad illum indifferens, vt & ex se videtur notum, & ex dicendis conspi-
cum fiet. Nec refragatur S.Thom. loc. illa 13. cir.
in lib. 1. Perherm. Quia dum negat, posse dici fu-
turm id cuius causa ad utrumlibet indifferens est,
non negat, illud re vera futurum esse, sed tantum
quod nos quantum est ex ordinatione sive disposi-
tione cause. Vnde sèpe dicit, bisariam posse ali-
quid esse futurum. Primi: quia re vera erit in se.
Secundi: quia erit, quantum est ex causa ordina-
tione. Sic 1. part. q. 19. art. 7. ad 2. & clariss. q. 12.
de veris. art. 10. ad 7. Vbi ait. *Aliquid potest dici
esse futurum non solum ex hoc, quod ita erit; sed quia
ita est ordinatum in causis suis, ut sic sit futurum.*
Ex quo pater, futurum effectus, iuxta S.Th.
dixerunt quid esse à determinatione causa, tametsi
ex illa rectè possit inferri. Quintò: id ipsum ostendi-
tur: quia etià causa de presenti non sit, dummodo ea
sit futura, effectus ab illa oriundus futurus erit. Ergo
esse illum futurum non est, quod iam de presenti
sit eius causa determinata ad illum. Sextò: quia tem-
pus, quod vocant imaginarium, qua ratione re ipsa
est, iuxta suppositionem tertiam sine causa est, &
tamen omnes eius partes nondum transfacta futurae
dicuntur. Septimò: quia dato casu, quod ens aliquod
in tempore posset incipere sine causa sua, futurum
re vera esset, antequam inciperet; desilioque entis,
si qua est, vt esse potest, circa omnem causam influ-
xum postea cœuenta, futura dicitur. Ergo ratio
futuri ex suo conceptu à causa re futurae præscin-
dit, atque adeò in ipsa determinatione causalium
confistere nequit.

178 Vnde infertur primò contra secundam senten-
tiā relatan. n. 176. neque in denominatione pro-
ueniente à decreto Dei confistere futuritionem re-
rum. Tum quia aliud est, rem esse decretam, aliud
esse futuram, vt ex se constat. Tum quia, vt actus li-
ber sit futurus, non sit necessarium in Deo decre-
tum determinatum de tali actu (de quo est sermo in
ea opinione) imò si sit exequituum repugnat libertati;
sed sufficit decretum indifferens concurrendi,
de quo *suo loco*. Tum quia tale decretum respectu
peccati futuri absolute repugnat. Tum denique: quia
licet Deus conciperet in tempore sua decreta, vt nos,
res nihilominus per illa decernenda ab aeterno di-
ceretur futura, quin Deus haberet ab aeterno decre-
tum earum. Acedit, quod præterito rerum non est
denominatio defuncta à decreto Dei: Ergo nec
futuratio. Partes etiam temporis independenter à de-
creto actuali Dei sunt futura, quo pacto sunt. Ergo.

179 Secundi: infertur contra sententiam tertiam; ne-
que in transitu, seu habitudine causa ad effectum
confistere futuritionem eius. Tum quia præcinden-
do ab existentia causa datur futuritio quemadmo-
dum, & præteritio, vt vidimus. Tum quia transitus,
seu habitudo causa ad effectum etiam datur respec-
tu effectus prætentis. Si autem dicas, te loqui de
transitu ad effectum prout futurum, & petis principi-
um, & fallum asseris: quia dicas, reddi effectum for-
maliter futurum per id, quod ad ipsum, vt iam fu-
turum, terminatur. Præterquam quod transitus, seu
habitudo causa ad effectum alia à causalitate, quā
causat illum, ad rem non videtur excogitabilis; cau-
salitas autem, & futuritio non sunt formaliter idem,
vt fatis ex se constat.

180 Tertiò: infertur contra sententiam quartam, fu-
turitionem rei neutiquam esse aliquid de prælenti
connexum essentialiter cum existentia, quam res
in sua differentia temporis est habitura. Quia, vt

constat ex dictis, absque omni huiusmodi de præ-
senti conexo cum existentia rei, potest hæc futura
esse sèpeque est, quemadmodum citra omne du-
biū & potest, & sèpe est præterita. Et quidem
omni huiusmodi conexo è medio sublatō, non pos-
se non, aut rem, aut eius negationem esse futuram,
ex dicendis compertum fieri.

Propositio 2.

Rem esse præsentem, sive existentem de præsen- 181
ti nihil est aliud, quam illam habere iam nunc
actualē esse; sive illam iam nunc actu existere in
rerum natura.

Hæc propositio ex terminis notissima est. Con-
stat enim, rem iam nunc habere esse actualē, sive
actu existere in rerum natura, & esse præsentem, seu
de præsenti existere, idem omnino est. Quid autem
sit, rem iā nunc existere actus, iam nunc habere
esse actualē in rerū natura, adeò est ex terminis con-
spicuum, vt amplius non sit explicabile. In scientiis
quippe necesse est, vt quemadmodum dantur prin-
cipia, seu propositiones per se notae non denon-
strabiles per alias, ita dentur termini, sive conce-
ptus obiectui per se noti non explicabiles per alias
notiores, vt non semel notauit. Huiusmodi autem
est conceptus existentia rei iam nunc actualis,
sive rei iam nunc actualiter, atque adeò de prælen-
tis existentis.

Hinc tempus præsens, seu potius pars temporis 182
præsens à futuris, & à præteritis conditum ea
dicenda venit, quæ, qua ratione est, iam nunc
actualiter, sive præsentialiter est. Etenim si sermo
fit de tempore reali consistente in quadam serie
durationum existente realiter, iuxta dicta *supposi-
tione tertia*, ea pars temporis dicitur præsens, quæ
iam nunc est actu existens, iuxta nuper dicta. Si
verò fit sermo de tempore imaginariori consistente
re ipsa in simili serie durationum possibilium, quæ
talium, prout in *eadem suppositione tertia* expolui-
mus; ea pars temporis dicitur præsens, quæ iam
nunc est proxime potens ad existendum. Unica
enim inter omnes potest dumtaxat assignari, quæ
fit iam nunc, atque adeò de presenti proximè po-
tens ad existendum; ea nimirum, quæ iam nunc, at-
que adeò de presenti efficitur, si de statu po-
ssibilitatis ad statum existentiae translata esse. Ceter-
re enim, vt translata pariter ad statum existentiae,
aut efficit præteritæ, aut futura existentialiter; ita
intra statum merè possibilis, aut lunc præteritæ,
aut futura potentialiter, id est, aut iam non habent
potentiam ad existendum: quia potentia earum pro-
xima ad existendum iam præterit, aut nondum ha-
bent, quia nondum accessit. Porro pars temporis,
sive realis, sive imaginariorum, quæ rigorose loquendo
est præsens, non potest non indubibilis esse quoad
extensionem temporalem, atque adeò successivam;
quandoquidem in omni parte, quoad talen exten-
sionem ex aliis composita, non potest non esse ali-
quid aut præteritum, aut futurum, vt constat; quod
ipsum est, eam in rigore præsentem non esse; sed de
hoc plura atibi.

Propositio 3.

Rem esse futuram, aut præteritam nihil est 183
aliud ex conceptu suo, quam exire illam in
tempore, quod prius, aut posterius est tempore
presente, in quo, sive ex quo dicitur illa futura, aut
præterita.

Etenim,

Pharus Scientiarum

252

Etenim, cum dico: *Anti-Christus erit*, quod iudicium cognosco est existentia Anti-Christi respondens temporis, quod praesente, in quo eam iudico, posterius est. Vnde, per tale iudicium duo iudicantur: expressè existentia Anti-Christi in proprio eius tempore, scilicet autem, leu virtualiter, quod tali tempore posterius praesente est, in quo extat iudicium. Quo sit, ut conceptus obiectuum iudicium duo etiam complectatur; directè quidem ipsam Anti-Christi existentiam in proprio tempore, ex connotato autem alterum tempus, cui correspondet de praesenti iudicium ipsum, & relate ad quod dictæ existentia tempore posterius denominatur. Ex quo patet futurionem rei in eo stare, quod res sit existens in tempore, quod est posterius praesente, in quo, sive ex quo dicitur illa esse futura, vti in propositione statuimus. Eodemque prorsus modo philosophandum est de præteritione; nisi, quod haec existentiam rei importat in tempore, quod antecedens est praesente, in quo, sive ex quo dicitur illa esse præterita. Vnde futurio, præterioque rei directè dicunt in suo conceptu prima existentiam rei in tempore posteriori, secunda in priori, quam praesens, ex connotato vero utriusque prælens ipsum, qua tale.

¹⁸⁴ Sed dicet aliquis: haec propositio est vera: *Hodiè est futurus Anti-Christus, & ab aeterno fuit futurus*. Ergo futurio Anti-Christi, quam illa enunciat, iam hodiè est, & ab aeterno fuit: non ergo confitit ea in existentia Anti-Christi, que erit in tempore posteriore prout connotante tempus praesens anteriori, in quo Anti-Christus futurus dicitur. Respondeo, eiūmodi propositionem duplē sensum habere posse. Primum æquivalentem huic: *Hodiè est verum, & ab aeterno fuit verum, Anti-Christum fore*. Secundum huic: *Hodiè, & ab aeterno Anti-Christus erit*. Et in priori quidem sensu, in quo vera est, non enunciat directam, propriam dictam futurionem Anti-Christi, de qua nos tractamu, sed veritatem eius, que ut summum quasi reflexa, impropria dic potest futurio Anti-Christi; à qua veritate etenim dicitur hodiè esse, & ab aeterno fuisse verum, Anti-Christum fore; quatenus hodiè est, & ab aeterno fuit iudicabile iudicio vero, Anti-Christum fore, iuxta viuersalem doctrinam in *quarta suppositione* traditam. In posteriori autem sensu, in quo prædicta propositione directam, & propriam enuntiat futurionem Anti-Christi, tantum absit, vt vera sit, quod potius in terminis ipfis innoluit repugnantiam, vt constat.

¹⁸⁵ Ex quibus infero primò contra plerosque Autores quinta sententia, rem existentem in aliquo tempore, coquere titulo semper quoad tam existentiam posteriorum omnibus temporibus præcedentibus, & priorem sequentibus, non eo ipso esse semper futuram propriam, & directè futurione respectu omnium illorum, & respectu omnium horum præteritam, sed respectu vniuersalique tunc solùm quando illud est prætens. Ob id in *superioribus* dixi, futurionem, præteritionemque rei de connotato dicere in conceptu suo tempus prælens, quatale. Ratio est conspicua: quia conceptus proprius futurionis rei ipissimum est obiectum huius propositionis: *Res erit*. Præteritionis autem huius: *Res fuit*. Constat autem ex se, & ex dictis: Obiectum prime totum hoc expressè, aut tacite cōplete: *Res erit existens in tempore, quod tempore nunc praesente, sive, quod nunc est, præsens posterius natura sua est*. Obiectum autem secunda hoc: *Res fuit existens in tempore, quod tempore nunc praesente, sive, quod nunc est, præ-*

sens, anterius suâ naturâ est. Ex quo patet, aduentum Christi neutquam dici posse iam esse futurum, esto addatu, respectu temporis anterius, in quo Mundus incipit. Sicut nec aduentus Anti-Christi dici potest præteritus adhuc respectu temporis posterius, in quo mundus finitur: quia assertio haec: *Aduentus Christi erit respectu temporis principij mundi*, hunc sensum fallum, & implicitorum efficiet: *Adventus Christi existet in tempore posteriore, quam tempus, quod est praesens modo, respectu temporis principij mundi*. Sicut haec: *Adventus Antichristi fuit respectu temporis finis mundi*. Hunc *Adventus Antichristi existit in tempore anteriore, quam tempus, quod modo est praesens respectu temporis finis mundi*. Pariterque de similibus venit dicendum.

Nihilominus res existens in aliquo tempore ea-¹⁸⁶ tenus dici potest tempore futura respectu omnium temporum præcedentium, præteritaque respectu omnium sequentium futuritione, præteritioneque reflexa, & impropria, quatenus directa, propriaque futurionis eius veritas, hoc est, iudicabilitas per verum iudicium, omni tempori antecedenti responderi, præteritionis autem omni sequenti. Quo iure dicimus, toto tempore ante aduentum Christi verum fuisse, Christum esse venturum & toto tempore post aduentum Christi, aut fuisse, aut esse, aut fore verum, Christum venisse. Similiter, toto tempore ante aduentum Christi, aut fuisse, aut esse, aut fuisse, aut fore verum, Christum venisse. Similiter, toto tempore ante aduentum Anti-Christi, aut fuisse, aut esse, aut fore verum, Anti-Christum esse venturum, & toto tempore post aduentum Anti-Christi, verum fore, Anti-Christum venisse. In quo tamen etiam interuenit, vt cernitur, futurio, præsentia, præteritioque propria, & directa veritatis prædictæ asserta à nobis de praesenti, atque adeò dicens in conceptu suo de connotato tempus praesens, qua tale.

Secundò infero contra nonnullos etiam ex au-¹⁸⁷ thoribus quinta sententia. Ut aliqua res sit futura, necessarium non esse, quod detur eius negatio in tempore, in quo futura dicitur. Pleraque enim hodiè existentia, quorum proinde negatio hodiè non datur, etiam in temporibus sequentibus existentia erunt, verisque proinde dicuntur hodiè fore, sive futura esse in illis. Ex quo patet, eamdem rem bene posse esse simul præsentem, & futuram. Ad cuius distinctionem, qua non est praesens, quo tempore futura dicitur, purè futura nuncupabitur; si cut res possibilis non existens purè possibilis nuncupatur, ad distinctionem rei possibilis, & simul existens. Eodemque pacto de præteritione rei est philosophandum.

Tertiò infero. Quoties res in eodem tempore ¹⁸⁸ existentes ordinem aliquem prioris, & posterioris habent secundum naturam eam, que in signo posteriori est, futuram appellari posse comparatione signi prioris; præteritamque vice versa, que est in signo priori respectu signi posterioris, idque tum directa, tum reflexa futurione, & præteritione, iuxta doctrinam suppositam n. 173. Tamen loquacitudo haec translatitia, subindeque minus propria sit.

Venio iam ad secundum punctum questionis propositum num. 175. Pro quo sit.

Propositio 4.

Rem esse futuram, esse præsentem, & esse præteritam diuerx veritates sunt obiectua comparatione

Disp.X. De variis statib.rerum Quæst.III. 253

tione nostri intellectus, diuersis iudiciis, successuque temporis iudicabiles verè, & non aliter.

Quod sīt diuersæ veritates obiectivæ, iudicabiles à nobis diuersis iudicis, manifestè probatur. Primo: quia si non essent diuersæ veritates obiectivæ, essent utique ex parte obiecti, atque adeo obiectivæ una, & eadem, ut est notissimum. Inde autem fieret, vt intellectus noster iudicans vnam, non posset non eodem iudicio iudicare omnes, cum omnes obiectivæ essent una. Itemque proinde esset iudicare de qualibet re, esse præsentem, atque esse præteritam, & futuram; iudicatioque subinde de præsenti, de præterito, & de futuro non essent diuersa, sed vnum, & idem; contra suppositionem quintam *supra* statutam. Quod utrumque, quam sit absurdum, nemo non videt.

¹⁹¹ Secundo: quia passim affirmamus verè de aliqua re esse præsentem, simul negantes verè de eadem, esse præteritam, aut futuram, & vice versa, ut cunctis notissimum est. Igitur huiusmodi veritates obiectivæ diuersæ sunt; & con sequenter diuersis iudicis iudicabiles: vnam siquidem, eamdemq; obiectivam veritatem de eodem subiecto verè simul affirmari, & negari, impossibile est, ut constat.

¹⁹² Tertiū probare quis posset idem ipsum. Quia præfentia rei vnam dumtaxat mensuram temporis præsentis includit in conceptu suo. Cum tamen futurio præter mensuram temporis præsentis, insuper includat aliam temporis posterioris præsentem; & præteritio præter mensuram etiam præsentis aliam diuer-
sam temporis præsente prioris, ut ex *superius* dictis constat. Hinc namq; sit, eiusmodi veritates obiectivas à diueritate saltem temporum, quæ includunt in se aut directe, aut ex connata non posse non esse diuersas. Ceterum huic probationi non multum fido. Quia licet ciuitinodi tres veritates dicta diuersitatē habeant re vera à diuersitate partium, ex quibus integrè aggregetur; ea tamen nimis materialis est ad propositum; neque eas distinguit in ratione veritatum, qua talium. Siquidem idem penitus aggregatum carumdem partium modo vnam talium veritatum constituit, modo non item ratione diuerforum statuum, in quibus successu temporis repertur, e.g. aggregatum ex his tribus terminis, nempe ex Petro, ex Petri existentia in tempore A præsente, & ex ipso tempore A nunc constituit hanc veritatem de præsenti: *Petrus existit in tempore A*; quam tamen idem penitus aggregatum ex eisdem partibus compositum neque constituit toto tempore antecedente, neq; toto subsequente constituit: quia Petrum existere in tempore A, nunc solum est verè iudicabile iudicio de præsenti, quale non fuit toto tempore antecedente, nec toto subsequenti erit. Similiter aggregatum ex his quatuor terminis, nempe ex Ioanne, & Ioannis existentia in tempore B futuro octo ab hinc annis, ex ipso tempore B, & ex tempore A præsente, nunc constituit hanc veritatem de futuro: *Ioannes existit in tempore B futuro octo ab hinc annis*, quam tamen idem aggregatum ex eisdem omnino partibus constans, neque toto tempore antecedente constituit, neque constituit toto sequente: quia Ioannem esse existitum in tempore B futuro octo ab hinc annis, nunc solum iudicabile est iudicio de futuro, quale non fuit toto tempore antecedente, nec erit toto subsequente. Pariterque censendum est de ceteris huiusmodi. Ex quibus patet, prædictas tres veritates non tam diuersitate partium, ex quibus coalescent, quam à diueritate statuum, ad quos pertinent, diuersas euadere in ratione talium, iuxta dicenda postea.

Pharus Scient. Tom. I.

Vnde quartò probatur planè idem assump̄: quia ¹⁹³ existentia craftina Petri cras erit verè iudicabilis iudicio de præsenti, quali hodie non est iudicabilis verè; & hodie verè est iudicabilis iudicio de futuro, qualibet non erit verè iudicabilis cras, & perendie erit iudicabilis iudicio de præterito, quali neque hodie, neque cras iudicabilis est: ergo existentia craftina Petri, cras habebit veritatem de præsenti, quam non habet hodie, & hodie habet veritatem de futuro, quam cras non habebit; & perendie habebit veritatem de præterito, quam neque habet hodie, neque cras. Idque, quia cras habebit statum, quem hodie non habet, & hodie habet statum, quem cras non habebit, & perendie habebit statum, quem neq; hodie habet, neque cras. Igitur futurio iudicabilis hodie, & præsenta iudicabilis cras, & præteritio iudicabilis perendie de existentia craftina Petri, tres eius veritates obiectivæ diuersæ sunt diuersis iudicis à nostro intellectu iudicabiles. Quod erat ostendendū. Idque ratione diuerforum statuum, quos futurio craftina Petri in esse vera obiectiva, siue iudicabilis verè successu temporis percurrit. Pariterq; philosophandum est de ceteris huiusmodi veritatis.

Hinc iam se prodit ultimum, quod in propositione affiramus: prædictas scilicet veritates successu temporis, & non aliter esse à nobis iudicabiles verè. Certum enim est, non esse à nobis vere iudicabilem existentiam craftinam Petri iudicio de præsenti, donec accedat craftinus dies, neque iudicio de præterito, donec accedat dies perendinus. Sicut neque utique ad hodiernum diem potuimus habere hoc iudicium verum de eadem craftina Petri existentia. *Petrus existit cras*; neque post transactum diem, perendinum poterimus habere hoc. *Petrus exiit heri*. Tantundemque in ceteris quibusque similibus veritatis euenit. Ex quo patet, eas aliter, quam successu temporis non esse à nobis iudicabiles vere. Recognoce eamdem doctrinam tactam supra *disput. 2. quest. 4. conf. 6. & disput. 3. quest. 3.*

Cuius ratio à priori est: quia supposita cuiusvis ¹⁹⁵ rei existentia in quaui temporis mensura nullum est instans in toto tempore, quantumvis utramque infinito, in quo talis existentia relate ad nostrum intellectum non variet suæ cognoscibilis, suæ obiectivæ veritatis statum; siue, quod in idem recedit, nullum est instans, ex quo talis existentia non debat à nobis iudicari iudicio diuerso, ut iudicetur verè. Quæ est admirabilis proprietas existentia in tempore prout ab intellectu nostro iudicabilium. Quod vt per exemplum fiat notius, sint nouem continuati dies A, B, C, D, E, F, G, H, I. Sitque sermo de existentia Petri correspondente eorum medio, E. De qua utique ex die A, solum erit iudicabile à nobis iudicio de futuro ex parte obiecti determinato (vt modo omittant vaga) sic. *Talis existentia erit quanto ab hinc die*. Ex die autem B, solum sic: *Erit quanto ab hinc die*. Ex die C, solum sic: *Erit tertio ab hinc die*. Ex die, vero E, iudicio de præsente solum sic: *Talis existentia iam est*. Ex die autem F, iudicio de præterito solum sic: *Talis existentia secundo retro die fuit*. In die G, solum sic: *tertio retro die fuit*. In die H, solum sic: *quarto retro die fuit*. In die denique I, solum sic: *quinto retro die fuit*. Quæ omnia iudicia diuersa esse, veritatesq; proinde obiectivas eis respondentes diuersas quoque esse, ilsq; solis iudicis, & non aliis, ex illoque mensuris temporis, & non ex aliis verè iudicabiles, palam est. Tantundemque pariter venit dicendum de ceteris aliis iudicis,

Y dicit;

diciis, ac veritatis obiectuius praedicta existentia correspondentiibus ceteris omnibus diebus, atque aeterno mensuris totius temporis antecedentis, atque subsequentis die E, in quo talis existentia ponitur esse.

¹⁹⁶ Quae cum ita sint, colligo primum. Existentia cuiusvis rei vniuersi instanti temporis correspondenti vnicam tantum veritatem obiectuiam de praesentia conuenire, ex eo tamen instanti iudicabilem ab intellectu nostro, in quo est ipsa existentia. De futuro autem, & de praeterito innumeris, in multis infinitas conuenire veritates obiectuias, diuersas ex infinitis instantibus antecedentibus, & subsequentibus illud, in quo est existentia ipsa, perque infinita diuersa iudicia iudicabiles ab intellectu nostro.

Secundum coligo. Quot sunt instantia temporis successuum fluentia, tot actus diuersorum scientiarum comparabiles esse a nobis, totidemque amissibilis successu temporis vniuersi que rei existentia, prout vniuersi mensura temporis correspondenti. Idque ita ut neque possimus eos comparare alterius quam successione eadem instanti temporis successiones, neque possimus iam comparatos retinere, quin eadem pariter successione successum amittamus. Quod etiam mirabile est. Constatque ex doctrina tradita *sopra disp. 2. q. 4. Conf. 6. citata*.

¹⁹⁷ Tertio coligo. Status existentiales vniuersi cuiusvis rei de futuro, de praesente, & de praeterito, veros, & reales status esse, atque etiam inter se diuersos relatim ad intellectum nostrum, penes diversitatem veritatum obiectuiarum ad illos spectantium. Huiusmodi autem veritates, scilicet de futuro, de praesente, & de praeterito vniuersi rei conuenientes, prout existentia in sua temporis mensura, imprimis entitati, & materialiter diuersa sunt a diversitate partium, ex quibus coalescent, iuxta dicta n. 192. Deinde formaliter in ratione veritatum eadem diuersa censentur, quatenus eadem rei existentia non alterius, quam diuersis iudicis, & ex diuersis mensuris temporis est vera a nobis iudicabilis, ut futura, ut praesens, & ut praeterita. Quo etiam iure eiudem existentia status futurionis, praesentiae, & praeteritionis diuersi euadunt inter se. Quomodo autem non solum isti tres sint diuersi, sed intra statum futurionis eiudem existentia infiniti status futurionis diuersi reperiantur, pariterque intra statum praeteritionis infiniti praeteritionis penes infinitas multitudines instantum temporis antecedentium, & subsequentium talis existentiae mensuram, ex dictis *nuper liquidum est.*

¹⁹⁸ Quartu[m] coligo: de diversitate huiusmodi statuum, veritatibusque obiectuiarum ad eos spectantium futurionis, praesentiae, & praeteritionis rerum aliquando existentium, perinde philosophandum esse respectu ad intellectum creatum cognoscentem per proprias species, atque respectu ad nostrum nunc cognoscentem per alienas philosophati sumus. De vroquo enim intellectus, quod ad rem attinet, eadem ratio est procul dubio, ut ex dictis potest quisque perspicere. Vrum autem eadem quoque sit de intellectu increato Dei, ex dicendis *propositis seq. confitabit.*

Propositio 5.

¹⁹⁹ Rem esse futuram, esse praesentem, & esse praeteritam, comparatione intellectus Dei non sunt diuersa veritates successu temporis iudicabiles, vi sunt comparatione nostri intellectus, iuxta *propof. 4.* Tametsi argumenta non levia oppositum videantur probare.

Prior pars propositionis statuitur propera concordem Patrum, atque Theologorum sententiam vnamimenter afferentium, aut supponentium, scienc-

tiam diuinam etiam rerum existentiorum in tempore ita esse immutabilem, invariabilem, & undequam integre eternam, ut nullatenus successu temporis possit augeri, aut minui, nullatenusque subinde posse Deus alius veritas notitiam acquirere, aut amittere in tempore, quam non habuerit ab eterno, aut non sit in eternum habiturus. Si enim futurio, praesentia, & praeteritio rerum aquae essent veritates diuersae comparatione intellectus Dei atque comparatione intellectus nostri, aquae intellectus Dei, atque noster ad eas vere iudicandas expectare deberet mensuras temporis, ex quibus tantum a nobis sunt vere iudicabiles. Unde fieret, ut singulis temporis momentis denuo conceperet Deus iudicia quarundam, totidemque quarundam aliarum iudicia prius concepta deponeat, ut ex dictis *propositis 4. compertum est.* Non ergo futurio, praesentia, & praeteritio rerum diuersae veritates sunt obiectuias comparatione intellectus Dei, ut sunt comparatione intellectus nostri. De quo plura dicenda sunt in *Tract. de scientia.*

Posterior autem propositionis pars non aliter ²⁰⁰ probanda venit, quam exhibet argumenta, quibus contra priorem statutam probari videtur, futurionem, praesentiam, & praeteritionem rerum aliquando existentium perinde relate ad intellectum Dei, atque ad nostrum esse veritates diuersas successu temporis iudicabiles, atque adeo scibiles, & non aliter. Argumenta autem sunt, quae sequuntur.

Sit primum illud vulgare. Deus ante aduentum ²⁰¹ Christi, preceiebat, Christum esse venturum, non autem sciebat venisse modum non praescire, esse venturum, & scire venisse. Tum, quo tempore Christus aduenit, Deus iudicabat, iam Christi aduentum esse praesetem, habere, iam actu existentiam in rerum natura, quod modo iudicare non potest, quia iam non extat Christi aduentus, siitur successu temporis veritate est scientia, & praesentia Dei. Huic argumento communiter responderi solet: Deum cande proflus inuiciencia cognoscisse sepe, semperque cognitum, aduentum Christi pro sua propria meliora temporis existentem, nec non illum relate ad talē mensurā esse praesentem, relate vero ad totum tempus praecedens esse futurum, & relate ad totū subsecvens, esse praeteritum: atque ita modo non cognoscere Deum quidipiam, quod anteā non cognoverit, nec vice versa, unde concludit scientia Dei extrinsecus tantum denominari praesentiam a duratione temporali, quā habent antequam existat obiectum, quo tamen transacto, absque illa sui intrinsecā variatione delimit esse praesentiam, sublata iam ea denominatione priore.

En solutione communem facti argumenti. In qua tamē ego haec tenus quietere non potui. Virgo ille sic primō sub terminis vniuersalioribus. Antequam res existat, Deus non iudicat, eam iam habere existentiam in rerum natura: quia tale iudicium fallit, cum fallit sit, iam rem existere, quo tempore nondum existit. At, quo tempore iam res existit, tunc iudicat Deus, eam iam habere existentiam, quia iam tunc id est verum. Ergo Deus successu temporis acquirit iudicium, quod anteā non habebat. Virgo secundū. Haec propositio prolatā hodie: *Antichristus iam nunc existit omnino falsus est*, prolatā tamē postea, quando Antichristus iam non existens, omnino erit vera, ut est notificandum: Ergo iudicis internū tali propositioni respodens in quocūq; intellectu, cōceptū hodie omnino erit falsū; Cōceptū tamē tunc omnino erit verū. Ergo Deus hodie non habet tale iudicium, habebit tamen, quando Antichristus iam existat, atque ita successu temporis illud acquirer. Virgo tertius. Ideo prae-

cta propositio hodie falsa est, & tempore Antichristi erit vera, quia veritas obiectua, quam illa enunciatur, hodie non datur à parte rei, & tempore Antichristi iam dabatur. Ab eo enim, quod res est, vel non est, diecitur propositio vera, vel falsa secundum Arist. & omnes. Igitur Deus, cui nulla veritas obiectua ex parte rerum sibi habens latere potest, tempore Antichristi cognoscet veritatem obiectuum, quam dicta propositio enunciatur, quia tunc ea dabatur à parte rei, hodie tamen eam non cognoscit, quia hodie non datur. Acquiret ergo scientiam tunc, quam hodie non habet.

²⁰⁴ Hinc nascitur argumentum secundum in hunc modum. Ex his duabus obiectis: *Iam nunc existit Antichristus: Post multos annos existit Antichristus;* primum comparatione nostri intellectus non est verè iudicabile hodie; benè tamen secundum. Tempore tamen Antichristi è conuerso primum erit iudicabile verè; secus secundum, ut ex le patet, & ex dictis prop. 4. Ergo idem dicendum est comparatione intellectus Dei. Probo consequentiam: quia veritas obiectua, à qua obiecta habent esse verè iudicabilia, non est quidquam illis proueniens ab extrinseco; sed modus eiusendi eorum intrinsecus, cum ipsoque à parte rei identificatus, ut affatim, vniuersaliter monstratur est supra q. 1. prop. 1. proindeq; nequaque possum aliquia obiecta quo ad veritatem obiectuum, quam re ipsa in se habent relata ab unum intellectum esse verè iudicabilia; fecus relata ad alium. Obiecta autem predicta quo ad veritatem obiectuum, quam in se re ipsa habent pro diuersis temporibus, & non alter, pro eisdem diuersis temporibus, & non alter iudicabilia verè sunt ab intellectu nostro. Igitur pro eisdem diuersis temporibus, & non alter euident quoque iudicabilia ab intellectu Dei, scientiam ergo Dei pro talium temporum varietate subire aliquam varietatem necessarium videtur.

²⁰⁵ Confirmatur primò: quia non potest villa propositio esse vera, nisi verificatum aliud eius detur ex parte rerum, nec potest villa propositio esse falsa, nisi de sit ex parte rerum omne eius verificatum, ut est nonnullum: Ergo, cùm propositio ista: *Iam nunc existit Antichristus,* hodie sit prorsus falsa: futura prorsus vera tempore Anti-Christi, hodie non habet ex parte rerum verificatum, quod tunc habebit. At Deus nec potest habere scientiam de obiecto propositionis nullum verificatum habentis, quia talis scientia esset falsa; nec potest carere scientia de verificatio propositiois: quia eo ipso, quod illud est tale, est quid scibile verè; & Deus ignorare non potest, quod est scibile verè, ut constat. Ergo Deus nequabit non tempore Antichristi habere scientiam, quam modò non habet de verificatio, quod tunc dicta propositio habebit, & modò non habet.

²⁰⁶ Confirmatur secundò. Verissimum hodie est, Antichristum nondum existere in sua temporis mensura, quia verissimum etiam est, talem mensuram temporis nondum adesse: Ergo Deus iudicat hodie, Antichristum nondum existere in sua temporis mensura. At accedet tali mensura, nequabit non iudicare oppositum: quia tunc oppositum erit verum: Ergo, vel habebit tunc Deus duo iudicia opposita; quod est impossibile; vel deposito iudicio, quod modò habet, oppositum concipiet. Quo habetur intentum.

Confirmatur tertio. Testetur Deus hodie, ut potest, exterius, Antichristum nondum existere. Inquiero nunc; vel Deus hodie habet internum iudicium tali exteriori testimonio respondens, quo interius pariter iudicat, Antichristum nondum existere; vel non

habet? Si non habet. Ergo testatur, quod nescit, seu quod non iudicat. Quod plane ipsi est impossibile. Si habet. Non potest non per Antichristi adventum amittere tale iudicium, & oppositum comparare, quandoquidem tempore Antichristi neque in predicto testimonio, neque in predicto iudicio, ut pote iam tunc falso persistere poterit. Quo fieri, ut iudicium oppositum iam tunc verum nequeat non comparare, ut pote omnino necessitatis ad sciendum omne verum. Quo iterum habetur intentum.

Tertium argumentum. Si Deus non acquirit ²⁰⁷ illam scientiam lucceſſu temporis, Deus hodie prorsus ignorat, in quoniam die viuit, & regnat. At hoc absurdum est, vel homine indignum, cui probro ducitur, nescire, quinam dies sit, in quo viuit: Ergo. Probatur antecedens: accipit pro exemplo septem diebus continuus integræ hebdomade quibus, certum est, Deum successuè coexistere, ita ut prius coexistat diei dominico, deinde feria secunda, postea tertia, & ita deinceps. Etenim, si Deus nullam lucceſſu temporis scientiam acquirit, ex quoque coram septem dierum, cognoscit quidquid in omnibus, & singulis cognoscibile est, quoad existentiam ipsorum, & propriam coexistentiali cum illis praesentem, prateritam, & futuram, ut certissimum. Hinc autem plane sequitur, idem prorsus scire Deum, & iudicare de existentia ferie tertiae, deque sua coexistentiali cum illa, quando illi iam de praesenti coexistit, ac quando de praesenti coexistit aliis, & è conuerso. Ergo existente iam de praesenti feria tertia, non amplius scit Deus de illa, deque sua coexistentiali cum illa, quam existente iam de praesenti qualibet alia. Siquidem de omnibus iudicat semper idem, sive illis coexistat iam, sive fecit. Ergo nescit Deus in quanam carum præ reliquis iam existit, quænam earum ea sit, cui ipse de praesenti coexistit. Quod ipsum est, nescire Deum, in quoniam die viuit, & regnat.

Confirmatur, & declaratur primò. Ut Deus sciat ²⁰⁸ in quoniam die huius hebdomadæ præ reliquis iam nunc viuit, & regnat, aliquid peculiare debet iam nunc scire de tali die, quod non scit de aliis, nimirum, sive iam nunc illi præ reliquis coexistere, sed si de omnibus semper scit idem, nihil de tali die scit peculiare, quod non scit de aliis. Ergo si de omnibus semper scit idem, nescit profecto, in quoniam præ aliis iam nunc viuit, & regnat.

Confirmatur secundò. Interroganti mihi, quoniam dies huius hebdomadæ hodiernus sit, Luna ne, an Martis, an Mercurij, an Iouis, an alius; vel potest mihi Deus respondere, esse diem Iouis, ut verè est, non verè Luna, aut Martis, aut Mercurij, aut alius; vel non potest? Si non potest. Ergo nescit Deus, quoniam dies huius hebdomadæ sit hodiernus, quod ipsum est, nescire ipsum, in quo die viuit. Si autem potest. Ergo Deus, qui non potest affirmare, quod nescit, aliquid peculiare scit hodie de die Iouis, quod non scit de aliis, scilicet iam nunc ipsum esse praesentem, quodque de ipso die Iouis heri non sciebat, & habetur intentum. Siquidem eidem interrogationi heri à me factæ non posset heri Deus respondere, esse diem Iouis: quia falsum dicere; quandoquidem hesternus dies non Iouis sed Mercurij fuit.

Confirmatur tertio. Quia si Deus successu temporis nullam scientiam acquirit, nescit Deus hodie, an Mundus iam sit à se productus, an postea producendus: quia nescit, an ea temporis mensura, in qua eum producere decreuit, accesserit iam, an potius adhuc maneat futura. Si enim nihil modo scit Deus de coexistentiali Mundi cum tali temporis

²⁰⁹ Y 1 mensura,

mensura, quod non scierit ante Mundi creationē, vt tunc non sciebat, Mundum iam esse tunc productū in illa: quia verē tunc nondum erat in illa produc̄s, quia nondum illa accelerat: ita neque se fit modo. Ignorat igitur Deus hodie, an Mundus sit iam a se productus; necne. Quod planē videtur absurdum. Et sanē non satis videtur intelligibile, quomodo Deus, quo tempore ab eius omnipotencia physice egreduntur creature, possit non acquirere denud aliquam veluti experimentalē notitiam productionis eorum, a se non præhabitam ante adventum talis productionis, talique quasi experientia physica eius. Videtur igitur dicendum, talem eum notitiam successū temporis, dum cuncta produxit, comparare, in diesque comparare.

²¹² 212 Confirmatur quartū. Quia nisi Deus successū temporis scientiam acquirat, vniuersaliter nullius existentias differentias de futuro, de præsenti, & de præterito discerneret, ut constare ex dictis videtur. Hoc autem, quis non censeat absurdum? Quādoquidem huiusmodi differentias verē dantur à parte rei, verēque proinde sunt discernibiles a quouis intellectu, ut etiam ex dictis videtur constare, à nostro dilernuntur de factō, ut *proposit. 4. monstratum est.*

²¹³ 213 Vnde iam quartum argumentum à priori desumitur hoc pæcto. Eſe rem futuram, eſe præsentem, & eſe præteritam à parte rei sunt modi eſlendi eius diuersi, idque successū temporis, cū tota eorum diuersitas in temporis successione fundetur. Igitur à parte rei sunt vera quādam obiectiva diuersa, seu veritates obiectiva diuersa, idque etiam successū temporis. Siquidem vera obiectiva diuersa, seu veritates obiectiva diuersa vniuersalia sunt rei, ut in tota hac disputatione sumuntur, aliud non sunt à modis diuersis effendi eius, prout ex dictis in illa constat. At, quā ratione vnuquodque eſt obiectum verū, seu veritas obiectiva eadem, & non alia euadit iudicabile verē ab omni intellectu cognoscitio veritatis: Igitur, eſe rem futuram, eſe præsentem, & eſe præteritam veritates obiectiva diuersae sunt, seu vera obiectiva diuersa successū temporis, & non aliter verē iudicabili ab omni intellectu cognoscitio veritatis: atq; adē ab intellectu diuino. Totus discursus est legitimus, solumque primum antecedens, cui nittitur, indiget probatione. Probatur autem primò. Quia ex ipsis terminis videtur fatus superque notum, diuersum quid eſt in vnaquaque re eſe, eam iam actū existentem in rerum natura, atq; fore postea extitaram, vel antea extitit, atque adē diuersos eſe modos eſlēndi eius à parte rei eſe futuram, eſe præsentem, & eſe præteritam; idque successū temporis. Siquidem antequam existat eſt futura, dum existit eſt præfens, & postquam extitit eſt præterita. Secundò probatur: quia futurio, præsentio, & præteritio vniuersalia sunt diuersas à parte rei proprietas fortuita, quod manifestum indicium eſt realis earum diuersitatis. Etenim vnaquaque res eam est præterita sub nullam cadit potestatē, cū tamē sub aliquam cadat, dum eſt futura, aut præfens. Inde enim ortū vulgare illud axioma. *Ad præteritum non datur potentia*, sicut datur ad futurum & præfens. De quo nos egimus suprā *disp. 8. q. 4.* Deinde vnaquaque res, dum præfens eſt, dumtaxat cadit sub libertatem etiam diuinam, non item dum eſt præterita, vel futura. Ob id enim Deus hodie non eſt proxime liber ad producendam durationem craftinam mundi, ſicut cras eſt, ad producendam autem hesterianam, ne remotam quidem habet iam Deus hodie libertatem, ſeu potestatē. Præterea, duratio mundi hodierna hodie dumtaxat eſt possibilis proximē: toto enim tempore antec-

dente, remota tantum fuit possibilis, & toto tempore ſubsequentē, ne remota quidem possibilis eſt. Ex quibus omnibus videtur concludi, vnamquamque rem, ut ſubit ſuccellū temporis diuersos modos eſlēndi, atque adē diuersas veritates obiectivas, & conſequenter diuersos ſtatus futuræ, prætentis, & præteritæ; ita quoque diuerſa iudicia Dei ſuccellū temporis ſubire, ſeu terminare. Quod erat intentionis argumenti.

Confirmatur primò. Quia ſicut poſſibilitas, futurio conditionata, & futurio abſoluta vniuersalia ſunt obiectivas veritates cui diuersa ratione diuersorum ſtatuum ita ordinata ſecundum ſeriem prioritatis, & posteritatis naturæ, ut ne à Deo quidem ſint cognoscibiles aliter, quam ſuo ordine, prima videlicet in primo ſigno, ſecunda in ſecundo, & tercia in tertio, & ideo scientia diuina de poſſibilitate prior naturæ eſt, quam scientia de futurione conditionata, & hæc prior, quam scientia de futurione abſoluta, ut ex communi Theologorum ſententiæ videbimus in *irat. de scientia*. Ita futurio, præſentia, & præteritio vniuersalia que rei tres ſunt obiectivas veritates eius diuersa ratione diuersorum ſtatuum ita ordinata, ſecundum ſeriem prioritatis, & posteritatis temporis, ut ne à Deo quidem videantur cognoscibiles eſſe aliter, quam ſuo ordine. Prima videlicet in tempore antecedente rei existentiam; ſecunda in ipſo tempore existentiam; & tercia in tempore ſubsequentem, ita ut scientia de futurione in ſolo tempore antecedente rei existentiam, & scientia de præſentia in ſolo tempore existentiam, & scientia de præterione in ſolo tempore ſubsequentem poſſit exiſtere.

Confirmatur ſecundò. Quia veritas obiectiva ²¹⁴ æquæ, ac obiectiva bonitas eſt paſſio entis. Sed eis iam actū existens, atque poſſellum aliter eſt bonum, & amabile, quam dum eſt futurum, & poſſendum, aut præteritum, & amissum, idque per diuersos actus voluntatis ſuccellū temporis ſelicibiles, & non aliter, ut ſtatim comprobabo. Ergo eis iam actū existens aliter etiam eſt verum, & cognoscibile, quam dum eſt futurum, aut præteritum; idque ſimiliter per diuersos actus intellectus ſuccellū temporis comparabileſ.

Vnde hī quintum argumentum. A differentiis ²¹⁵ futuræ præſentis, & præteritæ ſunt vnaquaque res ſuccellū temporis diuersis bonitatibus bona, & amabilis, diuersive malitiis mala, & odibilis; idque per diuersos actus voluntatis ſuccellū etiam temporis producibiles, & non aliter, atque ita diuersis temporis mensuris ſuape natura alligatos. Ergo & ab eisdē differentiis ſunt vnaquaque res pariter ſuccellū temporis vera, & cognoscibilis; idque ſimiliter per diuersos actus intellectus ſuccellū temporis producibiles, & non aliter. Consequētia eſt bona: quia nullum idoneum diſcriben excoſitabile eſt. Antecedens autem probatur. Quia bonum, dum iam eſt præfens, & poſſellum affectū gaudij amabile eſt; non vero affectū desiderij, aut ſper: eſt contra verū, dum eſt futurum ſui desiderij, & ſpem terminare valet non item gaudium, cū tamē dum præteritum eſt, iam nullo horum affectū amabile ſit. Malum ſimiliter, quā præfens tristitia, quā futurum timorem, quā præteritum neutrum horum affectū terminare valet. Vnde fit, gaudium, & tristitia ſolum poſſe habere existentiam in ipſa mensura temporis, quā bonum, aut malum eſt præfens: desiderium autem ſpem, & timorem ſolum in mensura antecedētēs in ſubsequente autem, nullū eorum affectū ſunt exiſtere poſſe. Et quidem hæc in nobis ita ſe habere, nemo negare potheſt, vel ipsa enim experientia eſt notissimum. Vnde

Disp.X. De variis statib.rerum Quæst.III. 257

Vnde ad D̄eum etiam argumentum transfertur quia non videtur posse, D̄eum etiam habere affectum gaudij de bono præsenti, qua tali, diuersum suop̄tē cōceptu ab affectu desiderij de bono futuro; qui proinde affectus certis mensuris temporis erunt suapte essentia alligati. Et quidem de affectu desiderij efficacis etiam diuini non posse versari circa præteritū, videtur ex se notum: quia talis affectus ex suo concep̄to conatus quidem est, quo voluntas conatur ponere existentem rem, quam desiderat, in aliqua temporis mensura. Nulla autem voluntas conari potest ponere rem existentem in mensurā temporis iam præterita: quia id evidenter est impossibile. Quo iure, omne decreta efficax Dei, postquam suo munere functum est, ponendo existentem rem decretam in sua temporis mensura non videtur posse vlt̄rius amplius darare. Cessabunt igitur omnia decreta Dei efficacia successu temporis. Id, quod singulariter quidem; sed ingenui confitetur, & absque hæsitacione docet doct̄ls Galp. Hurt. I.p. *Tract. de voluntate*. Nec mirum, cum vix videatur intelligibile, quod Deus eodem decreto, eodemque subinde suae voluntatis conatu, quo creavit Adamum in sua temporis mensura, conetur adhuc hodiē, eodemque prorsus modo, ac tunc, in eadem temporis mensura iamdudum præterita ponere illum existentem, cū tamen hæ posatio iam hodiē prorsus sit impossibilis. Ex quibus videtur cōcludi, voluntatē diuinā, quæ nō minùs est immutabilis, quam intellec̄tus, successu temporis posse variare suos actus; quo posito cōsequeretur in futuris, intellec̄tū quoque posse variare suos.

²¹⁷ Sextum, & vlt̄m argumentum esse potest. Quod huiusmodi variatio actuum scientie diuinæ successu temporis obueniens Deo, non ex imbecillitate intellec̄tus, vt obuenire solet creaturis, sed ex eo, quod obiecta aliter, quam successu temporis non sunt verè sc̄ibilia, ex nullo capite videtur repugnare, vt pote nullam omnī imperfectionem appingen̄s ip̄i Deo. Imprimis enim nulla imperfectione est, sed summa perfec̄tio intellec̄tus diuini, carere in uno tempore scientiā, quam habet in alio; eo quod obiectum ex primo non est iudicabile verè, vt est ex secundo. Sicut nulla imperfectione, sed summa perfec̄tio est intellec̄tus diuini carere per totam æternitatem scientiā, quam potuit habere, eo quod obiectum non fuit ab æterno, vt potuit, iudicabile verè. Itaque illi pro omni tempore defec̄tibilem scientiam contingentium, quam Deus habet, de facto que deficere aliam, quam potuit habere, nō quidem quoad entitatem indistinctam à Deo, sed quoad denominationem, qua ipsum denominat scientem, idque ad defectum veritatis obiectorum cognoscibilium nullā imperfectionem dicit, vt est certissimum. Qui igitur imperfectionem dicit, pro aliquibus tantum partibus temporis, & non pro aliis pariter, & eodem titulo defec̄tibilem esse, aut deficere. Deinde, neque est imperfectione in actibus scientie successu temporis Deo obuenientibus certis mensuris temporis, quibus respondent quoad denominationem dumtaxat illi subiectiū alligatos suapte naturā, seu connexos cum illis, quandoquidem omnis actus scientiā diuinā pariter quoad denominationem titulo suo infallibilitatis cum suo obiecto, quantumvis vidi, obiectiū connexus est suapte naturā absque omni prorsus imperfectione, est etiam certissimum. Quo sit, vt qui pro obiecto habent ipsas mensuras temporis obiectiū sint connexi cum illis citra omnē dubium. Si enim in actu, quo Deus vnde cumque iudicat existere instans A, non est imperfectione esse connexum cum eo, vt cum suo obiecto, quatenus

Pharus Scient. Tom. I.

si instans A, deficeret, ille esset falsus; quod ei repugnat. Cur in actu, quo Deus in ipso instanti A, iā existens iudicat esse illud sibi præfens erit imperfectio esse eidē subiectiū alligatum, quatenus si talis actus existeret in instanti antecedente, aut subsequente, falsus quoque esset; quod pariter repugnat illi? Certe ex prædictis capitibus actibus scientiæ successu temporis Deo aduentientibus nulla imperfectio adscribitur. Aliud autē caput, vnde adcribatur, non videtur excogitabile.

Viderunt horum argumentorum difficultatem ²¹⁸ propositam à me olim in *Tract. de scientiæ Recentes* quidam ex nostris; facileque illam se dissoluere arbitrati sunt ex principiis a se statutis de futurorum omnium præsentia in æternitate diuinā. Principia autem sunt huiusmodi. Primum. Eternitatem intrinsecam Dei durationem eius esse ex vnā parte prorsus indubitabilem, ut pote prorsus indistinctam à Deo; ex aliā vix suapte essentia constitutem Deum ipsum durantem, sive existentem in omni tempore, & quæ, ac immensitas intrinseca Dei præsentia est indubitabilis eius, constituens eundem præsentem, sive existentem in omni loco. Secundum. Eternitatem intrinsecam Dei, & durationem cuiusvis creaturae cuius tempori respondentem, omnino simultaneas esse in existendo absque vlo ordine prioris, & posterioris; perinde ac duas durationes create eidem mensura temporis respondentes simultaneae sunt. Tertium. Cuncta existentia, atque adeò durantia in quovis tempore physicè esse coexistentia æternitati Dei, atque adeò præsentia illi. Quartum. Nullam rem existentem in quovis tempore comparatione æternitatis intrinsecæ Dei esse futuram, aut præteritam: quia omnis est præfens, vt dictum; quidquid sit de futurione, & præteritione quam vnaquaque habet respectu ad varia tempora extrinseca Dei.

Ex his inferunt, afferuntque, Deum iudicium de præsenti dumtaxat habere omnium rerum existentium in tempore, illudque fixum, stabile, ac prorsus invariabile, quo semper, atque adeò ab æterno, & in æternum iudicat, vnamquamque earum iam sibi præsentem, seu coexistentem esse. Qua sola afferitione putant se omnibus argumentis factis latifuscisse; quasi illa dumtaxat habeant locum respectu nostri, quorū durationi præsenti, sub quā, dum iudicamus, sumus, nō cætera cuncta existentia præsenta sunt, vt sunt durationi diuinæ, sed quādam præsenta, quādam præterita, & quādam futura, quæ, vt talia subinde veniunt à nobis iudicadas, secus à Deo.

Cæterum per doctrinam istam argumentis à nobis factis non latifueri offendit. Primo: quia licet nulla duratio creaturæ (quā nobiscū superadditam ponunt h̄i Recentes) sit positivè futura, aut præterita respectu durationis intrinsecæ Dei, quia nulla est posterior, aut prior illa suapte naturā. Hinc tamen non sequitur, quanlibet durationem creaturæ semper esse positivè præsentem, seu coexistentem durationi intrinsecæ Dei. Positiva liquide coexistentia duorum extremorum virtusque existentiam dicit in suo concep̄to. Constat autem, non semper existere quanlibet durationem creaturæ. Ex quo sit primò; ita illi omnes durationes creaturarum physicè præsentes, seu coexistentes æternitati Dei, vt non simul, sed successiū tales sint, eo quod ipsa successiū habent existere in quo differt æternitas ab immensitate Dei, cui simul coexistentes, atque adeò præsentes sunt omnes præsenta locales creaturarum. Secundò sit, Deum non posse habere hodiē iudicium hoc de præsenti:

Y 3 Anii

Antichristus iam nunc existit: quia nondum Antichristus existens est. Dices, posse quidem, si illae particulae *iam nunc* denotent non in *hanc* praesens temporis extrinseci, sed in *hanc* aeternitatis intrinseci Dei. Contra tamen primò Ergo iam Deus saltem non potest habere hodie iudicium de praesenti tendens in Antichristi existentia, & connotans suapte essentia instans temporis extrinseci praesens, quātale, quod, quantum sit inconveniens, patebit ex dicendis. Contra secundò: quia Antichristus non coexistit Deo in sola duratione intrinseca Dei, sed insuper in propria, cum utramque importet coexistentia Antichristi, & Dei: Ergo particula *iam nunc*, non possunt denotare solum instans aeternitatis Dei; ut sic enim iudicium de quo agimus, falso esset. Sed neque possunt denotare coniunctum utriusque praedictæ durationis, si tale iudicium sit de praesente, erit enim idem falso: quia tale coniunctum defecit Antichristi, nondum est in se praesens. Tale ergo iudicium, quocumque modo explicetur obiectum eius, in Deo hodie existere nequit. Quo tota aduersariorum doctrina ruit.

Dicunt; prædictum coniunctum durationum iam nunc esse praesens, si particula *iam nunc*, neque ad ullum tempus extrinsecum, neque ad solam durationem Dei referantur; sed ad utramque Antichristi, & Dei, ex quibus coalescit ipsum coniunctum: quia eius praesentia aliud non est a simultanea starum partium coexistentia ab ipsis partibus, ab ipsoque proinde coniuncto re ipsa indistincta. Sed contra est: quod licet duratio Antichristi positivè non sit posterior duratione intrinseca Dei, atque adeò nec positivè sit futura comparatio eius, ut diximus; hodie tamen negatius est posterior, futuraque respectu ipsius etiam secundum se præcise consideratæ, & non reduplicatiæ prout hodie existentes, & ideo hodie non sunt simultaneæ existentia, vt erunt tempore Antichristi: quia eo ipso, quod duratio intrinseca Dei existit hodie, & consequenter nondum existit in tempore posteriore Antichristi, nondum ad ipsam quantumvis secundum se præcise consideratam acescit Antichristi tempus, & consequenter nondum ipsi coexistit duratio Antichristi, nondumq; proinde praesens est coniunctū ex durationibus Antichristi, & Dei. Quo tandem fit, ut ad ipsum nequeant cim veritate referri supra dicta particula, utpote significatiæ praesentia eius. Concluditur igitur, prædictum iudicium: *Antichristus iam nunc existit*, quocumque modo explicetur obiectum eius, non posse non hodie falso esse, atque idcirco in Deo hodie reperi non posse; ne dum ab aeterno, in aeternum, & proflus semper.

Sed est habeat Deus iudicium de praesenti fixum, stabile, & semper durans omnium rerum existentium in tempore, quo iudicet, utnamquamque earum sibi iam esse coexistentem, quæ ad eam praesentem, ut docent Recentiores præfati. Quidnam id interest ad infingendam nostrorum argumentorum vim? Nihil profecto. Cum illa eo tendat, ut probent per scientiam semper stabilem, & proflus invariabilem, quacunq; ea sit, neutiquam posse Deum discernere differentias, atq; ad eam nec certe veritates obiectuas futuritionis, praesentia, & præteritionis, quas res existentes successu temporis fortuantur, neq; aliter quam successu temporis, atque ad eam per scientiam successu temporis comparabilem, singulisque mensuris temporis affixam, utpote ipsas connotantes suapte essentia scibiles esse videntur, ut ipsa argumenta recolent, attentiusque considerant, quam Recentiores considerarunt conspicuum fiet. Ex quo

patet, non obstante Recentiorum doctrinam, omnino illa in suo robore permanere.

Itaque; per argumenta à nobis contra statutam propositionem facta adhuc fuaderi videtur, futuritionem, praesentiam, atque præteritionem rerum veritates obiectuas earum esse, successu temporis, & non alter eis conuenientes, quarum subinde scientiam Deus non potest non successu temporis acquirere, & amittere. Si fallacia sunt, ego profectò meam ignorantiam, atque imbecillitatem profiteor; nec leio, nec possum eorum fallaciam cum aliqua satisfactiōne detegere. Quare in hac parte doceri cupiens ab aliis solutionem expecto. Neque enim, vel commune mihi patet effigium infinitatis, atque eminentia scientie diuinæ, ut dicam, posse per illam invariataam attigi denuo veritatem nouam successu temporis accedentem. Hoc enim esset manus dare, & propositioni ex omnium sententia statuta contravenire. Si enim semel concedatur, Deum modo iudicare, existere iam nunc de praesenti in rerum natura hodiernum diem, & res omnes ei coexistentes, quod tamen heri nec iudicabat, nec poterat, prout argumenta dicta contentantur: parum ad rem refert, quod dicatur, id fieri per scientiam ab aeterno prehabitant, vel decursu temporis acquisitam; sicuti parum ad rem refert, quod dicatur, futurum contingens cognosci à Deo per eandem scientiam necessariam, quā se ipsum noscit, vt multi loquuntur, vel per diuersam liberam, vt loquuntur alij, dummodo ab omnibus asserratur, Deum aliquid indicare de futuro contingente, quod non iudicaret, si illud non esset futurum. Altera enim controversia ferè est de modo loquendi, & nata ex varietate opinionum circa constitutionem actus liberi Dei. Etenim propositio stabilita iuxta sententiam omnium, omnem nouam denominationem scientis, vel iudicantis aliquid decus temporis acquisitam, intendit remouere à Deo, & in eo sensu statuit, scientiam Dei successu temporis invariabilem esse.

Posset fortasse aliquis audacior, quam ego, putare, absque ullo inconveniente concedi posse scientiam Dei liberam successu temporis acquiri, & amitti circa eas veritates, que solum decursu temporis, atque ad eam ex certis dumtaxat ipsius temporis mensuris sunt cognoscibiles: quia hoc nec aliquid imperfectionis præ se fert, ut probat argumentum sextum supra possum, nec sacra Scriptura, aut Partibus videtur aduersari. Patres enim, in modò, & Scholastici solum vident remouere à scientia Dei variationem circa veritates semper, & ex omni tempore à Deo cognoscibiles, tanquam Deo repugnante, & eius immutabilitati, quam scripturæ statuant aduersam, quandoquidem sola haec supponeret, in Deo ignorantiam, argueretque mutabilitatem Deo impossibilem, ut videbimus in tract. de scientia. Quæ imperfectiones longè absunt a variazione circa veritates non semper, sed successu tantum temporis cognoscibiles, quales argumenta prædicta videntur adtruire. Adde, intellectum diuinum via eademque sententia stabili, invariabili, & undeque aeterno censi, & dici posse cognoscere utnamquamq; rem existētem, quatenus continuo quodam & undeque aeterno trahit iudiciorum eamdem existentiam eius inceter, semperque inuetur tameth huiusmodi iudicia in singulis momentis temporis diuersa sint quoad denominationem, quatenus ex diuersis distantiis temporalibus, atque ad eam quoad veritates talis existentiae diuersas ratione diuersorum eius statuum attingunt illam. Quemadmodum

admodum vna, eademque visione corporea censent oculi videre obiectum, quod in eorum prospectu continua, & successivo motu mouetur, tametsi talis visio singulis momentis temporis diuersa sit physice quatenus ex diuersis distatibus, perque diuersas lineas tendit in illud. Quo etiam pacto exponi possent Theologi, & Patres, dum scientiam diuinam de unaquaque re contingente eandem semper, & invariabilem prædicant. Nihilominus ego in re tam gravi non audeo huiusmodi limitationes appingere viuieribus loquutionibus Patrum, & Theologorum ab solutè, & sine limitatione afferentium tantum quid certum, scientiam Dei decursu temporis neque augeri, nec minui posse, nec variationem villam pati. Quare, malo sulpicio iudicio veritatem à Doctoribus mihi tradendam expectare, quam meis argumentis forè delusus, de noua notitia decursu temporis acquifita præsumere; persilens interim in propositione ex eorumdem Patrum, & Theologorum concordi sententiâ suprà statuta. De qua plura dicenda venient in *Tract.* de scientia.

²¹⁵ Restat nunc, vt pro tertia quætionis parte breuiter adnotemus. Primo futuritionem, præsentiam, atque præteritionem rerum aliam absolutam, aliam conditionatam esse: quia omnis status existentialis, siue conditionis, siue absolutus, rufus in statum futuritionis, prætentia, & præteritionis diuidendum venit; eo quod quidquid quoquo modo existit, in aliquo tempore existat, necesse est. Omne autem tempus, vel futurum esse debet, vel præsens, vel præteritum.

²¹⁶ Secundo. Futurito, præsentia, & præteritio rerum siue absoluta, siue conditionata, alia contingentes, alia necessariæ: quia non solum, quæ contingenter, sed etiam, quæ necessariò existunt eas tres differentias, statuive existendi subire possunt: siquidem prout existentia, seu potius prout extitura in tempore futuro dici possunt futura, & præsentia prout in præsente, & præterita prout in præterito.

²¹⁷ Tertio. Futurito, præsentia, & præteritio rerum aut positiva esse potest, aut negativa: erit positiva, si rei positivæ conueniat; negativa autem, si negationi; sed de hoc plura dicemus quæst. sequenti.

²¹⁸ Quartio. Futurito, & præteritio rerum aut determinata, aut vaga potest esse; idque, vel ex parte ipsarum rerum futurorum, aut præteritarum; vel ex parte temporum, in quibus illæ sunt futura, aut præterita. Erit ex parte rerum determinata, si res future, aut præterite determinata sint: vaga autem, si vaga, iuxta dicta de rebus, siue de veritatis rerum vagis quæst. 2. Ex parte autem temporum determinata erit, si mensura temporum, in quibus res dicuntur future, aut præterita determinata fuerint; ut cum dicimus: *vigesimo ab hinc die erit pluvia: Trigesimo ab hinc retro anno natus est Petrus.* Vaga vero cum tales mensurae vagæ fuerint, vt si dicamus: *aliquo subsequentum annorum nasciturus est Antichristus: in aliquo precedentium annorum natus est Christus.* Pariterque in similibus.

Q V A E S T I O IV.

Quænam veritates obiectiva in speciali pertineant ad singulos status, de quibus in precedentibus questionibus tractatam est.

Pro resolutione huius questionis supponendum ²¹⁹ est primò. Nos cognoscentes per species alienas multos conceptus obiectiuos habere posse, quos cognoscentes per proprias non possunt habere: quia quod cognoscitur per propriam speciem per se, & in se cognoscitur, indeque fit, vt non possit non habere obiectiuum in mente cognoscens idem omnino esse, quod de suo, siue quidquatuor habet re vera in se. Quod vero cognoscitur per speciem alienam, per alienum substitutum, siue in alieno substituto cognoscitur, atque adeò aliud est obiectiuum in mente cognoscens ab eo, quod re ipsa est in se. Vnde sequitur, à cognoscentibus per proprias species multa non esse concepibilia, eo quod de suo, & in se re vera nullum esse concepibile habent; que tamen à cognoscentibus per species alienas concepibilia sunt; eo quod in alieno substituto esse aliquod obiectiuum, atque adeò concepibile habere possunt, quod non habent in se, prout latè *disputatione 2. quæst. 3.* ostensum est. Ex quo rufus efficitur, vt à cognoscentibus per species proprias nullatenus possint concepi identificata extrema, quæ in se, & de suo distincta sunt; pariterque nullatenus possint concepi distincta extrema, quæ in se, & de suo sunt unum, & idem. Cum tamen à nobis per species alienas passim concipiatur identificata, & adunata extrema, quæ in se sunt distincta, & plura, distinctaque vice versa, & plura, quæ in se sunt idem, & prorsus unum, vt constat ex dictis loco citato, ampliusque constabit ex dicendis *disp. 13. quæst. 9. & seqq.* Similiter negationes rerum per proprias species concepi nequeunt; bene tamen per alienas, quia nullum esse habent in se concepibile, bene tamen in substituto alieno, vt vidimus *disputatione 9. quæst. 3.*

Secondò supponendum est, iudicium negativum ²²⁰ cuiusvis intellectus in receitu quodam à re, que negatur considerare, vt explicauimus *disp. 2. quæst. 4.* Unde necessario supponit apprehensionem rei, quæ negatur, iuxta ibi dicta. Ex quo fit, id solum à quo vis intellectu negari posse iudicio negatio, quod ab eodem apprehendi, siue concepi potest; atque ita, quæ à cognoscentibus per species proprias non sunt concepibilia, iuxta suppositionem primam, non solum non affirmatiæ, sed neque negatiæ sunt ab ipsis iudicabila: tametsi à cognoscentibus per species alienas vitroque modo iudicabila sint, eo ipso, quod ab ipsis concepibilia sunt.

Eis his supponendum est tertio. Ea solum obiecta, quæ à cognoscentibus per species proprias sunt re vere iudicabilia affirmatiæ, aut negatiæ, habere in se re ipsa veritatem obiectuum, aut positivam, aut negativam. Cetera autem, quæ à cognoscentibus solum per species alienas insuper sunt re vere iudicabilia, etenim solum censi vera obiectiuæ, quatenus aliis obiectis æquivalent, aut ei supponunt, quæ veritatem obiectuum habent in se. Quoniam sola obiecta prioris generis habent in se re ipsa esse vere affirmabile, aut non esse vere negabile. Cetera vero tantum habent esse, aut non esse in alieno sub-

²²¹ stitu

stituto obiectuè; atque adeò non propter esse, aut non esse, quod illa habent, sed propter aliud, quod supponunt, aut cui æquivalent, censentur verè affirmabilia, aut verè negabilia. Pro exemplo obiectorum prioris generis finitum: *Petrus existit: Ioannes non existit: Homo est rationalis: si existit ignis, existit calor. Si Petrus vocetur, respondebit. Si non existit causa, non existit effectus, &c cetera huiusmodi.* Pro exemplo autem obiectorum posterioris generis sint hæc: *Negatio Petri existit: Petrus est cæcus: Petrus non est lapis: Impossibile est, Petrum esse lapidem: Si Angelus esset homo, esset risibilis: Si attributa Dei essent realiter distincta, non essent infinitè perfecta; & similia.* Prior enim obiecta à cognoscientibus per proprias species iudicabilia sunt, ut sonant, aut affirmatiue, aut negatiue, iuxta vniuersitatem naturam. Posteriora vero non item, sed tantum à cognoscientibus per species alienas. Cognoscentes namque per proprias species omnium rerum tam non existentium, quam existentium concipiunt existentias, dum res ipsas concipiunt, vtpropter indistinctas realiter ab ipsis rebus; atque ita optimè possunt iudicare, tum res existere, quando existunt, iudicio affirmativo; tum res non existere, quando non existunt, iudicio negativo; idque aut absolute, aut conditionate, iuxta modum, quem illæ habent existendi, aut non existendi. Similiter, & ob eandem rationem possunt affirmare de rebus omnes veritatis quiditatiua eorum, vtpropter ab ipsis indistinctas: negatiuum vero veritatem ad statum rerum quiditatiuum pertinente nullam iudicare possunt iudicio negativo, cum ea in negatione identitatis extermorum distinctorum deberet vnicè confitare, iuxta d. cenda postmodum, quam ipsi concipere nequeunt, iuxta *suppositionem primam*. Quo sit, vt neque iudicare possint obiecta secundo loco pro exemplo proposta, quæ huiusmodi identitatem inuoluunt: sicut neque, quæ inuoluunt distinctionem extermorum identificatorum realiter; neque, quæ inuoluunt negationem per modum entis positivum. Quæ tamen à nobis cognoscientibus per species alienas in alienis substitutis iudicabilia sunt. Et quidem verè ob veritates aliorum obiectorum, quibus æquivalent, aut quas supponunt, & quæ à cognoscientibus etiam per species proprias sunt iudicabiles. Nimur obiecta illa: *Negatio Petri existit: Petrus est cæcus, vera censentur: quia æquivalentis his, quæ in se sunt vera: Petrus non existit: Petrus non vider, & illa: Petrus non est lapis: impossibile est, Petrum esse lapidem, vera censentur, quia æquivalentis his veris in se: Petrus distinguuntur à lapide: Petrus, & lapis necessario distinguuntur.* Illud autem: *Si Angelus esset homo esset risibilis* verum censetur, ob veritatem hanc, quam supponit: *Omnis homo est risibilis, & ille: si attributa Dei essent realiter distincta, non essent infinitè perfecta* verum censetur à veritate hac, quam supponit: *Attributa Dei à sua identitate habent infinitatem perfectionis.* Pariterque de aliis similibus philosophandum est.

²³² Ex quibus sequitur, supponendum quartò, præter statum rerum reales, de quibus, vt talibus in præcedentibus questionibus tractatum est, dari insuper statutus quodam suppositios oriuendos à nostris intellectu, ad quos pertinent obiecta illa, quæ à nobis cognoscientibus per species alienas conceptibilia, atque adeò iudicabilia sunt; non itidem à cognoscientibus per proprias species, tametsi obiectuæ veritates ab his cognoscibiles, ob quas censentur illa vera, aut per æquivalentiam, aut aliter, reales sint, ad statutusque subinde reales supradictos pertineant

Quanto supponendum est. Quando ad aliquem statum sive realem, sive suppositum, duplex genus obiectorum spectat, positivorum scilicet, qualia sunt, quæ terminant iudicia affirmativa, & negatiuum, qualia sunt, quæ terminant iudicia negativa: tunc statum in duo etiam membra intra statum genus venire diuidendum, nimurum in positivum & negatiuum. Quandoquidem huiusmodi status aliud non sunt, vt constat ex lege dictis in superioribus à conceptibus obiectuis, qui ad illos pertinere dicuntur. Sic status existentialis tum conditionatus, tum absolutus in positivum, & negatiuum est diuidendus; & alij similiter. Quomodo autem sola obiecta, quæ ad status reales pertinent, realem veritatem habeant in se aut positivam, aut negatiuum; non vero itidem, quæ pertinent ad statutus suppositios, ex dictis *suppositione tertia* constat.

Propositio 1.

Ad statum rerum existentialem absolutum multæ obiectuæ veritates, multæ obiecta vera in se pertinent; necnon alia quædam, quæ tantum per æquivalentiam vera censentur.

Loquo statu existentiali absoluto comprehendente sub se tum positivum, & negatiuum; tum realem, & supposititum; tum status futurionis, praesentia, atque præteritionis. Et probo propositionem dicendum per singulos, & vnicuique assignando sua obiecta, sive obiectuæ veritates.

Primo enim omnes veritates existentiales positivæ, & absolutæ, quas omnes res positiva habere censentur; hoc ipso, quod absolute existunt in rerum natura, ad statum realem existentialem positivum, & absolutum pertinent, vt est notissimum ex se, & ex dictis. Quid autem sit, res existere in rerum natura, ex dictis q. 1. constat. Omnes autem huiusmodi veritates aut de futuro, aut de praesenti, aut de præterito posse esse; necnon, aut contingentes, aut necessarias, ex dictis q. 3. liquidum est.

Secundo ad statutum existentialem realem negatiuum, & absolutum omnes illæ veritates pertinent quas omnes res absolute non existentes prout tales habentur dicuntur. Quoties enim aliqua res absolute non existit in rerum natura, à parte rei est obiectuæ verum, ipsam non existere, vtpropter iudicabile verè iudicio negativo, non solum à nobis, sed etiam à cognoscientibus per proprias species, iuxta dicta *Suppositione tertia*. Huiusmodi autem veritas obiectuæ existentialis negatiua dicenda venit, quatenus per eam rei existentia negari, seu non esse, seu deficere dicuntur. Ad statutum subinde pariter existentiale, & negatiuum pertinet. Tot igitur talen statutum veritates huius generis pertinere dicendæ sunt, quæ sunt res non existentes absolute in natura rerum. Quæ itidem etiam aut de futuro, aut de praesenti, aut de præterito esse possunt, quatenus res aut de futuro, aut de praesenti, aut de præterito possunt non existentes esse. Nam, vt verum positivum est de futuro quidem rem fore, de praesenti autem rem esse, & de præterito rem fuisse: Ita similiter verum est negatiua de futuro quidem, rem non fore, de praesenti autem, rem non esse, & de præterito, rem non fuisse.

Nec refert, negationes rerum à parte rei prorsus esse nihil, qua ratione *disp. 9. q. 3.* explicatum à nobis est; quominus veritates negatiua prædictæ dicantur aut reales esse, aut à parte rei dari suo modo. Quoniam ad id non opus est, quod sit aliquid à parte rei, sed potius, quod non sit, seu, quod sit nihil, iuxta

Disp.X. De variis statibus rerum. Quæst.IV. 261

iuxta dicta latius *ibidem*. Vbi etiam diximus, huiusmodi negatiæ, seu negatiæ veritatis per modum rerum positiuarum concipi à nobis, atque ita affirmatiæ iudicari; & quidem verè per quamdam æquivalenciam, qualiter à cognoscitibus per proprias species neque iudicabiles, neque conceptibiles sunt. Vnde fit tertio, eas prout sic conceptibiles, & iudicabiles ad statum quendam existentialem pertinentem ab solutum, & positum non reale, sed iuspositum, utpote oriundum à nostro modo intelligendi per species alienas, iuxta *saperius* dicta. Quemadmodum ad statum negatiæ suppositum pertinent quarto negationes chymerae à nobis solum per species alienas conceptibilium; secus à cognoscitibus per proprias tales enim negationes non dantur re ipsa, nec habent in se veritatem, sed ab aliis obiectis in le veris censentur illam participare, ut etiam ex dictis in *superioribus* notum est.

²³⁸ Porro huiusmodi veritatum re ipsa negatiæ, & prout à nobis solent concipi suppositiæ positiuarum alia contingentes sunt, alia necessaria. Contingentes quidem, que negant, excludunt, seu remouent ab existentiæ res contingentes necessaria autem, que impossibilis, ut sunt omnes chymerae in se conceptibiles, iuxta dicenda *disp. 11.*

²³⁹ Sed dubitari hic poterit: an quando res existens est in uno tempore, & non in reliquis, in his dicenda sit dari re ipsa veritas negatiæ, siue negatio opposita existentiæ eius? Negant nonnulli Recentiores contra omnium existimationem communem, ob id afférentes, hodiè non dari negationem existentiæ Antichristi, sed tantum negationem hodiernæ durationis eius, (quam tali existentiæ superadditam esse supponunt) & in ceteris pariter. Sed dicendum omnino est: quo tempore res non existit, veritatem negatiæ dari oppositum non solum durationi pro tali tempore, sed etiam existentiæ eius; quantumvis ea in tempore posteriore sit extituta, aut extiterit in priore; idque siue res suapte essentia affixa sit tempori, in quo existit, impotensque subinde extitere in alio, in quo non existit, siue sit, indifferens ad existendum in quovis tempore, atque ita per durationem sibi accidentaliter superadditam existens in eoque in quo existit, potensque pariter extitere in eo in quo non existit.

²⁴⁰ Itaque hodiè non solum datur, siue existit negatio durationis hodiernæ Antichristi (qua ratione negationes per quamdam æquivalenciam cum veritate dici possunt dari, aut extitere, iuxta doctrinam commemoratam nuper ex *disput. 9. quæst. 3.*) sed etiam datur, siue existit negatio existentiæ Antichristi, nec non negatio existentiæ durationis, quam Antichristus est postea habiturus in suo tempore affixa essentialiter ipsi tempori. Tantudemque venit dicendum de negationibus ceterarum omnium rerum, & durationum hodiè non existentium, que postea sunt extitura, vel antea extiterunt. Supponimus enim cum Recentioribus prafatis, res indifferentes ad existendum in quovis tempore per durationes superadditas determinari ad existendum in singulis temporis mensuris. Durationes autem per se ipsas, adē, ut vnaquæque propriæ mensura sit affixa, neque in alia extitere possit, ut pluribus ostendemus *hunc loco*.

²⁴¹ Igitur probatur imprimis assertum de negationibus rerum. Quoniam Antichristus postea extitus hodiè simpliciter non existit in rerum naturâ: quia neque existit in suo tempore, eò quod tale tempus nondum accessit, atque ita hodiè simpliciter existens non est; neque existit in tempore hodiernæ, aut in alio quopiam, vt constat. Ergo existit hodiè negatio eius; rem enim simpliciter non existere, & negationem eius existere prorsus est idem.

Dicent: Antichristum eo ipso, quod sit extitus ²⁴² in suo tempore futuro, simpliciter non deficere à rerum naturâ, atque adē ex deficientia eius à tempore hodierno non bene argui existentiam negationis eius in tempore hodierno; sed tantum existentiam negationis durationis eius hodiernæ; quemadmodum ex deficientia, qua Papa deficit à Compluto, non bene infertur, Compluti existere negationem existentiæ Papæ, sed tantum, Compluti existere negationem præsentiae reddentis Papam præsentem Compluto. Hoc locorum, præsentiarumque localium exemplum decepit Recentiores, quasi de temporibus, & durationibus eis respondentibus perinde, quod ad rem attinet, atque de locis, & præsentis eis respondentibus philosophatum sit: quod palam falso est; quod loca, & præsentia eis respondentia permanentes sunt in existendo natura sua; cum tamen tempora, & durationes eis respondentia sua natura in existendo sint successiva. Hinè namque nascitur, vt licet Papa deficiat modò ab hoc loco, simpliciter modò non sit deficiens: quia simpliciter est modò existens in loco Romano. Quo fit, vt negatio existentiæ eius in hoc loco modò non detur, sed tantum negatio præsentiae eius respondentis huic loco. Cū tamen Antichristus eo ipso, quod deficit modò ab hoc tempore, non possit non simpliciter esse modò deficiens: quia in nullo tempore modò est existens simpliciter, fore enim vt existat in tempore futuro modò non existente, non est habere illum existentiam simpliciter, sed fore vt habeat postea. Quo fit, vt existentia Antichristi neutquam possit ab hodierno die deficiere, quin à tota natura rerum sit hodiè deficiens simpliciter, subindeque, quin hodiè existat negatio eius, & non solum negatio durationis eius hodiernæ.

Quā autē doctrina hæc vera sit ab absurdis, quæ ²⁴³ ex opposita Recentiorum sequuntur, manifeste probatur. Primo enim sequitur ex illa, Christum verè non fuissi mortuum: quia vera mors conceptione omnium in corruptione, seu desitione vniuersi animæ, & corporis consistit. Vnio autem animæ, & corporis Christi iuxta Aduersarios nec fuit corrupta, nec verè defuit esse, seu extitere, sed tantum negatiæ sunt ei durationes sequenda post ultimam sub quâ duravit. Secundo sequitur, nullam creaturam à se productam annihilare posse: quia nulli potest negare existentiam, quam semel concessit, sed tantum superadditas durationes; annihilationis autem secundum omnes absque negatione, siue desitione existentiæ rei annihilata stare non potest. Tertio sequitur, Mundum nunquam caruisse existentia, quā modò habet, sed tantum caruisse durationibus præcedentibus primam, quam habuit; Siquidem caruisse Mundum existentia toto tempore antequam cœperit durare; & toto eodem tempore extitisse negationem existentiæ eius idem omnino est, vt constat; & iuxta Aduersarios toto eo tempore negatio existentiæ mundi non extitit; sed negatio solum durationis eius pro illo. Hinc autem contra scriptaram sequitur; Deum Mundum in principio non creauisse: quia creare quidam in tempore, sine illud producere ex nihilo, idem est, iuxta omnium mentem, atque dare illi existentiam, qua penitus antea carebat. Quartò denique sequitur, vt innumeris alia absurdâ præterea, gratiam ab animâ non expelli per peccatum mortale: quia nec gratia, nec eius unio cum anima definit esse, iuxta Aduersarios; sed *tantum*

tantum ulteriores durationes eius impediuntur.
244 Ex quibus omnibus concluditur, in quoquaque tempore non existunt res indiferentes ad existendum in quoquis tempore, ibi negationem non solum durationis, sed etiam existentiae earum existere, quantumvis illae sint exiturae in tempore subsequente, aut in antecedente extiterint. Id, quod similiter venit probandum de durationibus rerum, quae sua natura quadam existentiam propriis mensuris temporum affixa sunt.

245 Sed dices. Negatio ibi solum dici potest per aequivalentiam existere, unde excludit rem, quam negari autem excludit, vbi existeret res negata, si existeret. Ergo neque negatio existentiae, neque negatio durationis futurae Antichristi dici potest existerere hodie: quia neque Antichristus, neque eius futura duratio existentia hodie per se, casu quod hodie existentia; sed per superadditam durationem, cum neutrum eorum suapte essentia sit existentia hodierna, ut constat. Vnde concluditur neque Antichristum, neque eius durationem futuram decipere ab hodierno die per se, seu per defectum proprium; sed tantum per defectum hodierna durationis sue. Quod ipsum est, huius dumtaxat negationem, non item negationem illorum existere hodie. Respondeo, negationem dupli titulo esse posse in aliqua temporis mensura. Primo, quia inde excludit per se rem negatam. Secundo, quia intime connectitur cum negatione durationis, quam res negata haberet in ea mensura, si existeret. Quamuis autem negatio Antichristi, & negatio durationis futura eius non existat hodie primo titulo: quia non existunt per se rem negatam ab hodierno die, sed media alia negatione durationis hodiernae eius, existunt tamen hodie secundo titulo: quia intime connexae sunt cum dicta negatione durationis hodiernae rei negata. Verum de his plura *alibi suo loco* dicenda sunt vbi de duratione rerum, atque etiam negationem tractare sumo ex professo.

Proposito 2.

246 Ad statum rerum quiditatuum absolutum multæ obiectivæ veritates, multave obiecta vera in se pertinent; necnon alia quedam, que per aequivalentem tantum, aut alter, quam à veritate propria vera carentur.

Loquor de statu quiditatuo ab soluto complectente tum realem, tum supposituum, tum posituum, tum negativum, tum rerum impossibilium, tum possibilium. Et probo propositionem dicentem per singulos, & uniuersique assignandos sua obiecta, sive obiectivæ veritates.

247 Primò enim ad statum quiditatuum absolutū realem, & posituum pertinent omnes obiectivæ veritates, que rebus positius, & possibilibus necessariò conuenient cum præcisione ab existentia, quales sunt, quæ ad earam essentia, aut passiones, vel proprias, vel communes spectant, ut: *homo est rationalis: homo est risibilis. Triangulus habet tres angulos aequales duobus rectis: & similes*. Pertinent iudicem ad cumdem statum veritates similes obiectivæ pariter conuenientes chimeris impossibilibus positius, que in se ipsis, atque adeò a cognoscientibus etiam per species proprias sunt conceptibiles, iuxta dicenda dif. 11. Nam, & ista chymera habent in se, & de suo essentias, passionesque iudicabiles veræ: quod ipsum est habere illas in se dictas obiectivæ veritates ad dictum statum pertinentes. Sunt autem huiusmodi sive. Secundus *Dens elymicus est omnipotens*:

Peccatum Deo impossibile rationi est dissonum: Calefactio oriunda à frigore est impossibilis; & alia id genus.

Secundò ad statum quiditatuum absolutum, supposituum, & posituum illa spectant obiecta, quæ cum sint necessariò vera cum præcisione ab existentia, in se tamen conceptibilia non sunt; sed tantum in substitutis alienis, atque adeò non a veritate propria sunt veræ: sed a veritate aliorum, quibus aequivalent, aut que supponunt, iuxta doctrinam suppositam num. 229. & seqq. sunt autem huius generis imprimis illæ obiectivæ propositiones, ubi de negotiis positivis conceptus aliquid affirmamus verè cum præcisione ab existentia, ut in hi: *Negatio Petri de se est nihil. Negatio Petri distinguitur à negatione Pauli Pauli: negationes Petri, & Pauli sunt similes; sunt possibles; & in aliis huiusmodi. Tum etiam illæ obiectivæ propositiones, ubi chimeris positivis non in se ipsis; sed tantum in substitutis alienis conceptibilibus, iuxta dicenda dissipatione 11. aut essentiam qualcumque carum, aut passiones seu communes, seu proprias cum præcisione ab existentia positivis, sive affirmatiue tribimus; ut cum de chymera resultante ex homine, & equo identificatis dicimus, esse hominem equum, esse rationabilem, esse risibilem, esse impossibilem, &c. & de similibus pariter.*

Tertiò ad statum quiditatuum absolutum, realem, & negativum nullæ veritates pertinent obiectivæ: nullaque subinde datur huiusmodi status realis. Nam, ut veritas negativa existentialis absoluta, & realis ea solum est, quia ab statu existentiali positivo absoluto, & reali unaquaque res, quæ non existit realiter, remouetur, iuxta dicta propos. 1. ita veritas negativa quiditatua, absoluta, & realis ea solum deberet esse, quia ab statu quiditatuo positivo ab soluto, & reali unaquaque res remoueretur, quæ realiter, & ab soluto non esset de suo id, quod realiter, & ab soluto de suo quiditatuo est. Cumque de nulla re possit esse verum, non esse eam realiter, & ab soluto de suo id, quod realiter, & ab soluto de suo quiditatuo est, ut est notum; tametsi sunt multæ, de quibus est verū, eas realiter, & ab soluto in rerum natura non existere: idèo nulla datur veritas negativa quiditatua absoluta, & realis; subinde nullus datum statu negativa quiditatua realis, & ab soluto rerum; tametsi dentur multæ veritates negativa existentiales, absolutæ, & reales; subindeque est statu negativa existentialis realis, & ab soluto, ad quem illæ pertinent, ut vidimus propos. 1.

Dices. Veritas hæc: *Petrus non est lapis, & similis quiditatibus sunt, & negativa: igitur falsa est doctrina num præcepit. Reip. Obiectum hoc: Petrus non est lapis, & similia vera quidem esse quiditatibus, non tamen à veritate negativa, quam in se continet realiter; sed à veritate positiva, quam in hoc: Petrus distinguitur à lapis, & in similibus, quibus aequivalent, supponunt. Obiectum quippe: Petrus non est lapis, & similia, ut sonant, non sunt negativa iudicabilia à cognoscientibus per proprias species; sed tantum à cognoscientibus per alienas: quia identitas extremorum re ipsa distinctorum, quam remouent, ab his dumtaxat, non verò ab illis est conceptibilis, iuxta dicta propos. 1. Vnde talia obiecta veritatem negativam in se non continent realiter, iuxta dicta suppos. 3. aque ita ad statum aliquum quiditatuum realem negativum, & ab soluto non pertinent; sed tantum ad suppositum, iuxta dicenda postmodum. Cum tamen alia obiecta*

Disp.X. De variis statibus rerum. Quæst. IV. 253

cta in se vera, à quibus illa suam veritatem trahunt, ad statum quiditatuum realem pertineant non negativum; sed positivum. De quo num. 247.

151 Dices secundò. Quoties actus subiecto impossibilis à cognoscibentibus per species proprias est conceptibilis, ut sèpè evenit, iuxta dicenda *disputatione* 1. ab eisdem negabilis subiecto videtur cum necessaria veritate ab existentiā præscindente. Erit igitur talis veritas quiditatiua negativa, & realis iuxta doctrinam suppositionis tertiae. Tales esse videntur iste: *Ignis de suo non frigefacit: Frigus calefacit: Deus non peccat: & similes.* Respondeo. Huiusmodi veritates sumptæ cum præcisione ab existentiā, quo solum pæcto pertinent ad statum quiditatuum, respectu nostri dumtaxat, atque adeo suppositiæ esse negativa; rē tamen ipsa, & respectu cognoscētū per proprias species positivias esse. Quia ab his non est iudicabilis actus repugnans subiecto (sicut est à nobis) iudicio negatiuo remouente illum à subiecto intra statum quiditatuum, sed tantum iudicio affirmativo imp̄cīente in illo repugnantiam cum ipso identificatam, quam habet de fio cum subiecto; atque ita veritas quiditatiua, quam talis actus habet re ipsa respectu ad tale subiectum, non negativa, sed positiva est.

152 Hinc quartò. Ad statum quiditatuum absolutum suppositium, & negativum obiecta illa negativa, & necessariò vera pertinent, de quibus in duobus numeris præcedentibus dictum est, & cetera eiusmodi.

Propositio 3.

153 Ad statum rerum existentiale conditionatum multæ obiectiæ veritates, multave obiecta vera in se pertinent; necon alia quedam, quæ per æquivalentiā, aut alteri, quā à veritate propria vera celerentur.

Loquor de statu existentiali conditionato complectente, tum realem, tum suppositum, tum positivum, tum negativum, tum necessarium, tum contingente, tum de futuro, tum de præsenti, tum de præterito. De quibus eodem pæcto philosophandum est, proportione seruatā, ac de statibus existentiaib⁹ absoluib⁹ *propositi*. 1. philosophati sumus; quantum ad ea, quæ ibi sunt dicta, & utrīque communia sunt; additis tamen quib⁹dam aliis ad hos spectantibus speciatim.

Prænotandum tamen est breuiter: cùm veritas, seu potius propositio obiectiua conditionata ex condicione, & conditionato coalescat, prout dictum est *quæst. 2.* ex horum duorum multiplici comparatione multiplicem posse illam imprimis subire diuisiōnem. Primo enim conditio, & conditionatum aut inter se connexa, aut inter se opposita, aut alter inter se relata esse possunt; idque vel mutuò, vel non mutuò. Connexio autem eorum, & oppositio, aut metaphysica, aut physica, aut moralis esse potest, iuxta horum diuisiōnem non semel in *superioribus* tacitam, tradendamque ex professo *infra disp.* 1.4. Secundo fieri potest, vt conditio in conditionatum influat, vel vice versa; aut tanquam causa, aut tanquam conditio causanda, idque in quolibet causalium generē. Tertiò conditio, & conditionatum, omnibus numeratis respectibus connexionis, oppositionis, relationis, & influxus carere possunt; quo casu solum quad coniunctiōnem comparabuntur. Quartò denique innumeris propriodum modis conditio, & conditionatum comparanda veniunt; si omnis mixtio, omnisive combinatio possibilis ex prædictis terminis fiat, vt ab unoquoque

fieri poterit per regulas combinandi à nobis tradendas *inferius disp. 29.*

Hinc propositio conditionata tum obiectiua, tum formalis ei correspondens celebri diuisione diuiditur in illatiuam causalem, & purè coniunctiua. Illatiua dicitur, quando conditio connectitur cum conditionato. Causalis, quando conditio influit in conditionatum; & purè coniunctiua, quando conditio neque connectitur cum conditionato, neque in illud influit, quo casu talis conditio disparata solet vocari. Quomodo autem propositio conditionata veritatem habere possit non solum quando est illatiua sed etiam quando circa illationem aut causalis, aut purè coniunctiua est, contra aliquos sententes oppolitum, demonstrandū à nobis est in *Tract. de scientiā*. Deinde propositio conditionata, cuiusque veritas celebri etiam diuisione diuiditur in necessariā, & contingentem (puta necessitate, & contingentia similiter conditionata, sive ex hypothesi cōditionis.) Necessaria est, quando conditio connexa est cum conditionato. Quare eius necessitas talis erit, qualis ea connexio, aut metaphysica videlicet, aut physica, aut moralis. Contingens autem est, quando conditio connexa non est cum conditionato, unde omnis necessaria illatiua est, & è contra. Contingens vero aut causalis, aut purè coniunctiua esse potest; cum tamen causalis, & necessaria possit esse, & contingens. At purè coniunctiua neque illatiua, seu necessaria, neque causalis esse potest. Præterea propositio conditionata obiectiua in impossibilem, & possibilem (puta ex hypothesi) diuidi potest. Erit enim impossibilis, quando conditio opposita fuerit conditionato: Cuius proinde impossibilitas talis, qualis ea oppositio erit. Possibilis autem quando conditio conditionato non fuerit opposita. Porro, omnis propositio conditionata necessaria contradictionem habet impossibilem; & omnis impossibilis contradictionem habet necessariam; & omnis contingens contradictionem contingentem, vt constat. Et quoniam nulla impossibilis est vera, conficitur, omnem veritatem conditionatam, aut necessariam, aut contingentem debere necessariā esse. Quæ duo membra sub aliis tribus illatiuæ causalis, & purè coniunctiua, contineri conflat ex dictis. De quibus omnibus plura dicenda sunt in *Tract. de scientiā*. Hæc satis modis.

Quibus suppositis, dicendum sequitur. Primo ad statum existentiale realem conditionatum, & positivum pertinere omnes veritates existentiales reales conditionatas, & positivas: quemadmodum ad statum absolutum in reliquis similem, veritates absolute in reliquis similes pertinent, iuxta dicta num. 2.35. Secundò ad statum existentiale realem conditionatum, & negativum pertinere omnes veritates similiū rationum; sicut ad statum absolutum in reliquis similem pertinentia absolute, iuxta dicta num. 2.36. Tertiò ad statum conditionatum existentiale suppositum, & positivum pertinere omnes veritates conditionatas re ipsa negativa; sed à nobis positivæ conceptas, vt ad similem absolutum pertinentia absolute, iuxta dicta num. 1.37. Quemadmodum quartard ad statum existentiale conditionatum suppositum, & negativum pertinent negationes conditionatae chymararum à nobis solum per species alienas conceptibilium, vt ad similem absolutum pertinentia absolute, iuxta dicta *ibid.* Adde, ad alium statum existentiale conditionatum suppositum & positivum pertinere quinque existentias conditionatae veras dictarum chymararum per species tantum alienas conceptib⁹ lium, ut pote, quæ non

Propositio 5.

Ad statum rerum disjunctuum plurimæ obiectæ veritates, seu plurima obiecta aut in se, aut aliunde vera pertinent.

Imprimis enim pertinent obiecta in se vera, quæ æquivalenter tantum sunt disjuncta. Deinde pertinent obiecta disjuncta formaliter, quæ a veritate determinata verificatiui, quod unumquodque eorum supponit, evadunt vera, ut multis explicatum est supra q. 2. Præterea, quot sunt genera diversa obiectorum quoquo modo verorum ad catetos omnes status spectantia, iuxta dicta in totâ hac quæstione totoem, & multo plura sunt spectantia ad statum disjunctuum, quatenus in omnibus singulatim formari possunt obiecta disjuncta, insuper que in eorum infinites infinitis mixtionibus nulla quippe est excogitabilis pluralitas obiectorum quo modo verorum, aut quorū vimini saltem sit verum, siue ad eundem statum, siue ad diuersos pertinentium, omnibus eorum combinationibus, seu collectionibus infinitis factis, quæ disjunctu non possit concepi saltem à nobis, &c., quæ subinde non constitutu obiectum disjunctum formaliter, illudque verum à veritate determinata alius saltem ex extremis, ex quibus coalefecit. Plurima etiam huiusmodi pluralitat, seu collectionum veritatem insuper habebunt æquivalenter disjunctiu, & re verâ determinatam, conditionatamque, atque adeò ab iis etiam, quæ per proprias species cognoscunt icibilem, seu iudicabilem, iuxta doctrinam statutam dictâ q. 2. Ex quibus apparet, quā latè pateat multitudine veritatum obiectuarum, siue obiectorum quoquo modo disjunctiu verorum ad statum disjunctuum pertinentium, prout in *proposito*, dicimus. In quibus minutiæ exponentibus non oportet morari.

Adnotare tamen oportet ad extremum huius questionis primò: inter propositiones obiectivas conditionatas, quædam esse purè existentiales, quædam purè quidatativas, & quædam mixtas. Tum quædam esse purè affirmatiuas, seu positivas; quædam purè negatiuas, & quædam mixtas. Purè existentiales appello eas, quarum conditio, & conditionatum secundum esse existentiale considerantur, seu accipiuntur. Purè autem quidatativas, quarum conditio, & conditionatum accipiuntur secundum esse quidatativum; & mixtas, quarum conditio accipitur quidatativa, & conditionatum existentialiter vel vice versa. Similiter purè positivus dico eas, quarum ambae partes, scilicet conditio, & conditionatum sunt positiva. Pure autem negatiuas, quarum ambae partes sunt negatiuæ; & mixtas, quarum alterutra pars positiva, residuaque negativa est. Quoniam verò potissima pars propositionis conditionata conditionatum est, ut ipso, quod directe terminat iudicium, directeque subinde dicitur verum, aut falsum: à modo essendi, vel non essendi conditionati tota propositio conditionata denominari solet; quidquid sit de modo essendi, vel non essendi conditionis, itaque, quoties conditionatum est existentiale, aut quidatativum, aut positivum, aut negatiuum, tota propositio conditionata venit dicenda existentialis, aut quidatativa, aut negativa, quidquid sit de eius conditione. Ob id in superioribus sub propositione conditionata existentiali, tum purè existentiale, tum mixtam ex conditionato existentiali, & conditione quidatativa comprehendit: & sub quidatativâ puram, & mixtam ex conditionato quidativo, & conditione existentiali, & sub positivâ puram,

non à veritate propria, sed à veritate aliunde tracta veræ sunt, ut ex dictis in *superioribus* constat.

²⁵⁷ Quas omnes veritates seu illatius, seu causales seu pure cōiunctiua sint; atque adeò seu necessaria, seu contingentes; tum de futuro, tu de praesenti, tum de præterito posse esse ex dictis etiam colligitur. Quomodo autem quando res est sub conditione existens in uno tempore, & non in aliis non possit in his nos dari sub tali conditione negatio eius, ex dictis a n. 239. venit aperte colligendum. Siquidem de existentia, & non existentia conditionata rerum, pertinere ac absoluta, quod ad rem attinet, philosophandum venit, ut constat.

Propositio 4.

²⁵⁸ Ad statum rerum quidatuum conditionatum multæ obiectuæ veritates, multæ obiecta vera in se pertinent; necnon alia quedam, quæ alter, quam à veritate propriâ vera cōsentur.

Loquor hic etiam de statu quidatuum conditionato completere realem, & supposititum, positivum, & negativum tum obiectorum impossibilium, tum possibilium. Et suppositis diuinitibus propositionum conditionalium factis *proposito*. 3. que ex parte hic etiam habent locum, probo propositionem breuiter discurrendo per singulos dictos status, & vniuersaliter assignando sua obiecta cōsentaneæ ad doctrinam datam in simili *proposito*.

2. de pertinentibus ad statum rerum quidatuum abolutum.
²⁵⁹ Primo enim ad statum quidatuum conditionatum positivum, & realem pertinent omnes veritates, vbi cum præcisione ab existentia conditionatè tribuuntur rebus positivis earum effientia, aut passiones; siue tales res sint possibiles, siue earum impossibilium, quæ in se, & per proprias species sunt concepibles, iuxta dicta in simili de statu ab soluto num. 247. Secundò ad statum quidatuum conditionatum positivum, & supposititum illa obiecta conditionata pertinent, quæ cum necessariò sint vera cum præcisione ab existentia, in se tamè nō sunt conceptibilia; sed tantum in substitutis alienis, iuxta dicta in simili de statu ab soluto n. 248. Tertiò ad statum quidatuum conditionatum negatiuum & realē illa negatiua veritates pertinere videntur, vbi de vnaquaque re sub aliquâ conditione impossibili verè negari id, quod quidatuum est, ut in his: *Si Petrus non effet homo, non effet rationalis: Si Petrus non effet homo, effet, & simul non effet homo;* in aliisque similibus. Quanquam enim de nullâ re possit negari verè ab solute esse id, quod quidatuum est, nullusque subinde detur status realis verus quidatuum negatiuum, & ab soluto, ut n. 249. statuimus; sub conditione tamen impossibili siue negari verè potest; idque non solum à nobis, quod est certum, sed etiam, ut mihi videtur à cognoscentibus per proprias species, Quocirca huiusmodi statum quidatuum conditionatum realē, & negativum censeo adstruendum. Etenim, ut potest etiam per proprias species negari existentia rei ab solute, & conditionata, ut constat ex dictis, poterit utique negari etiam quiditas rei saltè conditionata; siquidem existentia rei non minus, quam quiditas realiter est profrus idem cum ipsa re. Quarto denique, ad statum quidatuum conditionatum negatiuum, & supposititum ea omnia obiecta pertinere dicenda sunt, vbi aliquis conceptus interuenit per solas species alienas, non item per proprias conceptibilis, iuxta dicta de simili statu ab soluto n. 252.

Disp.X.De variis statibus rerum. Quæst.V.265

puram, & mixtam ex conditionato positivo & conditione negatiua. Denique sub negatiua puram, & mixtam vice versa. Quo etiam pacto de statibus, ad quos tales propositiones pertinent loquutus sum.

261 Secundò adnotandum est, inter propositiones etiam obiectivas disiunctivas quasdam similiter esse purè existentiales, quasdam purè quiditatibus, & quasdam mixtas; tum quasdam esse purè positivas, quasdam purè negatiwas, & quasdam mixtas; tum quasdam esse purè absolutas, quasdam purè conditionatas, & quasdam mixtas; tum quasdam esse purè de futuro, quasdam purè de praesenti, quasdam purè de præterito, & quasdam mixtas; tum eiusmodi mixtiones innumeris proponendis modis variari posse omni dictorum terminorum combinatione facta; cum enim omnis propositionis disiunctia ex duobus saltet, ex pluribusque in quois numero extremis disiunctionis possit coalecer; consequens est, ut unum, aut pluratum extremorum vnius dictorum generum, aut etiam plurium eorum esse possint; alterum autem, aut plura reliqua alterius similiter talium generum, aut etiam plurium. Idque omni combinatione, omnique omnino mixtione possibili facta, vt constat.

262 Tertiò adnotandum est: ibi solum habere locum status de futuro, de praesenti, & de præterito; vbi seu positivè, seu negatiue agitur de existentia rerum, aut iudicando ab soluto, aut iudicando conditionate, aut ponendo in hypothesi, aut aliter quo modo apprehendendo, seu concipiendo illam; non item vbi agitur de sola quiditate rerum, quois ex dictis; haec namque praecinctit ab existentia, atque adeò etiam à tempore, a quo illæ statuum differentiae sumuntur: prout alibi diximus.

263 Quartò adnotandum est: licet status rerum, de quibus in tota hac disp. tractamus, à veritatis obiectiuis, sive obiectis veris, qua ad ipsos diximus pertinere, re ipsa distincti non sint, vt sub initium questionis primæ, & sapè alibi statuiimus; eos tamen concipi à nobis instar quaramdam capacitatum, vbi eiusmodi veritates, sive obiecta vera suum locum, aut sedem habent. Ad eum ferè modum, quo spatium locale à praesentiis rerum possibilibus re ipsa indistinctum, insofar cuiusdam capacitatibus undeque extensa imaginatur, in qua res cunctæ collocantur; ob idque imaginarium dicitur.

264 Quintò adnotandum est: quot sunt status rerum veri in superioribus explicati cum veritatis obiectiuis ipsarum rerum identificati re ipsa; ad quos exdem veritates pertinere dicantur, totidem posse, imo, & debere considerari status rerum falso cum falsitatis obiectiuis ipsarum rerum identificati re ipsa, ad quos eadem falsitates pertinere dicantur. Ut enim, existente Petro, veritas hæc Petrus existit, pertinet ad statum existentiali absolute, & verum; ita non existente Ioanne falsitas hæc: Ioannes existit, ad statum existentiali absolute, & falsum pertinere dicenda est. Et, vt hæc: Petrus est homo, ad statum quiditatuum absolute, & verum, ita hæc: Petrus est Angelus ad statum quiditatuum, absolute, & falsum; & vt hæc ad status conditionatos veros: Si quid fuerit homo, erit risibile: Si existit ignis, existit calor; ita hæc ad status conditionatos falsos. Si quid fuerit Angelus, erit corpus: Si Petrus extiterit eras in peccato, eras existit in gratia. Pariterque dicendum venit de ceteris.

265 Sextò adnotandum est: primam, potissimum, omniumque notabilissimam differentiam scientiarum

Phars Scient. Tom. I.

humanarum ex differentia status quiditatui, & existentialis scibilium rerum defini. Scientia enim, qua de rebus agit secundum esse, quod illæ habent intra statum quiditatuum, quam ego vniuersæ Metaphysicam dico, pro principiis habet notiones universales, qua primas, seu immediatas rerum proprietates notificant: Scientia vero, qua de rebus secundum esse quod illæ habent in statu existentiali, quam ego vniuersæ appello Physicam, pro principiis habet experimenta singularia, qua sub sensum, atque adeò sub experientiam cadant. Vnde prima de vnaquaque re agit quoad quid est; secunda vero quoad an est. Prima pro obiecto habet propositiones, quarum prædicatum necessariò est subiecto annexum ob connexionem necessariam, quam hoc habet cum illo; secunda vero pro obiecto habet propositiones, quarum prædicatum accidentarium, contingensque subiecto est, atque adeò prima de veritatis necessariis; secunda de contingentibus iudicat, aliasque differentias habent, de quibus vberius agemus *disputatione 21. & 22.*

QVÆSTIO V.

Quanam propositiones evidentes, aut alias certae, seu per se nota, seu demonstrata ex terminis huius disputationis in superioribus expositiis elicantur, tum inter se, tum cum terminis præcedentium collatis.

Dico elici, qua sequuntur.

Propositio I.

Status existentialis absolutus, & positivus in rebus creatis metaphysicè connexus est cum statu quiditatui; sed non è conuerso.

Quia impossibile est, vt aliqua res absolutam existentiam habeat, quin habeat quiditatem, & passiones annexas quiditatibus tamen fieri potest, saperet que sit, vt habeat de suo quiditatem, & passiones quiditatibus annexas, quin habeat existentiam, vt est notissimum.

Ex hac propositione sequitur primò propter inversam connexionem contradictiorum extremorum, statum quiditatuum absolutum, & negativum, qua ratione ille datur, iuxadicta quæst. 4. proposit. 4. cum existentiali absoluto, & negativo connexum esse metaphysicè; non tamen vice versa: quia necesse est, vt quod non habet quiditatem, non habeat existentiam. Tum vt, quod quiditatuum non est quidpiam, nec sit id ipsum existentialiter; cum tamen bene fieri posset, vt quod non habet existentiam, quiditatem habeat. Tum, vt, quod existentialiter non est quidpiam, id ipsum sit nihilominus quiditatuum; vt fatus constat.

Secundò sequitur, ab statu existentiali absolute ad quiditatuum absolutum bene argui, affirmatiuè, feciùs à quiditatuum ad existentiali negatiuè vero è conuerso ab statu quiditatuum bene argui ad existentiali absolute; secus ab existentiali ad quiditatuum.

Restrinxi autem propositionem ad res creatas: quia in Deo status quiditatius, & existentialis absolute mutuò connexi sunt metaphysicè, eò quod essentia diuina cum sua absolute existentia metaphysicè complexa, est vt est notissimum.

Propositio 2.

²⁷³ Omnis status absolutus cum aliquo conditionato est metaphysice connexus; non tamen viceversa.

Quoniam de quacumque re quidpiam est absolute verum, de eadem est id ipsum verum sub aliqua conditione sive distincta, sive indistincta ab ipsom: Cum tamen est contraria fieri possit, ut de aliqua re sit quidpiam verum sub conditione aliqua, quin sit de eadem id ipsum absolute verum, ut est notissimum.

²⁷⁴ Vnde sit, ab omni statu absoluto ad aliquem conditionatum bene argui affirmatiue; secus a conditionato ad absolutum. Negatiue vero est conuerso, ab statu conditionato ad absolutum bene argui; secus ab absoluoto ad conditionatum.

Propositio 3.

²⁷⁵ Quoties conditio cum conditionato connexa, est, necessariò est verum conditionatum sub hypothesi conditionis.

Quia in tali casu necesse est, dari conditionatum, si debet conditio: hoc autem ipsum est, necessariò esse verum conditionatum sub hypothesi conditionis, ut constat; Idque sive conditio, & conditionatum sint positiva, sive sint negativa; sive alterutrum positivum, & alterum negativum sit.

²⁷⁶ Et quoniam nulla conditio est magis cum conditionato connexa, quam ab ipso à parte rei indistincta est, efficitur, nullum esse conditionatum, quod necessariò non sit verum, sub hypothesi suum, seu sub hypothesi conditionis realiter à se ipso indistincta.

²⁷⁷ Vnde rursus efficitur, veritatem conditionatum necessariam titulò connexionis, quam habet cum conditionato conditio, aliam esse de conditione realiter à conditionato distincta; aliam de indistincta realiter.

Propositio 4.

²⁷⁸ Omnis veritas conditionata necessariò transit in absolutam purificatā conditionē.

Quia purificatā conditionē, hoc est, ad statum absolutum verè reducta, impossibile est, ut non sit absolute verum id, quod sub hypothesi illius erat verum conditionatē. Ob id, si falso est conditionate verum, extitum calorem, si extiterit ignis; deindeque est absolute verum, extitum ignem, nequit non esse absolute verum, extitum calorem; & in ceteris pariter.

²⁷⁹ Ex quo patet, coniunctum ex quāvis veritate conditionata, & ex purificatione conditionis metaphysice connexum esse cum veritate absoluta conditionati; atque ita optimam esse arguendi formam, vbi ex veritate quāvis conditionata, & purificatione conditionis simul, & indiuimis sumptis infertur veritas absoluta conditionati. Sic. si Petrus vocatus fuerit, consentiet. At est vocandus: Ergo consentiet. Similiterque in reliquis.

Propositio 5.

²⁸⁰ Quod vnumquodque quiditatiue, & absolute est, aut non est, id ipsum sit, aut non sit conditionatē, & existentialiter sub hypothesi, quod existat, necesse est.

²⁸¹ Quia, quod vnumquodque est, aut non est qui-

ditatiue, & absolute, id necessariò est aut non est, in quocumque statu reperiatur, ut est notissimum; atque adeò in statu existentiali, casu quod reperitur in illo. Hoc autem ipsum est, esse illud tale existentialiter, sub conditione, quod existat. Sic: quia Petrus quiditatiue, & absolute est risibilis; existentialiter conditionatē est risibilis, ex hypothesis, quod existat, & in ceteris pariter.

Hinc: omnis veritas quiditatiua absoluta veritatem existentialiem conditionatam fert necessariò secum annexam; omnisque subinde status quiditatiuus absolutus existentialiem conditionatum similiiter fert secum: Vnde à tali quiditatiuo ad tales existentialiem legitimè arguitur.

Propositio 6.

Impossibile est, ut ex duobus extremis vnum, vel alterum, sub disunctione habeat esse re ipsa; & neutrū corum determinatē habeat esse re ipsa.

Hæc propositio ex terminis est cunctis evidens; indeque demonstratur insuper: quia à parte rei dari entia vagas, seu disiectiua non determinata, atque adeò ab omnibus entibus determinatis disiecta realiter, manifestissimè repugnat. Darentur autem, si ex duobus extremis vnum, vel alterum sub disunctione, & neutrū determinatē posset habere esse re ipsa; tum quia, quoties neutrū duorum extremorum habet esse determinatē, necundē potest esse verum, habere alterutrum esse sub disunctione, ut satis, superque etiam ex se evidens est.

Est autem sermo in propositione tam de esse quiditatiuo, quam de esse existentiali extremorum, eoque, sive absolute, sive conditionato: Idemque eodem titulo venit dicendum de duorum extremorum non esse. Repugnare scilicet, ut eorum alterutri sub disunctione conueniat re ipsa non esse; & neutri eorum conueniat determinatē, ut est manifestum. Quod autem dictum est de duabus extremis, pariter dicendum venit de pluribus in quavis multitudine, ut constat.

Propositio 7.

Impossibile est, ut actus quicunque ille sit, veretur per se circa vnum, vel alterum terminum sub disunctione, ipsumve ut sic tangat, sive respiciat, & circa neutrū corum veretur, neutrūve tangat, sive respiciat determinatē.

Hæc propositio non minus est mihi evidens, quam præcedens; indeque demonstrari potest, seu declarari primò: quia aequè imperceptibile, atque adeò aequè impossibile est, vnum, vel alterum extremum sub disunctione, & neutrū sub disunctione & neutrū determinate existere, seque subinde exercere per actum existendi, atque vnum, vel alterum extremum sub disunctione, & neutrū determinatē terminare quemuis respectum, seque subinde exercere per actum terminandi illum. At primum euidenter est impossibile, iuxta *proposit. 6.* ergo & secundum. Deinde, quia impossibile est, actum, sive respectum quemuis tangere per se A, vel B, disiectiua neutrū tangendo: Ergo tangere A, vel B disiectiua aliud re ipsa esse non potest, quām tangere aut A solū, aut B solū, aut vtrumque. Quod ipsum est tangere aut A solū, aut B solū, aut verumque determinatē, ut satis ex se est notum. Præterea si actus à parte rei tangeret vagē A, vel B, aliquid daretur vagum à parte rei, nempe eiusmodi tractus, ut pote includens in suo conceptu reali inquantū vagus

A,

Disp.X.De variis statibus rerum.Quest.V. 267

A, vel B, vagè. At dari aliquid à parte rei vagum, impossibile est, iuxta *propoſit.* 6. Ergo.

Quomodo autem actus, qui vulgo censentur per se veritati circa vnum, vel alterum terminum sub diſunctione, siue vagè; & circa neutrum determinate re vera non ita verentur; sed circa vtrumq[ue] determinatè, sub conditione tamē defectus alterius, ex dictis *quest.* 1. num. 133. & seqq. comportum est. Et quod dictum est de actu re piciente duos terminos, pariter de recipiente plures in quoq[ue] numero dicendum est. Loquor autem semper impræficiarum de actu per se recipiente extrema diſuncti; nam de actu recipiente illa non per se; sed per aliena subtilitate, aliter, quod ad rem attinet, philosophandum est, ut constat ex dictis etiam *question. num. 2.*

Propoſitio 8.

Impossibile est, ut actus, quicunque ille sit, conueniat per se vni, vel alteri sub diſunctione, & neutri eorum conueniat determinatè.

Hæc propoſitio æquè, ac præcedens, eisdemque titulis est euident, eisque propter easdem iure sunt applicanda, que pro illâ sunt dicta.

Propoſitio 9.

Quoties verum est, vnum, vel alterum extremum sub diſunctione habere esse nequit non esse verum habere esse alterum eorum determinatè, & vice versa.

Prior pars propositionis inde monstratur: quia allas alterum extremorum sub diſunctione, & neutrum determinatè posset habere esse: contra *propoſit.* 6. Posterior autem inde: quia veritatum diſuncti ipsissimum est, esse determinatum aliusius extremi eius; ut constat ex dictis; Tum, quia si diſunctum non esset verum diſunctum, quoties alterum extremum eius verum determinatè est; contradictorium ipsius diſuncti omnium extremorum eius veritatem determinatam remouens verum esset; sive duo simul extrema contradictoria essent vera, quod est absurdum; nempe aliquid extremum diſuncti, & nullum extremum diſuncti determinatè habere esse.

Vnde pater, veritatem formaliter diſunctuum adstruentem esse diſuncti in veritate determinata adstruento esse vnius extremi eius ita fundari, vt cum illâ necessariò connexa sit connexione mutua; iuxta dicta fuisus, & explicata *superioris question. num. 2.*

Propoſitio 10.

Quoties verum est, vnumquodque extremum diſuncti habere esse sub conditione defectus alterius, nequit non esse verum, eorum alterum determinatè, & absolutè habere esse; sed non vice versa.

Prior pars propositionis facilè demonstratur: quia si in tali casu neutrum haberet esse absolute per defectum absolutum amborum, vniusque prædictæ veritatis conditionata, esset purificata conditio; fieretque, ut veritas conditionata per purificationem conditionis non transiret in absolutam; contra *propoſit.* 4. vel aliter: quia quando neutrum extremorum absolutè habet esse,

Pharus Scient. Tom. I.

nequit esse verum sub conditione defectus vniusque habere esse alterum; siquidem deficientे vnoquoque, alterum habere esse impossibile est, ut constat. Posterior autem propositionis pars ex dictis, *quest. 2. num. 148.* constat.

Ex hac propositione inferunt: quoties verum est determinatè, conditionateque habere esse vtrumq[ue] duorum extremorum sub conditione defectus alterius, non posse non esse quoque verum, habere esse sub diſunctione eorum alterutrum; atque ita veritatem illam complexam conditionatam huic diſunctiæ, æquivalere, prout *suprā quest. 2.* statutum est: quia nequit non esse verum veritate diſunctiæ quodus diſunctum, cuius vnum extremorum veritate determinatè, & absoluta verum est, iuxta *propoſit.* 9. Et quoties vtrumq[ue] conditionatè est verum sub conditione defectus alterius, nequit non eorum alterum esse verum veritate determinatè, & absoluta, iuxta *propoſit.* præsentem.

Propoſitio 11.

Quoties verum est, diſunctiæ vnum, vel alterum extremum habere esse; & simul est verum determinatè, eorum alterum non habere esse, necessariò est verum determinatè habere esse residuum.

Est clarum: quia si in tali casu residuum non haberet esse determinatè, neutrum haberet esse determinatè, habente nihilominus esse alterutro sub diſunctione contra *propoſit.* 6.

In hac propositione fundatur modus ille legitimus arguendi ab affirmatione diſunctiæ, & negatione vnius extremi ad affirmationem residui, hoc pacto: *Petrus vel Ioannes loquitur: sed non loquitur Petrus: ergo loquitur Ioannes.* Quæ forma semper, & in omni materia legitima forma arguendi est: quia semper, & in omni materia antecedens est metaphysice connexum cum consequente; ut constat ex prædicto propoſito.

Ex quo supposito certissimo, & ex altero specie tenus etiam certo, nempe debere necessariò esse verum consequens sub conditione minoris, quoties maior est vera, & forma syllogismi legitima: quia omnino propoſitio conditionalis vnius quad speciei demonſtranda. Vnde ego non fener in publicis disputationibus pulcherrimis sophismatibus respondentes vexau. E. g. Ut probarem, decretum Incarnationis Verbi independens esse à peccato; hanc assumebam probandam conditionalē: *Si non existit peccatum, existit decretum.* Posito enim, quod verum sit, exitus nihilominus decretum, eti peccatum non existere, compertum est, decretum in suâ existentiâ à peccato non dependere. Conditionalē autem ita probabam. Hæc diſunctiæ est planè vera: *Vel existit decretum, vel existit peccatum;* & hic syllogismus legitimus: *Vel existit decretum, vel existit peccatum; sed non existit peccatum: ergo existit decretum.* At quoties maior est vera, & forma syllogismi legitima, nequit non esse verum consequens sub conditione minoris: igitur consequens illud: *existit decretum,* sub conditione illius minoris: *non existit peccatum,* est verum; quod ipsum est, veram eis conditionalē illam: *Si non existit peccatum, existit decretum;* quam probandam assumperam. Quo codem pacto probari potest, Deum cum creaturis possibilibus connexum esse, probata ista conditionalē.

Z 2 Si

Si creature non sint possibles, datur negatio Dei: tum non esse connexum, probata ista: Si creature non sunt possibles, existit Deus; & alia huiusmodi sexcenta. Quod autem sit necessario verum consequens sub conditione minoris, quando maior est vera, & forma syllogismi legitima, ut argumentatio facta supponit, videtur certum quia certum est, quoties syllogismi forma est legitima, necessario esse verum consequens ex suppositione integrum antecedens, ob connexionem necessariam, quam integrum antecedens habet cum consequente: ergo supposita absolute maiore, si minor per hypothesis supponatur, necessariò etiam erit consequens verum. Perinde enim esse videtur supponere integrum antecedens, atque supponere unam partem eius, supposita iam altera aliunde.

²⁹⁴ Sed dicendum nihilominus est, eti major absolute sit vera, & forma syllogismi legitimastunc tamen non esse verum consequens sub conditione minoris, quando minor maior opposita, atque ita destruenda eius est, vt euenerit in calu nostro, vbi eti major absolute sit vera, ex hypothesis tamen minoris vera non est, ob oppositionem, quam minor habet cum illa. Quo sit, vñ in tali calu neque consequens verum sit ex hypothesis solius minoris, tametli ex hypothesis antecedentis integrum nequeat non esse verum. Per quod fallacia argumentationis prædicta manet detecta.

Propositio 12.

²⁹⁵ Quoties verum est, aliquem actum per se respicere unum, vel alterum extremum sub disjunctione nequit non esse etiam verum respicere alterum eorum determinatum.

Hæc propositio in *proposito 7.* recidit; nullaque subinde noua probatione, sive declaratione indiget; eam tamen adiungo, vt explicem, quot modis extrema disjuncti, circa que actus versari dicuntur, determinate per illum respici possint, aut etiam debeant. Dico ergo, contingere posse primò, vñ actus determinatè, & absolute respiciat, aut unum tantum, aut utrumque extremum disjuncti, quo utroque calu vere dicitur alterutrum sub disjunctione respicere: quia sicut quando absolute, & determinatè existit aut unum tantum, aut utrumque extremum disjuncti, vere dicitur sub disjunctione existere alterutrum; ita, quando absolute, & determinatè, aut unum tantum, aut utrumque extremum disjuncti respicetur per actum, vere dicitur sub disjunctione respici alterutrum.

²⁹⁶ Secundò contingere potest, vt actus neutrum extremum disjuncti respiciat absolute, & determinatè, & nihilominus vere dicatur respicere alterutrum sub disjunctione. Quod euenerit, quando actus determinatè respicit utrumvis extremum disjuncti sub conditione defectus alterius. Ob id, actum hoc parato respicientem determinatè, conditionatèque extrema disjuncti aequaliter disjunctum ex parte termini, ex parte subiecti appellauimus *superius quæst. 2.*

²⁹⁷ Vnde unum colligitur valde notandum: eti non possit utrumvis extremum disjuncti habere esse sub conditione defectus alterius, quin alterum eorum habeat esse absolute, & determinatè, vt *proposito 10.* monstratum est, posse tamen utrumvis extremum disjuncti respici per actum sub conditione defectus alterius, quin alterum eorum respiciatur per illum absolute, & determinatè. Cuius ratio à priori est quia actus potest respicere extrema disjuncti prout

habentia esse in statu conditionato, cum præcisio-ne ab eo quod habeant esse, vel secus in statu ab-soluto; tametli status conditionatus in quo respicit illa cum statu absoluto alterius eorum connexionis nec-cessariò sit, vt euenerit in calu nostro. Ex que etiam patet, cur possit esse verum, vnum, vel alterum extremum sub disjunctione per actum respiciat, quin verum sit, respici alterum eorum absolute & de-terminatè; & conseqüenter, cur possit vnum, vel alterum extremum sub disjunctione aut cognosci aut amari, aut peti, aut præcipi, aut requisitum esse ad quidpiam &c; quin alterum eorum abso-lute & determinatè, aut cognoscatur, aut ame-tur, petatur, aut præcipiat, aut sit requisitum ad quidpiam &c. Tametli nullatenus possit vnum, vel alterum extremum sub disjunctione habere esse, quin habeat esse eorum alterum absolute & deter-minatè. Quomodo autem bifariam dicti possit actus respicere utrumvis extremum disjuncti sub conditione defectus alterius, nimirum, aut condi-tione se habente ex parte ipsius extremi, aut condi-tione se habente ex parte ipsius actus, *supra q. 2.* explicatum est, vbi ad rem plura Recolantur.

Propositio 13.

Status rerum existentialis de futuro, de præsenti, & de præterito mutuò inter se connexi sunt meta-phylæ.

Est dicere. Quod semel est futurum nequit non esse aliquando prælens, & aliquando præteritum, & vice versa. Est autem propositio etiudens: quia eu-idens est, quamlibet mensuram temporis suapte el-ementi aliquando futurum, aliquando præsencem, & aliquando præteritam esse, quamlibetque prouide rem in tali mensura existentem eadem differentias ab illa, eodemve status sortiri.

Hinc ista consequentia sunt bona de vnâqua-que re: Est futura, ergo erit præsens, & præterita. Est prælens ergo fuit futura, & erit præterita. Est præ-terita ergo fuit præsens, & futura: idque sive de fu-turitione, præsentiâ, & præteritione rei absoluâ, si-ne de conditionata sit fermo.

Propositio 14.

Vt affirmatio, & negatio eiusdem de eodem con-tradictione opponantur, eiusdem de eodem esse de-bent, non solum quoad entitatem; sed etiam quoad statum.

Est clarum. Propterea namque haec propositiones: *Si Petrus vocetur consentiet: Petrus non consentiet;* contradictioni non opponuntur, eti sint affirmatio eiusdem de eodem quoad entitatem, scilicet eiusdem consensu de eodem Petro: quia non sunt eiusdem de eodem quoad statum; cum prima de Petro affirmatur vt conditionatum affirmet, quem negat secunda vt absolutum. Similiter haec propositiones: *Petrus est rationalis: Petrus non est existens;* contradictioni non sunt; eti rationalitas, quam prima affirmat de Petro entitatue sit idem cum existentiâ, quam de eodem negat secunda: quia prima agit de ea entitate prout in statu quiditatius; se-conda prout in existentiali. Pariterque est dicendum de ceteris.

Per doctrinam huius propositionis, que cer-tissima est, diluimus *supra q. 1.* quædam quo-rundam Recentiorum sophismata, aliaque alibi di-locemus.

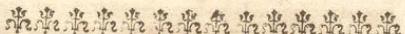
Propo-

Propositio 15.

¹⁴⁵ Veritatis propositionis disiunctio nihil obstat, quod omnia extrema disiuncti determinatæ vera sint.

Hanc propositionem adiungo propter nonnullos, qui putarunt, ut propositio disiunctio sit vera, vnum duntaxat extremum disiuncti debere esse verum determinatæ, ut suprà iam notatum est *num. 146.* quasi propositio disiunctio determinatam reliquorum veritatem excludat. Decepti tamen sunt manifeste: quia hæc propositio disiunctio: *Petrus, vel Iannes, vel Paulus loquitur,* eundem protius habet sensum, iuxta mentem omnium, atque hæc: *aliquis horum trium hominum loquitur.* Hanc autem esse veram, quantumvis omnes tres loquentur, inde monstratur: quia si esset falsa, eius contradictionia esset vera, nempe: *nullus horum trium hominum loquitur;* fieretque ut omnibus tribus loquentibus, nullas eorum loqueretur, quod est chymericum. Tantumdemque de aliis quibusque disiunctiis venit dicendum.

¹⁴⁹ Sufficiente impræsentiarum propositiones, ista, præter alias, que ex dictis iam in præcedentibus questionibus compingi possunt, & demonstrari.

D I S P U T A T I O II.

De possibilitate, impossibilitate, contingentia, & necessitate entium, seu rerum; atque adeò obiectorum intellectus humani.

 ALDE confert horum quatuor tertiorum tractatio ad plenè capiendam naturam obiectorum tum intellectus humani, tum etiam diuinorum; necnon ad' alia plura prænoscenda tum huius Operis propria tum aliis communia.

Q V A E S T I O I.

Quid sit possibile in universem; quid possibilis est: & quotuplex?

QUAMQUAM à potentia ad quemvis actū quodvis subiectum dicatur potens ad actum ipsum: à sola tamen potentia ad actum existendi dicatur subiectum illam habens possibile, ut *suprà disputatione 8. quæst. 3. diui. 5.* notauimus. Itaque possibile dicitur universe, quidquid potest existere; possibilis autem potentia est ad existendum. Unde patet prius, possibile sumptum formaliter, prout cadit sub hoc nomen, concretum quoddam esse nostro modo concipiendi coalescens ex subiecto, quod possibile dicitur, & ex actu primo, sive potentia ad existendum, quæ est possibilis: Prout de ente sumpto pro potente existere *suprà disputatione 9. quæst. 1.* dictum est. Secundò patet, *Pharus Scient. Tom. I.*

creta possibile, & existens mutuò sibi correspondencia neutriū habere posse subiecta re ipsa distincta; sed necessariò habere vnum, & idem. Nam potentia, & actus mutuò sibi correspondentes eiusdem omnino subiecti sunt, ut *disputatione 8. quæst. 4. proposit. 3.* monstratum est. Ex quo rursum apparet, quod existit, idem omnino fuisse ante posibile, & quod est possibile, idem omnino reddi existens, si ei existentia communicetur; proindeque nequaquam esse extrema ex parte subiecti distincta possibile, & existens, quæ mutuò sibi correspondent. In quo D D. omnes, ut certissimo, eui dentissimoque conuenient.

Iam vero possibile universe sumptum primò diuidi potest in possibile cum sua existentia connexum; sicque propteræ potens existere, ut nequeat non existere; & possibile non connexum cum sua existentia, atque adeò ita potens existere, ut possit etiam non existere.

Secondò. Possibile cum sua existentia connexum, aliud est connexum metaphysicæ, quod nullà potentia potest non existere; qualis est Deus. Aliud connexum solum physicæ, seu naturaliter, quod non potest non existere circa miraculum, potest tamen simpliciter, ut sunt effectus naturaliter ineuitabiles; aliud connexum solum moraliter, quod nequit moraliter non existere, etiæ queat metaphysicæ, & physicæ.

Tertiò. Possibile non connexum cum sua existentia; aliud est nunquam existens; quod pure possibile dicitur, seu possibile non existens; aliud est aliando existens, quod possibile non pure, seu potius possibile existens potest vocari.

Quartò est diuidendum possibile universe sumptum, in possibile metaphysicæ, possibile physicæ, & possibile moraliter. Possibile metaphysicæ dicimus, quod simpliciter est potens existere, etiæ fortasse non sit potens naturaliter, aut moraliter. Possibile autem physicæ, quod etiam naturaliter potest existere. Ex quo patet omnino possibile moraliter etiam physicæ, & metaphysicæ possibile esse, & omnis possibile physicæ, etiam metaphysicæ sed non vice versa.

Quintò. Quodquis ex dictis possibilibus in proxime, & in remote tale diuidi potest. Possibilitas namque, ut pote quædam potentia in proximam, & remotam diuidenda venit, iuxta *dim. 6.* potentiam in genere traditam *disputatione 8. quæstio 3.* videatur.

Sextò. Quodquis etiam ex dictis possibilibus in possibile abolutè, & possibile ex suppositione est diuidendum. Primum est, quod nulla expectata conditione, atque adeò abolutè dicitur tale. Secundum, quod tale tantum est ex hypothesi, quod aliqua substat conditio. Conditio autem, aut potest esse impossibilis, quo casu possibile ex suppositione absolute erit impossibile in suo genere; aut potest esse possibilis, eaque vel necessaria, vel contingens. Quo casu possibile ex suppositione abolutè etiam est possibile.

His positis, quæ apud omnes sunt certa, quod in presenti controvèrtitur, est in quo confusat re ipsa possibile metaphysicæ, quod absolutè, & simpliciter tale est, præsetim, quod pure est possibile, aut saltem cum præcognitione à sua absoluta existentia iudicatur possibile, seu, quod idem est; quæ fundamenta denuo ex parte rerum, ut vere dicantur possibilia, quæcumque simpliciter, & absolutè possibilia dicuntur independenter à sua absoluta existentia; sive illa careant